

MELLEM INNOVATION & INTEGRATION

Når museer møder nytilkomne borgere

MELLEM INNOVATION & INTEGRATION

Når museer møder nytilkomne borgere

INDHOLD

FORORD	4
FRA 'VI-PLEJER' TIL NY PROFESSIONEL MUSEUMSPRAKSIS	7
CULINN I ET ANDET LYS	29
NÅR VI TÆNKER NYT OM DET, VI KENDER	39
ALLE VINDER, NÅR NYE MÅLGRUPPER FORSTYRRER MUSEET	53
LÆRINGSPOINTER	68
NÅR PLEJER IKKE VIRKER.....	75
DANMARK MED NYE ØJNE	89
DA VI RYKKEDE UD I ET ALMENT BOLIGOMRÅDE.....	101
MUSEET SOM RUM FOR INTERKULTUREL FORSTÅELSE	119
MED KOMMUNEN I RYGGEN OG AMBITIONERNE PÅ NAKKEN ...	137
SAMSKABELSE KRÆVER MOD OG TÅLMODIGHED	151
VI KAN SPEJLE OS I DET, VI HAR TIL FÆLLES	165
CULINN PROJEKTETS DELTAGERE	186

FORORD

Flygtninge og nytilkomne er en lille gruppe, der er småt repræsenteret i mange kommuner, så hvorfor bruge tre år og en stor sum penge på at udvikle projekter, der er skræddersyet til netop denne gruppe? Jo, fordi det er i høj grad en gruppe, som netop museerne kan hjælpe godt på vej, hvis museerne vil påtage sig et demokratisk ansvar for at skabe inklusion og styrke medborgerskab for alle borgere. Og gevinsten vil ikke bare være øget integration, men også en mulighed for som museum at udvikle sin faglighed og sine formidlingskompetencer.

I denne antologi beskriver vi vores erfaringer fra CULINN, der er et udviklingsprojekt bestående af kulturhistoriske museer fra forskellige områder af Danmark. CULINN står for 'Cultural Citizenship and Innovation', og målet med projektet har været at styrke nye borgeres tilhørsforhold og oplevelse af at være medborgere i deres nye land.

I 2017 fik CULINN projektet 4.8 millioner kroner fra Innovationsfonden til over tre år at eksperimentere med at udvikle museumsformidling, der er tilpasset flygtninge og nytilkomne som særlig målgruppe. Innovationsfonden efterspurgte innovative projekter, der kunne fremme integration og støtte flygtnings vej ud på arbejdsmarkedet og ind i nye fællesskaber. I begrundelsen for tildelingen af fondsmidlerne fremgik det, at Innovationsfonden fandt det indlysende rigtigt, at danske kulturhistoriske museer rummer en mængde viden, der kan give nytilkomne en bedre historisk og kulturel forståelse for det land og samfund, de skal skabe sig en tilværelse i. Innovationsfonden så museerne som vigtige fyrtårne, der lokalt kunne mobilisere civilsamfundsaktører og frivillige organisationer i at tage godt imod nye borgere. Præmissen for CULINN var med andre ord, at museer er relevante

og vigtige institutioner, der ved at styrke nye borgeres kulturelle medborgerskab kan fremme deres integration.

CULINN projektet har omfattet ni partnere, nemlig Nationalmuseet, Det Syriske Kulturinstitut (SKDK), Arbejdersmuseet, Center for Kunst og Interkultur (CKI) og fem lokalmuseer: Bornholms Museum, Vardemuseerne, Museum Lolland-Falster, Immigrantmuseet og Museum Vestsjælland. Undervejs har CULINN projektet kastet de deltagende museer ud på dybt vand, men netop det at blive tvunget til at reflektere over, hvad vi som museumsformidlere plejer at gøre, og hvorfor de traditionelle greb ikke virker, har i sidste ende ført til nytænkning og styrket faglighed. Og med en god portion museumsmod og kreativitet har alle fundet innovative løsninger og opnået nye erkendelser.

Antologien opsummerer i elleve artikler museernes refleksioner og erkendelser fra i alt tretten delprojekter. I forbindelse med hver artikel er det konkrete projekt beskrevet i en faktaboks, og i slutningen af artiklerne er hvert enkelt museums vigtigste læringspointer opsummeret. For de læsere, der bliver inspireret af antologien og får lyst til at tage udfordringen op og gøre en forskel, er det muligt at finde detaljerede beskrivelser af alle delprojekterne på CULINNs hjemmeside. På hjemmesiden ligger der også tre rapporter og en række film. Forhåbentlig kan materialet motivere museumskolleger og frivilligorganisationer til i fællesskab at skabe relevante museumsoplevelser for flygtninge og nytilkomne. Vi ønsker alle, der vælger at tage handsken op, rigtig god fornøjelse.

København, december 2019

“Kultur og kultur-
historie rummer
for os at se helt
særlige muligheder
for at sætte fokus
på de kulturelle
værdier, der guider
menneskers liv
og skaber vores
motivation.”

FRA 'VI-PLEJER' TIL NY PROFESSIONEL MUSEUMS- PRAKSIS

CULINN har som innovations- og udviklingsprojekt ført til en ny professionel museumspraksis. Museerne har lært, at det er nødvendigt at gøre noget andet end det, de plejer for nå ud i ukendt publikums-territorium.

Af Gitte Engholm, projektleder for CULINN projektet

Kulturhistoriske museer i Danmark har en lang og stærk tradition for at fremme tilgængelighed. Uanset social baggrund og bopæl tilbyder vi danskerne gode muligheder for at opleve og lære om fælles historie og kulturarv. Allerede for mere end 200 år siden var vores Nationalmuseum en af de første samlinger i verden, der blev tilgængelig for offentligheden, og i nyere tid har museumsloven fra 1969 sikret, at vi på museerne ansætter særligt uddannede museumsformidlere.

Gennem flere generationer af skiftende regeringer har politikerne krævet større folkelighed i adgangen til kulturarven, og i de senere år er det blevet en kulturpolitisk præmis, at vi som museer også har medansvar for at skabe bedre social inklusion og øget demokratisering. Samtidig har vi fået nye politiske krav om forretningsmæssig bæredygtighed og brugerbetaling. Alt

dette betyder, at forholdet til publikum ændrer sig, og at vi skal nå ud til flere og nye brugergrupper med behovstilpassede tilbud, der stimulerer lysten til at købe billet og medlemskab.

CULINN projektet har afsæt i denne udvikling. Med støtte fra Innovationsfonden og engagement fra i alt syv danske kulturhistoriske museer har vi fra 2017-2020 eksperimenteret med metoder til at nå ud og formidle til nogle af de befolkningsgrupper her i landet, der er svagt repræsenteret blandt publikum. Vi har som hovedmålsætning haft kulturel og demokratisk inklusion af helt nye borgere. Et projekt, der har resulteret i en omfattende formidlingsmæssig metodeudvikling, der blandt andet er karakteriseret ved inddragelse af lokale og nationale aktører fra civilsamfundet.

Arbejdet med at udvikle museumsformidling tilpasset flygtninge og nytilkomne som særlig målgruppe har samtidig været led i en generel afsøgning af nye museale veje til kulturarven for hele befolkningen. Vi har set arbejdet med de særlige formidlingsbehov som led i udviklingen af kulturhistoriske museers generelle demokratiske betydning, og vi er nået frem til en række metodiske erkendelser, som vi vil beskrive nærmere i denne antologi.

Her i dette indledende kapitel vil vi først og fremmest fortælle om rammen for projektet og de overordnede udfordringer, som vi tog fat på i projektet. Dernæst vil vi med baggrund i vores erfaringsindsamling give nogle svar på, hvordan vi på danske kulturhistoriske museer bedst kan arbejde videre med formidling til nye brugergrupper, der har baggrund som nytilkomne og flygtninge.

“Vores erfaringer med det relativt langsomt arbejdende udviklingsprojekt har vist sig som en enestående chance for at udvikle museets formidling til mange andre målgrupper ved at sikre en integration i driften gennem ledelsesmæssig opbakning.”

INKLUDERENDE FORMIDLING I PRAKSIS

CULINN projektet har skabt metodeudvikling inden for kulturhistorisk inklusion af flygtninge og andre nytilkomne i museumsformidlingen og har samtidig udbygget museernes praktiske redskabskasse til bedre målgruppe-

Nada Alkis, farmaceut og flygtning fra Syrien, rådgiver om udviklingen af relevant formidling til nyttilkomne. /Foto: Elisabeth Colding.

forståelse. De nye erkendelser, som vi udfolder her og i de næste kapitler, vedrører både udviklingsprojektets definerede målgruppe af flygtninge og nytilkomne, og andre grupper af borgere, der ikke hidtil har benyttet museerne. I Danmark er her nemlig stadig mange befolkningsgrupper, som oplever, at museernes viden og tilbud ikke er relevante for dem selv, selv om de godt kan se, at museer er vigtige at have (Den Nationale Ikke-brugerundersøgelse 2019).

Vi forholder os i projektet til det forhold, at mange museumsprofessionelle aktuelt lever med et krydspres: Vi skal både sikre indtjeningsgrundlaget gennem en øget kommerialisering af driften og samtidig levere public service ydelser, der kan sikre sammenhængskraft og demokratisk deltagelse fra alle borgere i Danmark. Det er ikke en nem balance og opleves som et enten-eller af mange professionelle museumsformidlere og –ledere. På baggrund af erfaringerne fra CULINN mener vi dog, at det ikke behøver at være et enten-eller. Vores erfaringer med det relativt langsomt arbejdende udviklingsprojekt har vist sig som en enestående chance for at udvikle museets formidling til mange andre målgrupper ved at sikre en integration i driften gennem ledelsesmæssig opbakning.

Siden de første museer åbnede dørene for at give offentligheden adgang til kulturarven, har de danske museer udviklet sig dramatisk. Fra at være kongerigets og almenvældets skatkamre, drevet af frivillige ildsjæle med støtte fra venneforeninger, er museer i dag blevet professionelle og kommercielle formidlingsinstitutioner med uddannet personale og professionel virksomhedsledelse (Jensen 2019). Vi er dog stadig offentlige virksomheder, hvor driften præges af nærheden til embedsværk og politiske beslutninger. Museumsbesøgendes adfærd og motivation for at komme på museerne er blevet studeret og kortlagt, og ikke-brugeres manglende behov for museumsbesøg er blevet defineret som et både demokratisk, kulturelt og kommercielt problem.

Endnu et aspekt ved museernes professionalisering som publikumsvirksomheder er et politisk pres for præcisering af museernes arbejde med publikumsgrupper (Marker og Lassen 2019:95). De resulterende brugeranalyser af besøgende på museerne og de fraværende, der vælger museerne fra,

“CULINN projektets mål har været at udforske kulturhistoriske museers muligheder for at understøtte integration og skabe inklusion.”

giver overblik over gruppernes demografiske karakteristika. Men de skaber sjældent dybere kvalitativ indsigt i gruppernes kulturelle universer, drømme eller behov. Dette har CULINN set som en udfordring.

FREMMESEN AF MEDBORGERSKAB

CULINN projektets mål har været at udforske kulturhistoriske museers muligheder for at understøtte integration og skabe inklusion. Det har vi ønsket at gøre ved at give nyttilkomne en forståelse for de kulturhistoriske danske præmisser for medborgerskabets væsen og samtidig give nyttilkomne mulighed for at afprøve aktivt medborgerskab ved at deltage i projekter, der kunne understøtte medborgerskab.

Integrationens hovedudfordringer for disse grupper af flygtninge og nyttilkomne, definerede vi ved projektets start som udfordringerne med at lære sprog, opbygge et godt socialt netværk, få indsigt i det nye samfund og at opnå en følelse af tilknytning.

Medborgerskab er et komplekst begreb at definere. Medborgerskab er tæt relateret til statsborgerskab, fordi det handler om den enkelte borgers ansvar og muligheder i forhold til fællesskabet. Nogen forskere, som professor i statskundskab Per Mouritzen lægger størst vægt på det politiske medborgerskab og mener, at man kun kan betragte sig selv som medborger, hvis man har fulde rettigheder som eksempelvis stemmeret til folketingsvalg (Mouritzen 2015). Andre tillægger det sociale større vægt og mener, at man er medborger og kan bidrage til medborgerskab ved at bidrage til det nære fællesskab, mens man stræber mod at opnå de fulde politiske rettigheder.

Professor emeritus, dr.pæd. Korsgaard demonstrerer for eksempel i sin forskning, hvordan medborgeren som samfundsfigur blev introduceret historisk som en anerkendt identitet i slutningen af enevældetiden, altså i begyndelsen af 1800-tallet i Danmark. Ove Korsgaard giver i sine bøger eksempler på historiske begivenheder og indbyggere i Danmark, der uden rettigheder til at stemme til folketingsvalget fik brugt deres stemme og sat bevægelser i gang, som med tiden gav politiske rettigheder og forbedrede livsbetingelser til flere grupper i samfundet (Korsgaard 2008).

Uanset om man vægter betydningen af fulde politiske rettigheder eller anerkender det sociale engagement som en måde at udvise medborgerskab på, er det ifølge disse analyser afgørende, at det enkelte menneske oplever sig som et subjekt - og dermed handlekraftig - i forhold til fællesskabet. Den hollandske medborgerskabsteoretiker og uddannelsesfilosof Gert Biesta har kaldt denne subjektivering en proces, hvorved individet erkender sig selv som et demokratisk subjekt (Biesta 2013).

Ambitionen har i CULINNs forskellige museale delprojekter været at give de medvirkende en oplevelse af demokratisk handlekraft, som mere end blot færdigheder og viden om det danske samfund. Vi har ønsket at styrke de nyttilkomnes personlige oplevelser af sig selv som mægtiggjorte medborgere.

Sprogskolekursister tester Nationalmuseets nye undervisningstilbud Demokrati og stemmeret – fra enevælden til i dag.
/Foto: Mark Thyrring.

“Forskellene er
altså større end
lighederne, men
alle medbringer
ressourcer som
resultat af deres
livserfaringer,
kompetencer
og kundskaber.”

Dette har vi i projektet forsøgt at gøre ved at tage udgangspunkt i målgruppens egen kendte livsverden og deres medbragte erfaringer, når vi forsøger at gribe og involvere dem som nye museumsbrugere.

I projektets akronym - CULINN Cultural Citizenship and Innovation - står begrebet kulturelt medborgerskab derfor centralt. Det gør det, fordi vi mener, at det er muligt at styrke menneskers oplevelser af at føle sig som medborgere gennem denne type involverende projekter eller møder, der har kultur og kulturhistorie som omdrejningspunkt. Kultur og kulturhistorie rummer for os at se helt særlige muligheder for at sætte fokus på de kulturelle værdier, der guider menneskers liv og skaber vores motivation.

Ved at lade kulturmøderne finde sted på museerne, omkring genstande og en historisk viden, har vi arbejdet med at skabe rum for en ligeværdig dialog om fortiden, nutiden og fremtiden. I praksis er dette nemmere sagt end gjort, og i flere tilfælde har det vist sig at være vanskeligt, fordi museet ikke er så ligeværdigt et rum, som vi som museumsansatte ønsker at opfatte det. Museet er som institution en autoritet i samfundet, hvor den professionelt ansatte repræsenterer og autoriserer en stor historisk viden på et ofte krævende dansk sprog. Den museumsprofessionelle er i den museale formidlingssituation på alle måder i sit rette element i modsætning til mange kulturelt nytilkomne, der er på helt nyt territorium.

FLERE FORSKELLE END LIGHEDER

Vi har i løbet af projektet måtte erkende, at det i praksis giver udfordringer at arbejde med målgruppen flygtninge og nytilkomne ud fra forestillingen om, at de udgør en selvstændig og samlet gruppe. I Danmark bliver man eksempelvis omkategoriseret, når man går fra at være asylsøger til at have opnået opholdstilladelse, og dermed får man ny status i samfundet og nye rettigheder. På danske sprogskoler kan der blandt kursisterne på samme hold være både flygtninge og nytilkomne, der er kommet til Danmark på grund af uddannelse, arbejde eller kærlighed.

En række fælles livsomstændigheder karakteriserer denne brede gruppe af mennesker fra mange kulturer og lande: De er alle ankommet til Danmark som voksne, og kommer med livserfaringer og varierende uddannelsesniveauer og -baggrunde. Mange forhold gør dem dog også ganske forskellige fra hinanden: Nogle har levet under økonomisk sparsomme kår, måske på landet, andre har levet velhavende og trygge liv, og andre igen har levet som udstationerede globale jetsettere med internationale relationer og erfaringer. Forskellene er altså større end lighederne, men alle medbringer ressourcer som resultat af deres livserfaringer, kompetencer og kundskaber, og de har på forskellige måder formået at organisere enten en flugt eller en migration, som har bragt dem til Danmark.

Mange af de nytilkomne er i den første tid i Danmark afhængige af offentlige ydelser. De oplever det offentlige som en instans, der stiller krav om

praktikforløb, sprogkurser og andre foranstaltninger. Tiden kan føles knap. Det er derfor ekstra vigtigt, at de arrangementer, vi på museerne ønsker at udvikle med og for nytilkomne, også opleves som relevante for dem. De skal kunne se museumsaktiviteten som noget, der bidrager positivt til deres nye, danske hverdag. For eksempel ved at ruste dem bedre til samfundsintegrationen, eller ved at museumsaktiviteten giver dem adgang til sociale netværk, prestige, nye sprogkunderskaber og forbindelser.

“Museernes forståelse for nye målgrupper styrkes ved at samarbejde på tværs af civilsamfundsaktører og museale institutioner.”

SPROGETS BETYDNING I FORMIDLINGEN

Sproget er den første og største udfordring for mange af de nytilkomne. Deres mulighed for at søge permanent opholdstilladelse er desuden fra statens side gjort afhængigt af, at de gennemgår og består danskuddannelsen på en sprogskole. Netop den sproglige barriere mellem denne nye målgruppe og formidlerne har været en stor udfordring for alle de deltagende museer i CULINN forløbet.

Det har krævet en helt ny didaktik og en ny bevidst opmærksomhed på, hvor mange indforståetheder man som museumsformidler på et dansk museum typisk benytter sig af i formidlingen, hvilket blandt andet bliver beskrevet i artiklen om sprogskoleforløbene (side 75).

Sprogdidaktisk er der mange greb at lære så som at undgå lange sætninger, undgå idiomer og omskrivninger og ikke mindst undgå at tale meget mere end 1-2 minutter ad gangen. Det hjælper også at understøtte de vigtige pointer, årstal og navne med ordtavler, man kan holde op foran sig. Og ikke mindst hjælper det at styrke formidlingen med ikke-sproglige greb som sansebetonede møder med genstande og opfordring til aktiv deltagelse.

Bornholms Museum beskriver en særlig konsekvens af de sproglige begrænsninger (side 101). Blandt de flygtninge og nytilkomne, som museet fik kontakt med, var nogle bedre til dansk end andre, hvorfor museet trak på de sprogligt stærkeste. Men også mange andre offentlige instanser, såsom kommunen og skolen, beder de samme personer hjælpe, og samlet bliver disse mange forventninger om frivillig tolkevirksomhed en tidsmæssig og arbejdsmæssig belastning for de ressourcestærke nytilkomne.

De sprogligt kyndige kontaktpersoner i målgruppen får også en betyde-

lig definitionsmagt over de samtaler og situationer, som museer og andre nyttilkomne sammen befinder sig i. Vardemuseerne oplevede eksempelvis at måtte lytte til kontaktpersonernes rådgivning og opgive et ønske om at indsamle flygtninges flugthistorier og liv i eksilet til brug ved en fremtidig udstillingsopsætning. Deres kontaktpersoner rådgav museerne ud fra den opfattelse, at der her var tale om en socialt sårbar gruppe mennesker, som derfor skulle skånes for at udlevere personlige, voldsomme og juridisk betydningsfulde oplevelser i den museale kontekst.

Som museumsformidler skal man derfor være opmærksom på, hvem den enkelte kontaktperson er, og hvilke livserfaringer og forudsætninger vedkommende har for at fungere som en slags kulturel oversætter. CULINN havde stor glæde af, at projektforsker Buthaina Shaheen fra Det Syriske Kulturinstitut (SKDK) har en baggrund som nyttilkommen med syrisk palæstinensisk baggrund. Som indledning til CULINN projektet udarbejdede SKDK en rapport med en rig og mangefacetteret beskrivelse af ti syriske flygtninges første møde med Danmark og deres tanker efter de første år i eksil. Samarbejdet med Det Syriske Kulturinstitut har ligesom samarbejdet med Turning Tables, Dansk Røde Kors, Dansk Flygtningehjælp, Designværkstedet i Tingbjerg Igne: Oya m.fl. bekræftet CULINNs tese om, at museernes forståelse for nye målgrupper styrkes ved at samarbejde på tværs af civilsamfundsaktører og museale institutioner. Dette er også erfaringen fra Bornholms Museum, der har involveret lokale frivillige, et boligselskab og en række NGO'er i deres arbejde med visuelle repræsentationer af godt naboskab på tværs af kulturelle, sociale og andre forskelle.

“Samskabelse betød for os, at projektet skulle udvikles i samarbejde med flygtninge eller organisationer omkring dem for at sikre, at projekterne ville have relevans for målgruppen.”

SAMSKABTE PROJEKTER

Inden CULINN gik i gang definerede vi en række krav til vores delprojekter, som forskning har vist, fremmer integration. Projekterne skulle være sprogstimulerende, netværksunderstøttende, bæredygtige og udviklet gennem samskabelse.

Nagham fra Designværkstedet Igne:Oya i Tingbjerg deltager ved workshoppen Søndagssysler – Verden i værkstedet.
/Foto: Amanda Malthe.

“Adgangen til disse nye og på mange måder ukendte målgrupper må i høj grad også måske i kraft af samarbejder og netværk med grupper uden for museumsverdenen.”

Samskabelse betød for os, at projektet skulle udvikles i samarbejde med flygtninge eller organisationer omkring dem for at sikre, at projekterne ville have relevans for målgruppen. Metodisk viste det sig at være et godt greb at udsende et såkaldt Open Call, der inviterede frivillige organisationer til at byde ind med ideer til samskabte projekter. I call'et formulerede vi tre ønsker: Projekterne skulle understøtte fællesskaber, de skulle centrere sig om kulturhistoriske genstande, og de skulle være bæredygtige.

Vanskelighederne med overhovedet at få kontakt til den valgte målgruppe af ikke-brugere er endnu et særligt tema her i antologien. Et vigtigt erkendelsespunkt i den forbindelse har været, at adgangen til disse nye og på mange måder ukendte målgrupper i høj grad også måske i kraft af samarbejder og netværk med grupper uden for museumsverdenen.

CULINN har erfaret, at det er helt afgørende, at museerne samarbejder med netværk og eksterne aktører, der allerede har oparbejdet relationer og kontakt til flygtninge og nytilkomne, da disse ikke opsøger museet på museernes normale platforme.

De eksterne frivillige organisationer og netværk fungerer som en form for gate-keepers. Altså nogle vigtige aktører, der kan åbne nye døre og skabe tryghed; forklare regler og normer og skabe relationer. Det kan være et meget tidskrævende arbejde for et museum at skulle opsøge flygtninge og nytilkomne i deres lokalsamfund ved selv at stemme dørklokker. Hvis man er så heldig at kunne finde et netværk eller en organisation, der allerede samler nytilkomne omkring enten en fælles herkomst eller en fælles interesse, sparer museet derfor tid, og den enkelte museumsmedarbejder undgår at investere sig selv i samme grad.

Flere af artiklerne berører nogle af de vanskelige etiske udfordringer, der opstår, når museet vælger relationsopbygning som metode. Museet går ind i relationen med et professionelt mål, men slutbrugerne, der deltager i projektet, investerer deres fritid og personlige engagement. Når projektperioden er afsluttet, presser nye opgaver sig på for den ansatte og vedkommende vil ofte føle dårlig samvittighed ved at takke nej til invitationer.

“Historisk viden og museernes særlige mulighedsrum har stor værdi som interkulturel mediator på flere måder.”

KULTUHISTORISK VIDEN, GENSTANDE OG DIALOG

I CULINN mener vi som udgangspunkt, at historisk viden og museernes særlige mulighedsrum har stor værdi som interkulturel mediator på flere måder (side 119). Med sine samlinger og udstillinger af historiske genstande har museerne mulighed for at danne ramme om møder mellem mennesker og til at skabe dialog og refleksion. Genstandenes materialitet har den forunderlige evne til at bringe fortidens mennesker til stede og give os i dag mulighed for at spejle os selv og nutidens samfund i fortidens.

Det kommer for eksempel til udtryk i det projekt, som Arbejdermuseet har udviklet sammen med Turning Tables, der handler om at aktivere de unges egne opfattelser af at være ung. På museet aktiverede og stimulerede genstande og andre unges udtalelser om at være ung flygtningebørnene fra Sjælsmark til dialog og refleksion. Man kunne trække på det særlige museale greb, at de unge så at sige via kulturarven kunne tale med mennesker, der ikke selv er fysisk til stede i situationen, men som er repræsenteret via deres kulturelle aftryk. Museets univers muliggør på den måde, at der via genstande og tekster kommunikeres mellem grupper, så disse får indblik i, hvad andre har haft på hjerte før dem og får mulighed for at spejle sig i andre menneskers verden. Her har CULINN faciliteret en ny erkendelse, som kan få stor betydning for den enkeltes forståelse af egne muligheder og rettigheder og måske skabe et fremtidigt socialt engagement.

De fleste museumsformidlere har stor tillid til materialitetens muligheder og museernes sansestimulerende og engagerende udstillinger. Men de færreste tænker på museet som en autoritativ og ekskluderende instans. Det har vist sig, at nytilkomne ofte forbinder museer med noget eksklusivt, fjernt og meget autoritativt, som man ikke kan være i dialog med eller nærme sig.

Hos danske museumsbrugere er der ofte en udtalt demokratisk forventning om, at museer udgør en tilgængelig, åben, transparent vidensbase, som man som borger kan trække på. Hos de nytilkomne er det derimod ofte helt ukendt, at man kan være i dialog med museer, eller at et museum overhovedet vil være lydhørt over for publikum. Det skyldes dels erfaringer med en anden museumstradition i hjemlandet, men også simple forhold som generthed ved at skulle tale et ubehjælpsomt dansk eller frygt for at agere forkert blandt danskere, hvis adfærdskoder en nytilkommen måske føler sig usikker på. At museet henvender sig til dem og ønsker at samarbejde om at

“Genstandenes materialitet har den forunderlige evne til at bringe fortidens mennesker tilstede og give os i dag mulighed for at spejle os selv og nutidens samfund i fortidens.”

skabe arrangementer, der kunne være relevante for dem, styrker de nytilkomnes tillid til samfundet. Et eksempel på dette kan man læse i Museum Vestsjællands artikel, der giver et godt bud på, hvordan man kan nedtone museets autoritet og skabe et mere ligeværdigt møde inden for rammerne af museet (side 119).

INNOVATION OG NYE KOMPETENCER

Samarbejder på tværs af organisationer og institutioner er ikke kun af betydning for at få kontakt med de nye målgrupper. Samarbejdet giver også adgang til mange nye kompetencebaser, som eksemplet med sprogskolerne viser (side 75).

I formidlingsarbejdet med fremmedsprogede voksne bruger sprogskolerne en anden didaktik og helt andre metoder end de metoder, som museerne oftest benytter til danske skoleklasser. For at nå målgruppen kan det derfor være en fordel at starte forfra og udvikle nye undervisningsforløb med inspiration fra en dygtig konsulent fra sprogskolebranchen. På den måde har det en positiv effekt, når de udefrakommende kompetencer forbindes med museernes egne formidlingskompetencer. Det giver museet et godt fundament for innovation og udvikling af nye formater. I det hele taget har samarbejdet med flygtninge og nytilkomne vist sig at være en overraskende gevinst.

Alle de medvirkende museer i CULINN har erfarne og dygtige formidlere, der er gået ind i projektet med en formodning om, at de havde solide erfaringer at trække på. Men mange har oplevet, at arbejdet med så ny en målgruppe har udfordret deres vanetænkning i forhold til, hvordan de plejer at gøre.

Arbejdsmuseet og Immigrantmuseet fortæller i deres kapitler begge om følelsen af at være et skridt foran. Arbejdsmuseet, fordi museet i mange år har haft fokus på udvikling af unges demokratiske kompetencer og har haft god erfaring med at inddrage de skiftende målgrupper. Immigrantmuseet, fordi museets hovedfokus er migrationsberetninger og tematisering af livet som migrant (side 53).

Men ligesom de andre museer har både Arbejdsmuseet og Immigrantmuseet måtte erfare, at flygtninge og nytilkomne ikke har samme forforståelse, som museerne er vant til at skolebørnene og de gængse museumsgængere har. Blandt andet nåede Museum Lolland –Falster at opleve en vis mismodighed ved, at ingen nytilkomne dukkede op til nogen af de arrangementer, de inviterede til. Der var tale om veltilrettelagte og velafprøvede arrangementer, der sædvanligvis havde kernepublikums interesse. Men de ramte ikke den nye målgruppe. Museet har derfor måtte gå nye veje og starte på bar bund med at etablere kontakter. Og det har givet positivt afkast. Langsomt er det lykkedes museet at etablere kontakt til en gruppe af Bydelsmødre. Men det har krævet en helt ny måde at tænke på og nye samarbejdsnetværk (side 151).

“Hvis man som museum ønsker at forsøge sig med formidling til denne målgruppe af nyttilkomne og flygtninge eller andre ikke-brugergrupper, får man det bedste resultat, hvis man fra start har gjort sig overvejelser over, om man er parat til at foretage eventuelle justeringer i museets praksis.”

DRIFT OG LEDELSESMÆSSIGT PRIORITERING

Afstanden til visse målgrupper er altså med til at blive skabt af museerne selv på trods af alle gode intentioner om inklusion og åbenhed. Inkluderende formidling skabes ikke over natten, men kræver en motiveret satsning fra det enkelte museum gennem opbygning af netværk, synliggørelse af målgruppen i markedsføring, justering af arrangementets tidspunkter og meget andet, som artiklerne i antologien beskriver.

Erfaringer fra CULINN viser, at det er vigtigt, at målgruppen bliver tydeliggjort i museets eksisterende drift. Hvis man som museum ønsker at forsøge sig med formidling til denne målgruppe af nyttilkomne og flygtninge eller andre ikke-brugergrupper, får man det bedste resultat, hvis man fra start har gjort sig overvejelser over, om man er parat til at foretage eventuelle justeringer i museets praksis.

En af CULINNs konklusioner er derfor, at man som museumsledelse skal beslutte, om man reelt vil tænke gruppen ind i museets årshjul og arbejde med målgruppen i de generelle formater. Gør man ikke det, ender arbejdet med at være rent projekt- eller personafhængigt og vil sandsynligvis forsvinde som dug for solen, når projektet er færdigt. Indlejres målgruppearbejdet derimod i selve institutionen, har det mulighed for at fungere på sigt.

ERKENDELSE OG LOKAL FORANKRING

CULINN viser, at vi ikke kan lave en færdig model til implementering på alle museer. Diversiteten blandt de deltagende museer betyder, at det er nødvendigt at tilpasse mål og midler til de lokale kontekster. Lokalmuseerne skal manøvrere i en anden politisk virkelighed end for eksempel Nationalmuseet,

“Vi har som hovedmålsætning haft kulturel og demokratisk inklusion af helt nye borgere. Et projekt, der har resulteret i en omfattende formidlingsmæssig metodeudvikling, der blandt andet er karakteriseret ved inddragelse af lokale og nationale aktører fra civilsamfundet.”

og de skal adressere andre krav og forventninger fra deres kommunale byråd og kulturforvaltninger.

Det har været tydeligt, at det har været nemmest at deltage i CULINN for de lokalmuseer, der i deres strategi har flygtninge eller outreach som en formuleret målsætning. Eksempelvis har Bornholms Museum arbejdet på at finde finansiering til en nyopførelse af museets fysiske rammer. Det nye museum skal arbejde med at styrke lokalidentitet og tilhørsforhold til Bornholm, og museet har derfor været nysgerrige på at tilegne sig nye kompetencer i at udvikle nye formidlingsformater som samskabte projekter med lokale beboere.

Et andet eksempel er Vardemuseerne, der arbejder på et ambitiøst projekt om at skabe et helt nyt museum om flygtninge og flugt både historisk set og aktuelt. Det er nyt for museet at arbejde med nutidig viden om livet som flygtninge, og museet er derfor glade for den læring, som CULINN projektet har givet dem, og for de nye lokale samarbejdspartnere, der også i fremtiden vil kunne hjælpe museet med at få kontakt med flygtninge og migranter.

Museum Lolland-Falster er endnu et eksempel. De har en visionær kommune, der vægter museets arbejde med at skabe tilhørsforhold til de lokale beboere fremfor at måle museet på antallet af gæster, der betaler entré på museet. I en pressemeddelelse fra 2017 beskriver museets direktør det vigtige outreach-arbejde, som museet gør, udover i øvrigt at have hævet besøgstallet fra 2016 – 2017.

Men selvfølgelig er kommunalopbakning ikke i sig selv tilstrækkeligt. Demografisk sammensætning kan gøre, at man lokalt vælger ikke at kaste sig ud i at nå en målgruppe som flygtninge og nytilkomne. På landsplan udgør immigranter 13 % af befolkningen, men lokalt kan det være det halve.

Aften om Hamas kulturarv, både den materielle, såsom arkæologiske genstande, og den immaterielle kulturarv, såsom traumer og musik. /Foto: Elisabeth Colding.

Selvom gruppen er lille, kan incitamentet dog som tidligere nævnt være en erkendelse af, at det kan ses som en demokratisk forpligtelse til at nå flere målgrupper end kernebrugerne. Et udviklingsprojekt, der har en ambition om at skabe bæredygtige relationer til en målgruppe som flygtninge og nytilkomne, kan derfor snarere ligestilles med særlige formidlingsprojekter rettet mod demente eller psykisk sårbare. Og som beskrevet flere steder i antologien giver det museet ny indsigt i egen formidlingspraksis.

CULINN har som innovations- og udviklingsprojekt muliggjort samarbejder mellem statslige og kommunale kulturhistoriske museer på nye måder. Den eksterne finansiering har skabt rum for tidsmæssigt og ressourcemæssigt mere krævende eksperimenter med formidlingsudvikling tilpasset helt nye publikumsgrupper. Derved har projektet ikke alene kunnet bringe nye brugere inden for dørene, men også bidraget metodisk til både kulturhistorisk integration og til nye målgruppeforståelser og brugeranalytiske tilgange på museerne.

Projektet har skabt plads til større dialog både internt på de enkelte museer og mellem repræsentanter fra museerne, de nye målgrupper og civilsamfundsaktører. Vi har opnået erkendelser omkring betydningen af intern kommunikation og ledelsens rolle i arbejdet med nye målgrupper, og vi har også lært nyt om nødvendigheden af samarbejder med andre samfundsinstitutioner for at nå ud i ukendt publikums-territorium. Samtidig har både de nye institutionsinterne eksperimenter og de eksterne kulturmøder givet os nyt museumsmod og styrket vores formidlingskreativitet.

REFERENCER:

Biesta, Gert (2013). Demokratilæring i skole og samfund – uddannelse, livslang læring og medborgerskabets politik. Klim, Aarhus.

Biesta, Gert (2014). "Vi får ikke altid det, vi ønsker os: et ikke-arkaisk syn på uddannelse, demokrati og dannelse". Brændholt Lundgaard & Jacob Thorek Jensen (red.). Museer, viden, demokrati. Kulturstyrelsen

Jensen, Susanne Krogh (2019) From Generalist to Specialist. The Professionalization of the Danish Museum Occupation 1958-2018. Upubliceret ph.d.afhandling. Indgivet den 30. august 2019 ved Institut for Informationsstudier, Københavns Universitet

Korsgaard, Ove m.fl. (red.) (2008) Medborgerskab – et nyt dannelsesideal?

Mouritsen, Per (2015) En plads i verden: Det moderne medborgerskab. /Gyldendal

Korsgaard, Ove (2013) Folk i serien Tænkepauser, Aarhus Universitetsforlag.

Rasmussen, Søren Mikael og Lasse Marker (2019) Museumslandskabet – Kulturpolitikens udvikling og museernes vilkår. Rasmussen og Marker

“CULINN viser, at vi ikke kan lave en færdig model til implementering på alle museer.”

The cultural diversity of the Nordic cultural collaboration is to be strengthened. The Nordic cultural collaboration shall both support and develop the diversity of the concept of culture so that both universality and quality are secured. (...) The arts and culture hold a strong potential as factors that can contribute to enabling more individuals to take advantage of the opportunities made available by our knowledge society...

fra Nordisk Ministerråds handlingsplan for 2010-2012

CULINN I ET ANDET LYS

Et blik på CULINN gennem en nordisk og europæisk erfaringsprisme. Har projektet bidraget til erfaringer, der rækker ud over den specifikt danske sammenhæng?

Af Niels Righolt, centerleder, CKI - Center for Kunst & Interkultur

Den interkulturelle erkendelses- og erfaringsrejse CULINN projektets partnere har været på, er en rejse som på en og samme tid har vist, at museer og andre kulturinstitutioner bestemt kan spille en tydeligere og mere betydnende rolle for integrationen af nye danskere. Den har også vist, at der er meget at hente, når museernes egne kompetencelandskaber og praksis tilføres nye perspektiver gennem samarbejder med helt andre fagligheder, som også arbejder med samme målgruppe.

I et større perspektiv skriver CULINN sig ind som et af de mere komplekse og ambitiøse forsøg på at undersøge kulturhistoriske museers muligheder for at bidrage til flygtninges integration i Danmark. Der har været lignende initiativer før, men ikke i den skala og heller ikke med et så tydeligt udviklingsgreb omkring samarbejde med civilsamfundsorganisationer og andre partnere, som museerne sædvanligvis ikke samarbejder med. Projektets sigte mod også at lade læringen pege indad og styrke museernes egne interkulturelle kompetencer er et greb, som er udviklet betydeligt i forhold til lignende initiativer på andre kulturinstitutioner.

CULINNs særlige format og struktur skiller sig ud også i et nordisk perspektiv, selvom flere af de nordiske lande kan opvise en større mangfoldighed af projekter rettet mod flygtninge, indvandrere og efterkommere. Det er derfor interessant at holde projektet op mod et 'bagtæppe' af erfaringer i feltet fra særligt Norden og Europa. I både Nordisk Ministerråd og på EU niveau har interkulturelle prioriteringer og initiativer haft en helt anden resonans og betydning, end det har været muligt at skabe i Danmark.

“Museer og andre kulturinstitutioner kan bestemt spille en tydeligere og mere betydende rolle for integrationen af nye danskere.”

NORDISKE ERFARINGER

I rapporten *In Search for True Inclusion and Practice* tegnes generelt et positivt billede af en nordisk kultursektor, som er opmærksom på, at publikum ikke længere vil spille en passiv rolle i mødet med kunst og kultur, men langt hellere vil indgå i dialogiske og brugertilpassede rum for sociale og kulturelle møder. Der er behov for flere formater og nye tilgange for at nå ud til og fastholde kontakten med nye målgrupper, særligt når det handler om nye nordiske medborgere. Rapporten er en kortlægning af interkulturelle erfaringer, projekter og kulturpolitiske initiativer i Norden i form af en oversigt over eksisterende rapporter, cases og forskningsrapporter, samt politikker og kunstpraksis.

De interkulturelle erfaringer i vores nordiske nabolande skal ses og forstås i lyset af den demografiske udvikling, regionen oplever. De nordiske landes befolkningssammensætning har ændret sig radikalt gennem de seneste årtier. I 2015 havde næsten 15% af den nordiske befolkning rødder udenfor de nordiske lande. Siden 2000 er befolkningen i de nordiske lande steget med 2.7 mio., hvoraf 30% skyldes 'naturlig stigning' (flere fødsler end dødsfald) og 70% skyldes egentlig indvandring. Det billede ventes at fortsætte frem mod 2030, hvor regionen formentlig vil rumme ca. 30 mio. indbyggere. Den etniske og kulturelle mangfoldighed er med andre ord en realitet i en lang række nordiske kommuner og regioner. Ikke mindst i de store byer.

I både Sverige og Norge har den demografiske udvikling længe været anerkendt som et grundlæggende vilkår, der også har kulturpolitiske konsekvenser. I begge lande er tanker om at understøtte den kulturelle mangfoldighed derfor også indarbejdet i deres respektive nationale kulturpolitikker, mens det øvrige Norden ikke er kommet lige så langt med det arbejde.

Inspireret af initiativerne og erfaringerne med at formulere inkluderende strategier og retningslinjer fra politisk side i Norge og Sverige, formulerede Nordisk Ministerråd sin strategi for det nordiske kultursamarbejde år 2013 – 2020. Målet var at sikre en bæredygtig udvikling, der skulle være åben, interkulturel og kreativ. Ministerrådet ønskede at bidrage til en inkluderende, tilgængelig og ligestillet kunst- og kulturscene i Norden, som kunne virke befordrende for følelsen af tilhørighed for alle borgere i regionen, og

dermed styrke sammenhængskraften. Og i den forbindelse blev interkultur fremhævet, som én af de fem bærende strategiske temaer for strategien 2013 – 2020: “An active and dynamic cultural life, manifested in a diversity of cultural expressions, plays a key role in an inclusive society, and must be protected.”

Foruden at skele til de norske og svenske erfaringer fandt man inspiration i UNESCOs deklaration om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed, som både den danske, svenske, norske og finske regering har skrevet under på.

Fælles for inspirationskilderne til Nordisk Ministerråds fem strategier er en erkendelse af, at der er en vis institutionel vilje til stede til at skabe nye initiativer for social og kulturel inklusion, men at institutionerne generelt savner de nødvendige kompetencer og viden. En viden, der kan være svær at tilegne sig, da de nordiske lande synes at være prægede af den samme tendens til, at der bliver holdt igen på støtten til udvikling af nye formater på tværs af de kulturelle sektorer.

“Siden 2000 er befolkningen i de nordiske lande steget med 2.7 mio., hvoraf 30% skyldes ’naturlig stigning’ (flere fødsler end dødsfald) og 70% skyldes egentlig indvandring.”

NYE SAMARBEJDER

I det lys er CULINN et ekstraordinært godt eksempel på det enorme læringspotentiale, der ligger i et tværsektorielt samarbejde mellem kultursektoren og civilsamfundsaktører. Det er i mine øjne nok CULINN projektet mest betydningsfulde erfaring. Samarbejdet med ’unusual suspects’ i form af sprogcentre og -lærere, civilsamfundsorganisationer og ikke mindst med inddragelse af flygtningene selv i udformningen af museernes tilbud til dem, har vist sig at rumme et stort potentiale. Dette potentiale er kommet til udtryk i en betydelig kvalificering af undervisningstilbuddene på museerne og særligt i de innovative indslag, muligheder og formater, som er resultatet af museernes samarbejder med de mere utraditionelle samarbejdspartnere.

Det er muligt at finde lignende erfaringer på nordisk niveau, men ikke med samme kompleksitet og omfang. Fælles for både CULINN og de nordiske

“I det lys er CULINN
et ekstraordinært
godt eksempel
på det enorme
læringspotentiale,
der ligger i et
tværsektorielt
samarbejde mellem
kultursektoren
og civilsamfunds-
aktører.”

initiativer er, at de viser, hvordan nytænkende tilgange omkring deltagelse, brugerinddragelse, outreach og samskabelse på tværs af eksempelvis kulturelle traditioner, sprog og religion kan sætte nye standarder for kulturelle tilbud som katalysatorer for en mere ligeværdig kultursektor.

ÆNDRER BRUGERADFÆRD

Flere institutioner i såvel Danmark som i de øvrige nordiske lande eksperimenterer i stigende grad med nye metoder, projektformater og interkulturel formidling, der kan være med til at skabe interaktion med en mangfoldig lokalbefolkning og fremme social forandring.

Biblioteker fungerer stadig oftere som lokale 'community centre' udover deres oprindelige funktion med udlån af bøger. Museer fungerer både som platforme for sociale mødesteder og rum for kulturmøder udover at præsentere særlige udstillinger, samlinger og formidlingstilbud. Begge institutionstyper bidrager på den måde også til at bygge bro mellem historiske traditioner og samtidens flerkulturelle samfund. I den stort anlagte undersøgelse om danskernes kulturvaner, som kom i 2012, bliver billedet bekræftet. De flittigste brugere af bibliotekerne i forhold til deres andel af den samlede danske befolkning er flygtninge og indvandrere. På samme måde viser undersøgelsen, at særligt veluddannede expats udgør en særdeles flittig gruppe museumsbrugere i forhold til deres andel af befolkningen. Begge tilfælde ses i undersøgelsen som et udtryk for, at en nuancering af institutionernes måder at arbejde på og en større forståelse for, hvad specifikke målgrupper ønsker, er med til at øge netop disse gruppers anvendelse af tilbuddene.

Det interessante ved den undersøgelse i forhold til CULINN er, at lige netop dette projekts målgruppe, nytilkomne flygtninge og asylansøgere, er mærkeligt fraværende i såvel undersøgelsen som i de mange andre interkulturelle projektrapporter, der er blevet produceret de seneste ti år. Med enkelte undtagelser, naturligvis, som blandt andet Museum Vestsjællands veldokumenterede samarbejde med lokale sprogcentre.

At CULINNs målgruppe er usynlig kan skyldes, at der er en mangel på anvendelig data, og at det i øvrigt er en gruppe, som umiddelbart koster på bundlinjen for institutionerne. Det kræver uforholdsmæssigt store indsatsen at få en så relativt begrænset målgruppe i tale, og det gør det ikke overraskende mindre attraktivt at arbejde med i en tid, hvor kulturinstitutionerne i øvrigt er økonomisk pressede.

CULINN projektet viser, at det billede nok skal nuanceres. Projektet kom til gennem en generøs støtte fra Innovationsfonden, som tydeligt støttede ambitionen om at undersøge museernes potentiale gennem udvikling af innovative formater. Det er nok sådan, at det ville have været svært for de deltagende institutioner at folde et tilsvarende format ud uden en markant ekstern finansiering. Men museerne viste med ansøgningen, at de var interesserede i at undersøge feltet, og de så allerede i ansøgningsfasen nogle

muligheder i det tværsektorielle samarbejde. I det lys er CULINN projektet et udtryk for, at de kulturhistoriske museer er interesserede i at udfylde en samfundsfunction, og at der er et væsentligt innovationspotentiale i at lade dem gøre det.

“En betydende læring i CULINN er behovet for at få institutionernes undervisningsafdelinger og program- og udstillingsansvarlige til at se kritisk på deres egne roller som strukturelle gatekeepers og behovet for at få projektet tydeligt forankret i ledelsen.”

INKLUSIONSARBEJDET TAGER TID

Erfaringerne fra CULINN bekræfter et andet billede, som vi også ser i mange nordiske projekter: Inklusionsarbejdet tager tid! Flere rapporter beskriver for eksempel, at det tager længere tid end forventet at etablere inkluderende og bæredygtige samarbejder, primært på grund af strukturelle barrierer i forhold til programmering, traditioner på institutionerne og lovgivning på området. Det tager tid at få erfaringerne masseret ind i den institutionelle praksis.

En betydende læring i CULINN er behovet for at få institutionernes undervisningsafdelinger og program- og udstillingsansvarlige til at se kritisk på deres egne roller som strukturelle gatekeepers og behovet for at få projektet tydeligt forankret i ledelsen. Det er sundt for institutionerne at vende blikket indad, at drøfte hvordan vi egentlig ser på kulturel mangfoldighed og overveje om institutionerne reelt er ekskluderende i deres praksis i forhold til særligt nye medborgere. Som en af projektets deltagere udtrykker det, har deltagelsen i CULINN til tider indebåret ganske betydelige ‘tæsk til selvforståelsen’. Samarbejdet med andre aktører har sat fokus på, at museerne langtfra besidder den nødvendige kompetence selv i forhold til at nå ud og skabe bæredygtige tilbud til sårbare målgrupper som flygtninge og nytilkomne. Museerne kan ikke det hele selv. Der sker noget med formaterne, når ansvaret for udviklingen af dem deles med andre fagligheder og eksperter.

CULINN projektet viser også betydningen af at kunne forankre projektet

“Kulturinstitutionen
som ansvarlig
demokratisk
institution revita-
liseres i disse år
også på museums-
området.”

“Gennem CULINN
har de deltagende
museer kunnet
give flygtninge
og nytilkomne
et dybere og mere
reelt møde med
det danske sam-
fund, værdier
og traditioner.”

hos ledelsen. Dette er vigtigt for i et tidligt stadie at kunne sætte de nye tilbud i drift og få dem gjort til en integreret del af museets katalog af undervisnings- og formidlingstiltag. Forankringen hos ledelsen er også helt afgørende for at give projektet legitimitet internt i organisationen. Når ledelsen artikulere betydningen af at leve op til den demokratiske og samfundsmæssige forpligtelse, som museerne har til at nå ud til alle, bliver det betydeligt lettere at få den nødvendige faglige og organisatoriske støtte fra kollegerne.

FORANDRING ER PÅ VEJ

Som det har været tilfældet i de øvrige nordiske lande, skriver CULINN sig ind i en praksis, hvor flere og flere kulturinstitutioner agerer for at skabe en slags nuancering af den igangværende samfundsmæssige fragmentering socialt, kulturelt, økonomisk og politisk. Kulturinstitutionen som ansvarlig demokratisk institution revitaliseres i disse år også på museumsområdet.

Den tendens bekræftes af erfaringerne fra et af de mest omfattende europæiske projekter i de senere år; MCP Broker-projektet, hvor samlet mere end 70 europæiske kulturinstitutioner i fem lande testede kulturinstitutioner som facilitatorer af egentlig integration af migranter. Med afsæt i en kompleks benchmarking, som projektets seks hovedpartnere havde udviklet, søgte de deltagende institutioner at undersøge hvilke parametre, der reelt kan spille en rolle for indvandreres muligheder for at etablere sig i modtagerlandet.

Det europæiske projekt bekræftede på baggrund af tre års arbejde at offentlige kulturinstitutioner er særdeles vigtige arenaer, som kvalificeret og over tid kan fremme ligebehandling og forbedre integrationsindsatsen. En læring fra projektets tilknyttede forskning som EU's Åbne Koordinationsudvalg fulgte op på i deres rapport om 'De offentlige kunst- og kulturinstitutioners rolle i promoveringen af kulturel mangfoldighed og interkulturel dialog' (2012-2013). Rapporten slår fast, at med Europas mangfoldighed følger spændinger og udfordringer. Udfordringer, som de offentlige kulturinstitutioner har brug for at adressere for at kunne skabe et egentligt kulturmøde og fremme social samhørighed. Udfordringer, som fra første færd har været en drivkraft i CULINN projektet, og som har gjort det muligt at arbejde for at bidrage til, at nye medborgere får et bedre udgangspunkt for at blive en aktiv del af samfundet ved at gøre kulturhistorien relevant og nærværende. Gennem CULINN har de deltagende museer kunnet give flygtninge og nytilkomne et dybere og mere reelt møde med det danske samfund, værdier og traditioner.

RERENCER:

- Karlsdóttir, Anna**, m.fl. (2018). State of the Nordic Region 2018: Immigration and integration edition. Nordic Council of Ministers.
- Nordic Council of Ministers**. (2017). Strategy for Nordic Culture co-operation 2013 – 2020.

“Historiske referencer er som bekendt ikke globale, og der er meget vi ikke ved om hinandens kulturarv, historiske grundfortællinger og formidlingsformater.”

NÅR VI TÆNKER NYT OM DET, VI KENDER

Kulturhistoriske museer gør en forskel for integrationen af nytilkomne fremmede. CULINN viser, at løbende tilpasning af formidlingens begrebsapparat og læringsstil bygger bro over sproglige og uddannelsesmæssige forskelle.

Af Karen Lisa Salamon, ph.d. etnograf og følgeforsker.

“Har I problemer med vikingerne? Bor de i reservater?” Nogenlunde sådan spurgte en amerikansk turist sidste sommer på en dansk turistinformation. Han havde set museumsfotos af pelsklædte, vildt udseende nutidsmennesker, og forestillede sig, at disse vikinger stadig levede i Danmark. Medarbejderen i informationen morede sig over amerikanerens spørgsmål, men kom så til at tænke på de danske turister i udlandet, som tilsvarende kan have meget begrænset viden om værtslandets folkeslag og skikke.

I Danmark har vikingernes kulturhistorie været barnelærdom i flere generationer, så selv en erfaren formidler kan komme til at glemme, at andre folk ikke nødvendigvis er opflasket med samme viden.

Historiske referencer er som bekendt ikke globale, og der er meget vi ikke ved om hinandens kulturarv, historiske grundfortællinger og formidlingsformer. Denne erkendelse har været vigtig i CULINN projektet, hvor vi har udviklet formidling til publikumsgrupper, der for nylig er ankommet som flygtninge eller migranter til Danmark fra fremmede himmelstrøg.

DET HANDLER OM KULTUR

Formidling til flygtninge og migranter bliver ofte beskrevet som sprogligt og kulturelt udfordrende. CULINN projektet har i samarbejde med blandt andet sprogskolerne arbejdet eksperimentelt med de sproglige udfordringer. Samarbejdet med flere civilsamfundsaktører, så som Det Syriske Kulturinstitut og Center for Kunst og Interkultur, har desuden haft fokus på udvikling af tvær- og interkulturelle formater. Mens der på det sproglige område findes meget konkret viden om formidling til fremmedsprogede voksne, er tværkultur fortsat en mere uklar størrelse.

Museumsprofessionelle møder hele tiden begrebet 'kultur' i forskellige betydninger, hvor de arbejder med begreber som kulturhistorie og kulturarv, ligesom temaerne 'folkelig' kultur og 'finkulturel dannelse' fylder i debatten om publikumsudviklingen. Med andre ord er det ikke til at komme uden om 'kultur' i et projekt om museal formidlingsudvikling, men begrebet er stadig flertydigt.

Når vi på museer bruger kulturbegrebet til at analysere eller forklare og planlægge indsatser med, er der brug for at reflektere over de betydninger vi tillægger det. 'Kultur' kan være et magtfuldt ord, som ofte bruges til at definere mennesker ind i - eller ud af - bestemte målgrupper. Derfor er det vigtigt at kunne overveje, hvordan vi bruger det i planlægning, formidlingspraksis og evalueringer, og også at tænke over hvilke forklaringsværdier vi tillægger 'kulturen'.

'Kultur' bruges om værdifulde genstande og traditioner, men også til at begribe anderledes skikke eller trosforestillinger. I et projekt, hvor museerne som danske kulturinstitutioner møder flygtninge og andre fremmede på dansk hjemmebane, skal vi være opmærksomme på, at vi selv bruger og tænker med 'kultur' i disse møder. Ordet er i mange sammenhænge brugbart både analytisk og som fælles reference, så længe vi husker at det altså er en flertydig, teoretisk konstruktion.

“Kultur’ kan være et magtfuldt ord, som ofte bruges til at definere mennesker ind i – eller ud af – bestemte målgrupper.”

Når en museal formidlingsindsats skal tilpasses en ny målgruppe, kan det være relevant at overveje, om det er frugtbart at fokusere på en given 'kultur' som fællesnævner for gruppens deltagere. Måske fremmes formidlingsformålet bedre, hvis man i situationen arbejder ud fra andre fællesnævner i gruppen, så som uddannelsesforhold eller interesser. Eksempelvis kan et

“Kulturbegrebet kan dog i positiv forstand understøtte en mere mangfoldig, inkluderende og flerstrengt forståelse af menneskelig kreativitet og traditioner.”

meget stort fokus på ‘fremmed kultur’ fremfor andre identifikationsforhold nogle gange komme til at fremmane flere forskelle end ligheder mellem ‘os’ og ‘dem’, og skabe mere afstand i formidlingssituationen. Kultur kan dog andre gange fungere som begreb, der samler forskellige grupper. Ved eksempelvis at henvise til fællestræk i den globale kulturarv eller kulturhistoriske paralleller, kan formidleren vise, at forskellige folkeslags historiske veje eller kulturelle fortællinger har fulgtes ad.

FORÆDLING OG DANNELSE

I daglig tale antages det, at alle mennesker i verden ‘har kultur’ på en eller anden måde. Denne erkendelse kan bruges interaktivt i mellemfolkelig dialog, eksempelvis ved en museumsrundvisning, når gæsternes erfaringer bliver hørt og inddrages. At alle ‘har kultur’ kan dog også komme til at legitimere rangordning eller diskrimination af folk, hvis de kategoriseres ud fra deres ‘kulturelle niveau’. Når dette sker, som det ofte ses i migrations-debat-ten, kan kulturbegrebet uheldigvis komme til at fungere som en slags nutidig version af fortidens destruktive racebegreb, der handlede om et hierarki af folketyper, ‘naturlig’ udvælgelse og undertrykkelse. Kulturbegrebet kan dog i positiv forstand understøtte en mere mangfoldig, inkluderende og flerstrengt forståelse af menneskelig kreativitet og traditioner.

Det moderne kulturbegreb går tilbage til de gamle romeres snak om at ‘kultivere’ rå jordmasse til frugtbar vækstjord. Med tiden er forædlingsidéen blevet overført på mennesker: Fra den europæiske oplysningstid - der jo også er vores kulturhistoriske museers udgangspunkt - blev ‘kultur’ knyttet til folkemassernes forædling, som skulle ske gennem moralsk og æstetisk dannelse. At kultur stadig ofte forstås som forædling, afspejles i kulturpolitiske diskussioner om ‘finkulturel dannelse’, og museer som mere eller mindre elitære eller folkelige. Troen på forædling gennem kulturel dannelse er stadig med os i dag. Den har i CULINN projektet blandt andet sat sig spor i forhåbninger om, at kulturhistorisk dannelse gennem museumsbesøg kan styrke publikums demokratiforståelse og samfundsdeltagelse.

De to dominerende betydninger af ‘kultur’ - forstået som forædlende traditionsdannelse og som etnicitet med unikke sædvaner - påvirker muse-

“På den måde kan museerne bidrage til social og kulturel inklusion, og kan i tråd med kulturbegrebets historie stadig fungere som kollektivt ‘forædlende’ og samlende dannelsesinstitutioner. ”

ers formidling. Når vi taler om genstande eller historie som 'kultur', kan det skabe klarhed, men også forenkle. Når virkelighedens større mangfoldighed koges ned til én lille essens eller bouillonterning af betydning, tydeliggør det budskaber, men svækker også årsagssammenhænge. Trods disse ulemper, er kulturbegrebet ikke til at overse i nutidig museumsformidling. Det kan være godt at tænke og analysere med, så længe vi husker, at der altså er tale om en konstruktion, som ofte forstås som en eksisterende ting, men egentlig er en luftig tankemodel.

Brugt i denne forstand kan 'kultur' rumme en stor palet af forskelligheder og nysgerrigheder, og kan være katalysator for dialog og ny viden. Vi kan i kulturformidling godt spørge til og lære af hinandens kulturelle udgangspunkter, så længe vi samtidig undgår at fastfryse den anden i bestemte positioner eller roller, eksempelvis som mere eller mindre 'udviklede' eller 'højtstående' varianter. Kulturbegrebet kan altså fungere i en række sammenhænge, så længe vi bevarer en bevidsthed om, at 'kultur' ikke er en reelt eksisterende ting, men et – ja, netop kulturspecifikt - begreb, der i vores eget samfund til dels er blevet selvfølgeligt og naturliggjort.

DEM VI FORMIDLER TIL

CULINNs eksperimenter med formidling forsøger at rumme en palet af forskelligheder og nysgerrigheder i et tværkulturelt, offentligt rum. Hensigten er, at mennesker på tværs af forskelle sammen får mulighed for at lære om og reflektere over det samfund, de er havnet i. Noget, mange ellers sjældent har adgang til at gøre. På den måde kan museerne bidrage til social og kulturel inklusion, og kan i tråd med kulturbegrebets historie stadig fungere som kollektivt 'forædlende' og samlende dannelsesinstitutioner.

“Kulturbegrebet kan altså fungere i en række sammenhænge, så længe vi bevarer en bevidsthed om, at 'kultur' ikke er en reelt eksisterende ting, men et – ja, netop kulturspecifikt - begreb, der i vores eget samfund til dels er blevet selvfølgeligt og naturliggjort.”

CULINN har som udgangspunkt, at Danmarks kulturhistoriske museer kan gøre en synlig forskel, når de inviterer nytilkomne fremmede indenfor som besøgende. Når vi på museerne giver nye målgrupper adgang til at undersøge kulturarven og interaktivt lære om udviklingen af eksempelvis borgerrettigheder og demokrati i landet, skabes der plads til vigtige tværkulturelle samtaler og personlige erkendelser, som kan få betydning for fremtidens samfundsudvikling og kulturarv.

CULINNs aktiviteter henvender sig til udlændinge og fremmedsprogede, der bor eller opholder sig i Danmark, og måske vil ende med at blive statsborgere her. Det er derfor sandsynligt, at projektets erkendelser også vil kunne overføres til andre former for tværkulturel formidling, eksempelvis til udenlandske turister, og også i arbejdet med publikumsudvikling mere generelt. Museerne kan tilbyde relevant, lokalkulturel og historisk viden og dannelse. De kan også facilitere nye sociale kontakter lokalt. Målgruppens anderledes sprogkunderskaber, uddannelseserfaringer og kulturbaggrunde er både udgangspunkter for udviklingen af formidlingsformater, og kan også til dels være tematiske omdrejningspunkter.

Det er krævende at nå ud til og engagere nytilkomne flygtninge, der befinder sig i en svær situation og desuden måske har få eller ingen museumserfaringer. Disse udfordringer kan dog også blive produktive bånd, der lægger op til eksperimenter med nye invitationsmåder, formidlingsformater og inklusion. I samspil med civilsamfundsaktører udenfor museernes egne mure kan vi skabe nye formater.

“Det er ikke kun de nye målgrupper, der skal flytte sig for at nærme sig museets samlinger. Det er også formidlingen, der skal flytte sig for at nå dem.”

OS SELV SOM FORMIDLERE

Udviklingsarbejdet med formidling til fremmedsprogede udlændinge, nyindvandrede og flygtninge viser, at vi bedre kan se og nå et nyt publikum, når vi reflekterer over vores egne forestillinger om dem. Det er ikke kun de nye målgrupper, der skal flytte sig for at nærme sig museets samlinger. Det er også formidlingen, der skal flytte sig for at nå dem. Vi kan bedre formidle på tværs af kulturelle og sproglige forskelle, når vi klart forholder os til, at målgruppen kan have andre forventninger til et museumsbesøg, end vi er vant til: Hvad mon disse nye besøgende tænker i mødet med museer som

samfundsinstitutioner, materielsamlinger eller dannelsesmedier? Og hvad tænker museet om dem som gæster?

Når vi kollegialt drøfter vores begrebsapparater og valg af læringsstile, kan vi mere bevidst skabe positive og lærerige oplevelser for målgruppen. Vi kan på forskellige, formattilpassede måder, sørge for at inkludere disse nye brugeres egne erfaringer og observationer, og holde 'det rette svar' tilbage eller åbent. Når vi eksempelvis formidler til statsløse asylansøgere og flygtninge kan et begreb som 'borger' være problematisk at anvende uformidlet eller uproblematiseret. Det bør forklares i sammenhængen, hvilket kan være svært, når formidler og museumsgæster ofte mangler et fælles talesprog. Til gengæld åbner museernes samlinger af materielkultur for ikke-sproglige måder, hvorpå vi kan adressere eksempelvis historiske privilegieformer såsom medborgerskab, uden samtidig at polarisere mellem 'os' og 'dem'.

Så vidt muligt, kan vi både i formidlingen og i den kollegiale tilgang til disse brugergrupper undgå at bruge kulturelt indforståede ord i præsentationer om for eksempel demokratiudvikling, industrialisering eller danskhed. Vi ved jo godt, hvad vi mener, tror vi. Men vi kan selv få styrket forklaringer og modeller, når vi for eksempel prøver at undgå at fremstille kultur eller danskhed som noget statisk og homogent, eller at beskrive en historisk udvikling (demokratisering) som noget afsluttet. Det er en udfordring at gøre disse ting og samtidig gøre det sprogligt enkelt uden at tale ned til et voksent publikum.

Interkulturelle 'benspænd' har en kreativ værdi i formidlingsarbejde: Vi bliver nødt til at udfordre vores egne selvfølgeligheder, og vi må tænke en række faste formater 'forfra', når vi som danske museer vil nå folk med andre former for dannelse, end vi selv har. Det kræver ressourcer, men styrker også museets formålsbevidsthed, metodiske palet og formidlingsmæssige smidighed.

“Undgå at bruge kulturelt indforståede ord i præsentationer om for eksempel demokratiudvikling, industrialisering eller danskhed.”

KULTURHISTORISK INKLUSION

Når formidlingsformater rummer brugere med andre former for verdensforståelse og dannelse, end de museumsprofessionelle selv har, bliver kulturhistorisk og social inklusion mulig. Museumsloven kræver, at kulturarven gøres vedkommende for borgerne "i samspil med verden omkring os", og de

“Vi må tænke en række faste formater ‘forfra’, når vi som danske museer vil nå folk med andre former for dannelse, end vi selv har.”

seneste danske regeringer har på forskellig vis krævet, at museerne bidrager til inklusion og dannelsen af produktive borgere. Disse politiske krav skærper museernes fokus på at nå ud til dem, som i museumsdebatten blandt andet er blevet kaldt ‘sårbare’ og eksemplificeret med for eksempel udviklingshæmmede og unge mødre på kontanthjælp.

I CULINN projektet er det flygtninge og nytilkomne i Danmark, der er målgrupperne for den ønskede sociale og kulturelle inklusion, som skal ruste til aktiv samfundsdeltagelse. Mange har helt andre erfaringer med kulturhistorisk læring, end folk der har gået i dansk skole. Eksempelvis kan de have lært, at en bestemt tolkning aldrig kan være til debat, og at man ikke kan sætte spørgsmålstejn ved historiske forklaringer. Mange vil også have en anden forståelse af for eksempel kronologi og årsagssammenhænge end folk, der er uddannet i Danmark. CULINNs metodiske eksperimenter indikerer, at vi kan give disse folk adgang til større kulturhistorisk indsigt gennem guidede museumsbesøg, og at denne indsigt kan styrke deres forståelse af det nye land.

Det forhold, at projektet har sit udgangspunkt i Nationalmuseet, der som kulturhistorisk hovedmuseum ifølge loven skal belyse forholdet mellem Danmark og verdens andre kulturer, har åbnet for læringsmuligheder omkring globale relationer i fortid og nutid eksempelvis fortidens danske handels- og kolonialforbindelser. Det har givet flere deltagere i projektet ‘aha’-oplevelser og muliggjort perspektivering med målgruppernes forskellige erfaringer og perspektiver.

DEMOKRATISK RUM

Offentlige museer er en del af det fælles demokratiske rum, hvor fremmede kan dele oplevelser og udveksle tanker uden at skulle stifte venskaber eller fastholde relationen efterfølgende. At være moderne museumsbesøgende er en øvelse i demokratisk medborgerskab: Man lærer om historiens og alverdens anderledes livsformer gennem ‘statsautoriseret’ forskningsbaserede fortællinger.

I mødet med museets andre besøgende, samlinger og budskaber forventes man at være nysgerrig og kunne sætte parentes om egne opfattelser og livsmåder. Denne form for musealt samvær er ikke noget givet, men skal tillæres. Det er eksempelvis noget andet end de fællesskaber, som kan

“Offentlige museer er en del af det fælles demokratiske rum, hvor fremmede kan dele oplevelser og udveksle tanker uden at skulle stifte venskaber eller fastholde relationen efterfølgende.”

“Som kulturelt
fremmed kan
det være svært
at forstå de lokale
versioner af sociale
gensidigheds- og
tillidskontrakter.”

findes i en lokal fodboldklub eller på en arbejdsplads. Forholdet mellem museumsformidlere og besøgende kan være hjerteligt og nogle gange åbent, men er samtidig ikke solidarisk forpligtende eller vedvarende. Samtalerne i forbindelse med en rundvisning eller workshop kan være personlige, men ikke private. Forholdet mellem formidlere og museumsgæster er dermed mere flygtigt end relationen mellem eksempelvis lærer og elev, men alligevel mere personligt end de fleste kundeforhold i underholdningsindustrien.

Disse forskelle kan man ikke nødvendigvis kende eller aflæse, hvis man for nylig er kommet fra en anden verdensdel, og nu hører museumsformidleren fortælle om sine egne oplevelser eller følelser og måske spørge til publikums ditto. Er man flygtning, har man typisk også mødt dansk politi, socialrådgivere og frivillige fra Røde Kors, der på forskellig vis har spurgt til ens personlige livshistorie eller flugtopplevelser. Som kulturelt fremmed kan det være svært at forstå de lokale versioner af sociale gensidigheds- og tillidskontrakter. Hvad vil det eksempelvis sige at være museumsgæst, der opfordres til at lære interaktivt?

“Forholdet mellem museumsformidlere og besøgende kan være hjerteligt og nogle gange åbent, men er samtidig ikke solidarisk forpligtende eller vedvarende.”

FORSKELLEN PÅ BESØGENDE OG KLIENTER

Når museerne bevidst markerer sig som statsligt sanktionerede og socialt ansvarlige instanser og handler som socialt inkluderende aktører, tilfører det museumsbesøg nogle nye betydningslag. Som formidler kan det være relevant at overveje, hvad museernes rolle som 'socialt aktivistiske' kan betyde for forholdet mellem museumsprofessionelle og de inviterede museumsgæster med eksempelvis flygtningebaggrund. Når man på mange områder står uden sociale og juridiske rettigheder, men så inviteres på museum og bliver bedt om at tilkendegive holdninger, kan det måske være svært at afkode, hvad invitationen grundlæggende handler om. Hvem skylder man æren, som det hed engang, og hvad er forskellen mellem at være besøgende og klient på museum?

Klientelisme findes de fleste steder i verden som forskellige former for gensidigt forhold mellem to ulige parter. I Danmark er den som regel udtrykt som et forhold mellem offentlige instanser og borgere, der som klienter kan modtage hjælp og ydelser, betinget af visse modydelser. Andre steder i

“Når man på mange områder står uden sociale og juridiske rettigheder, men så inviteres på museum og bliver bedt om at tilkendegive holdninger, kan det måske være svært at afkode, hvad invitationen grundlæggende handler om.”

verden har klientelisme andre, ofte mindre statsautoriserede, former. Mange steder fungerer det sådan, at en social og økonomisk velstillet person, patronen, gør sin mindre velstillede klient en tjeneste. Sidstnævnte skal så til gengæld yde en gentjeneste for sin velgører eller beskytter.

Den enkelte vennetjeneste kan være kortvarig, men indgår alligevel typisk i et socialt netværk af gensidige og langvarige forpligtelser. Patronens tjenester kan typisk bestå af for eksempel juridisk bistand, personlig beskyttelse eller økonomisk hjælp, mens klientens modydelse kan være personlig støtte eller en stemme ved et politisk valg. I Danmark er det ofte staten, der fungerer i rollen som beskyttende ‘patron’, mens borger-klienterne skal levere modydelser i form af skat og loyalitet.

Mange af de nytilkomne og flygtninge, som CULINNs museumsformidling henvender sig til, er ankommet til Danmark fra samfund, hvor de har oplevet klientelisme gennem personlige relationer. Nu er i de så kommet til Danmark, hvor de møder systemkrav, der også har klientelistiske træk: ‘Hvis du skal have denne ydelse eller hjælp, så skal du til gengæld opføre dig sådan’. Det er værd at overveje, hvordan en offentlig invitation til et museumsbesøg kan blive opfattet i denne kontekst. Et musealt forløb kan her måske blive opfattet som et indirekte krav eller endnu en form for klientelistisk forpligtelse. Når nogle af de inviterede museumsgæster i CULINN forløbet udtrykte, at de havde været bange forud for besøget, kan det måske skyldes en ængstelse for, at interaktion med offentlige instanser kan rumme uigennemsigtige krav, som det kan være svært at gennemskue og leve op til.

Netop fordi danske museer er offentlige, så at sige statsligt eller kommunalt ‘patron-beskyttede’ institutioner, skal vi være opmærksomme på, at de for nogle i målgruppen kan blive forbundet med en form for klientelistiske forventninger. Hvis man eksempelvis som led i et sprogskeleforløb eller i kraft af sin flygtningebaggrund inviteres gratis på museum for at lære om dansk demokratihistorie, vil man ud fra en klientelistisk forståelsesramme

kunne opfatte dette som en form for patroniserende hjælp, som fordrer følgelig taknemmelighed, og måske kun tillader svar i form af høflig 'talen efter munden'. Resultatet kan blive, at museet undrer sig over, at alle gæsterne med flygtningebaggrund er rørende enige med rundviseren og museets narrativ i et interaktivt forløb om demokratisk samtale, hvor ideen har været at skabe plads til lydhør uenighed.

Det er svært at undgå en klientelistisk farvet 'noget-for-noget', når man etablerer nye sociale relationer med gensidige ydelser, og ofte gennem kontaktpersoner i civilsamfundet. Det er værd at overveje og diskutere, om det på 'patroniserende' betingelser er muligt at opbygge relationer til nye publikumsgrupper, der vil komme tilbage på museet og så vidt muligt også betale for det. Men det er også krævende at skulle udvikle opsøgende formidlingsformater, som helt undlader at signalere patronisering. Publikumsudvikling bygger trods alt på nogle århundreders kulturel 'borger-forældning' gennem oplysningspraksis. Det er måske den største udfordring i museernes arbejde med social inklusion også af andre grupper ikke-museumsbrugere, der heller ikke kan antages at kende til de ideal-demokratiske, museale samværsformer: Kan og bør vi undgå de patroniserende mekanismer?

De sidste mange danske regeringer har forpligtet museerne til at bidrage til skabelsen af en samlet, national og kulturel offentlighed, hvor alle skal kunne tale med og forholde sig demokratisk til hinanden. En sådan offentlighed stræber ideelt mod aktivt medborgerskab fremfor klientelisme. Behovet for kontinuerlig publikumsudvikling og refleksioner over, hvordan vi undgår eller håndterer patronisering, kan i dette lys ses som en helt nødvendig del af museers forretningsudvikling og af en demokratisk samfundsinklusion.

Vi befinder os i et land, hvor der i princippet er mulighed for at skabe museumstilgængelighed og oplysning for alle, og hvor potentialerne for publikumsudvikling som udgangspunkt er næsten uendelige. Projektets foreløbige resultater tyder på, at dette er muligt, når blot vi er parate til at tænke nyt om det, vi tror, vi kender.

“Et musealt forløb kan her måske blive opfattet som et indirekte krav eller endnu en form for klientelistisk forpligtelse.”

“Sprogkursisternes læringsstrategier og forforståelse af museet som rum krævede en anden didaktisk tilgang og planlægning, end museets undervisere var vant til fra grundskole- og ungdomsuddannelser.”

ALLE VINDER, NÅR NYE MÅLGRUPPER FORSTYRRER MUSEET

Arbejdermuseets fokus på nytilkomne borgere som målgruppe har haft positiv indflydelse på flere andre brugergrupper. På blot et år er både antallet af udenlandske turister og antallet af kortuddannede og faglærte steget markant.

Af Linda Nørgaard Andersen, programchef

På Arbejdermuseet står en gruppe kvinder samlet rundt om værkstedsbordet i udstillingen 'Håndens arbejde'. Kvinderne er en del af designværkstedet 'Igne: Oya – made in Tingbjerg', og snakken går ivrigt, mens de pakker de sidste garn- og stofrester i deres medbragte tasker.

Kvinderne har rødder forskellige steder i verden og deler kærligheden til håndarbejde. Sammen med værkstedets daglige leder, Henriette Rolf Larsen, har de udviklet en række 'Søndags-Sysler', hvor deltagerne får indsigt i håndarbejdetraditioner fra forskellige egne af verden og lærer at strikke, hækle og brodere i selskab med andre.

I hjørnet står Nagham, der bliver interviewet af Tingbjerg Bibliotek. Intervieweren er nysgerrig efter at høre, hvordan det har været at samarbejde med et museum i denne række af 'Søndags-Sysler', hvor kvinderne sammen med Arbejdermuseet og Nationalmuseet har inviteret til tre timers kulturhistorisk håndarbejde.

Dagens workshop er blevet udsolgt på få timer og det er en tydelig nervøs, men også lettet Nagham, der smiler ind i kameraet og svarer på bibliotekarens spørgsmål:

"Da jeg kom på museum, var jeg ret bange og nervøs for, om jeg kunne klare det. Det kan være farligt, fordi der er mange danskere her. Da jeg kom og så, at det var blandede, både danskere og indvandrere, så slappede jeg af. Jeg er meget stolt over, at jeg er en af dem, der kan få lov at komme herover".

Danske museer har i flere år arbejdet for at være transparente, tilgængelige og fremstå som institutioner man som borger og publikum kan være i dialog med. Det er en naturlig udvikling set i lyset af museernes egne erfaringer og Museumsloven fra 2013.

Alligevel synliggør Naghams citat, at museerne fortsat fremstår fjerne og utilgængelige for visse grupper i samfundet. Nagham er nemlig langt fra alene om at opleve en frygt og usikkerhed ved udsigten til at skulle på museum. Flere af designværkstedets kvinder måtte vende om, inden de overhovedet nåede Arbejdermuseet. For mange af dem var det nemlig deres første besøg uden for Tingbjerg, selv om de havde boet i København i årevis. Og busturen var i sig selv så overvældende en oplevelse, at de stod af og tog hjem igen.

Det havde museets medarbejdere ikke taget højde for i planlægningen af arrangementet. De havde i stedet været fokuseret på arrangementets indhold, logistik, drejebog og lanceringsplan. Alt sammen forhold, der ligger inden for museets vante arbejdsgange og procedurer.

DET REJSER EN REEL DISKUSSION

For mange nytilkomne borgere er danske museers praksis langt fra de erfaringer, de kender til. Men som professionelle samfundsinstitutioner er museerne forpligtet til at vende blikket indad og påtage sig et medansvar for denne manglende oplevelse af tilgængelighed i rækken af forskellige ikke-bruger grupper.

Den aktuelle museale og politiske dagsorden sætter besøgstal og evnen til at øge egenindtægter øverst på listen over de faktorer, museer måles på. Det er et vilkår, der rejser en helt reel diskussion om, hvor ofte museet udvikler og målretter dets formidling til de sædvanlige brugere, og hvor ofte vi arbejder målrettet med at styrke museets evne til at tiltrække nye målgrupper.

For Arbejdermuseet er det nogle af de spørgsmål, der motiverede os til at gå ind i CULINN. Vi har oplevet projektet som et muligt laboratorium,

hvor museet i samarbejde med museumskolleger, civilsamfundsaktører og nytilkomne borgere sammen har udviklet ny viden og konkrete værktøjer, der på både kort og langt sigt kan bidrage til at mindske afstanden mellem ikke-brugere og museet.

Kvinderne i designværkstedet er blot én af flere grupper af nytilkomne borgere, som Arbejdersmuseet har samarbejdet med i forbindelse med CULINN projektet. Blandt de andre grupper er børn og unge fra asylcentret Sandholm og derudover voksne sprogkursister. I fællesskab med NGO'en Turning Tables har museet udviklet workshops, hvor de deltagende børn og de unge har produceret kunstneriske produkter, der formidler deres personlige historier med inspiration fra historierne på museet. Og derudover har Arbejdersmuseet udviklet undervisningsforløb til danskuddannelse 2 og 3.

NØDSAGET TIL AT TÆNKE NYT

Det er ikke tilfældigt, at museet brander sig under sloganet 'Hjem til din historie'. Arbejdersmuseet har med dets genstandsfelt og interiørbaserede, scenograferede udstillinger en selvforståelse som et museum, hvor historien er for alle. Udstillingernes og samlingernes evne til at stimulere gæsternes lyst til at fortælle og dele deres egne historier bliver fremhævet både internt i organisationen såvel som i brugerundersøgelser.

Samtidig har museet en stærk profil inden for undervisning og har i flere år arbejdet målrettet med styrkelse af børn og unges medborgerskabskompetencer gennem mødet med historie og kulturarv. Bygningen, der huser museet, er en typisk københavnerybygning fra slutningen af 1800-tallet med tørresnor i gården og rødternede due ved udeserveringer. Altså langt fra nogen eksklusiv eller intimiderende bygning.

Ved CULINN projektets start havde museet ganske vist kun få konkrete erfaringer med nytilkomne borgere som målgruppe. Alligevel gik vi ind i CULINN med en stor grad af selvtillid og en forestilling om, at museet allerede var et par skridt foran ene og alene med dets genstandsfelt, udstillingsform og erfaringer.

Denne forestilling blev dog forstyrret allerede fra det første møde med målgruppen. Den mere end 100 år gamle madpakke, som 'plejer' at kunne

“Museet derfor var nødsaget til at lægge det ‘vi plejer’ på hylden og starte forfra med at genopdage museets udstillinger, samlinger og formidlingsgreb sammen med målgruppen.”

bruges som en form for samtalestarter til at gå i dialog om fortidens hverdagsliv, skabte ikke de samme referencerammer hos nytilkomne borgere som museets medarbejdere plejede at opleve. Sprogkursisternes læringsstrategier og forforståelse af museet som rum krævende en anden didaktisk tilgang og planlægning, end museets undervisere var vant til fra grundskole- og ungdomsuddannelser. Og alene etablering af kontakt og kommunikation til nytilkomne borgere viste sig at være umulig for museet uden et bindeled i form af civilsamfundsaktører og NGO'er, der allerede arbejdede med målgruppen og derfor havde opbygget de relationer, der var nødvendige for, at kvinder som Nagham turde træde inden for museets døre.

Det blev hurtigt tydeligt for museets medarbejdere, at denne målgruppe kom med andre tankemønstre, erfaringer og praksisformer, og at museet derfor var nødsaget til at lægge det 'vi plejer' på hylden og starte forfra med at genopdage museets udstillinger, samlinger og formidlingsgreb sammen med målgruppen.

MALERI VÆKKER GENKENDELSE

En måde at starte forfra på var at få sat menneskelige ansigter på målgruppen. Ni syriske flygtninge lod sig interviewe og gav medarbejderne et indblik i deres historier, og undervejs tegnede der sig et fællestræk blandt de ni flygtninge: Deres første møde med Danmark havde for alles vedkommende været ved et trafikalt knudepunkt, og den første dansker de havde talt med, var en politibetjent.

Denne indsigt inspirerede museets medarbejdere til at integrere et særligt værk i udstillingen til målgruppen. Værket er Erik Henningsens maleri 'Bønder i hovedstaden' fra 1887. Motivet viser en lille landarbejderfamilie, der netop er ankommet i København. De står ved Hovedbanegården, og med sig har de alt, hvad de ejer i en lille rød rejsekiste. Faren står ydmygt med hatten i hånden, mens han taler med en politibetjent til hest. Foran sig har de drømmen om at falde til og få skabt en tryk og god hverdag i en ny fremmed by.

Værket vakte straks genkendelse hos de nytilkomne borgere. Hvad talte familien med politibetjenten om? Hvorfor var de fattige? Havde alle i Danmark ikke altid været rige? Og var det overhovedet realistisk, at familien kunne have tænkt på andet end hvor de skulle finde tag over hovedet og sove? Værket etablerede en bro mellem de nytilkomne borgere og landarbejderfamilien og formåede at skabe det særlige som museumsrummet kan; at få mennesker til at tale med hinanden på tværs af tid. Værket forstyrrede samtidig de nytilkomne i deres forforståelse af Danmark og bidrog således med ny indsigt og viden om det land, de var kommet til.

Sat ind i denne ramme blev værket stærkt meningsfuldt for både børn og unge på Center Sandholm og voksne på sprogskoler. Genkendelsen af følelsen af at stå et nyt sted og skulle finde sine ben i fremmede omgivelser

Maleriet 'Bønder i hovedstaden' af Erik Henningsen skaber for mange nytilkomne borgere en umiddelbar identifikation i oplevelsen af at stå i en helt ny by med udsigten til at skulle skabe sig en ny hverdag. Foto: Arbejdmuseet.

“For museets medarbejdere blev det starten på at lære at tænke nyt om de udstillinger, vi går rundt i til dagligt og vækkelsen af en øget nysgerrighed på brugere generelt.”

vækkede identifikation og anerkendelse hos målgruppen på en helt anden måde end den gamle madpakke pakket ind i Social Demokraten.

For museets medarbejdere blev det starten på at lære at tænke nyt om de udstillinger, vi går rundt i til dagligt og vækkelsen af en øget nysgerrighed på brugere generelt. Måske var museet ikke så let tilgængeligt for brugerne, som medarbejdere og ledelsen i første omgang forestillede sig.

Den erkendelse, at museet ikke nødvendigvis havde den appel, som medarbejderne forestillede sig, medførte, at en anden gruppe af typiske ikke-brugere, ufaglærte og faglærte, blev inviteret på rundbordssamtaler med museets medarbejdere og ledelse. Her fik de til opgave at udfordre, kommentere og kvalificere en fremtidig udstilling og et aktivitetsprogram, der netop havde faglærte og ufaglærte som primær målgruppe. Også med denne målgruppe tegnede der sig et tydeligt billede af, at museet var nødt til at etablere et samarbejde med eksterne organisationer og de relationer, som målgruppen allerede bevæger sig inden for.

“CULINN projektet haft en direkte effekt på målgruppen udenlandske turister, da museet med inspiration fra de nyudviklede sprogskoleforløb har kunnet identificere genstande og spørgsmål omkring det danske arbejdsmarked, som i særlig grad optager udlændinge.”

POSITIV INDFLYDELSE PÅ ANDRE BRUGERGRUPPER

Nysgerrigheden på nytilkomne borgere har haft en positiv indflydelse på andre brugergrupper. For eksempel har CULINN projektet haft en direkte effekt på målgruppen udenlandske turister, da museet med inspiration fra de nyudviklede sprogskoleforløb har kunnet identificere genstande og spørgsmål omkring det danske arbejdsmarked, som i særlig grad optager udlændinge. Dette har ført til nye formidlingsindsatser på museets formidling til turister, som har bidraget til en stigning på 38% i antallet af udenlandske turister på museet på blot et år. I samme tidsrum er gruppen af kortuddannede og faglærte steget markant.

Nye målgrupper låner os deres øjne på vores egne rum, udstillinger og praksis og peger på nye muligheder og nye fortolkninger af museets genstandsfelt. /Foto: Mark Thyrring

CULINN har fra projektets start haft et fokus på at skabe bæredygtige formater forstået som formater, der kunne implementeres rentabelt i museets drift og identitet efter projektets udløb. Tidligt i projektet blev det tydeligt, at sprogskeleforløb ville være det primære bæredygtige CULINN format på Arbejdersmuseet. Det skyldes, at museet allerede har en velfungerende undervisningsafdeling, en bookingafdeling der kan servicere sprogcentre, oplæringsprocedurer for undervisere og mulighed for at etablere kontakt til sprogcentre med lærerne som et naturligt bindeled. Museet havde dermed et eksisterende format, som sprogskeleformatet kunne integreres i.

“Løsningen er, at vi fokuserer på at integrere nytilkomne borgere som en målgruppe, der bliver tænkt ind i museets eksisterende årshjul og fremtidige formidlingsprojekter.”

Til gengæld viste det sig urealistisk at kunne udvikle særskilte formidlingsformater målrettet nytilkomne borgere, der ville være bæredygtige efter projektperiodens udløb. Det skyldes blandt andet det store ressourceforbrug i etableringen af den nødvendige og tætte relation til brugerne og civilsamsfundsorganisationerne. Og derudover behovet for at kunne trække på helt andre kommunikationskanaler end museets normale platforme. I stedet måtte museet sadle om og gentænke, hvordan vi kan arbejde bæredygtigt med målgruppen. Løsningen er, at vi fokuserer på at integrere nytilkomne borgere som en målgruppe, der bliver tænkt ind i museets eksisterende årshjul og fremtidige formidlingsprojekter.

Helt konkret betyder det, at vi definerer nytilkomne borgere som en målgruppe på linje med eksempelvis børnefamilier, unge, lærere og den modne kulturforbruger. Derudover betyder det, at museet i udviklingen af nye projekter nu forholder sig konkret til, om nytilkomne borgere er en af projektets primære eller sekundære målgrupper. Eller om de slet ikke er en relevant målgruppe for det pågældende projekt eller aktivitet. Det har blandt andet ført til, at museet i en børneudstilling om Halvdan Rasmussen har gjort særlige tiltag for at inspirere og tiltrække daginstitutioner i Tingbjerg, som er et område med en stor andel af tosprogede børn, til at deltage i udstillingens undervisningstilbud.

Det betyder også, at der i museets programrække er indarbejdet og udviklet nye omvisninger til østeuropæiske håndværkere, der ved hjælp af tolke får oversat udstillingens indhold og de kampe, der har ført til indretningen

CULINN er mere end et projekt. Det er et mindset, der styrker bevidstheden om museets blinde vinkler. Som for eksempel i udstillingen 'Håndens arbejde', hvor medarbejderne blev særligt opmærksomme på identifikationsmuligheder og repræsentation af mennesker med forskellige etniske baggrunde i udstillingens film, hvor automekanikeren Emat indgår. /Foto: Mark Thyrring.

af det danske arbejdsmarked. Og endelig betyder det, at Venligboerne er blevet valgt ud som én af de bevægelser, der bliver undersøgt i et forsknings- og formidlingsprojekt om politisk aktivisme.

Naghams forestilling om, at museet ville være fyldt med mange danskere, var ikke kun en forestilling. Ser man på danske museers publikationer, hjemmesider og markedsføringsmateriale ser man sjældent nytilkomne borgere eller danskere med anden etnisk baggrund som ansigter på museet og dets aktiviteter. Dette billede gør sig også gældende på Arbejdersmuseet, hvor det blot er i forbindelse med præsentationen af CULINN projektet og sprogskoleforløbene, at man ser nytilkomne borgere på billederne.

Som et første initiativ på at skabe mere repræsentative visuelle billeder på befolkningssammensætningen har Arbejdersmuseet derfor valgt at stille det som et produktionskrav i tilblivelsen af en ny udstillingsfilm, at en tredjedel af deltagerne i filmen har en anden etnisk baggrund end dansk. Det er et lille, men første skridt hen imod en øget bevidsthed om det spejl, man som museum sætter op for potentielle besøgende.

“Mødet mellem museet og nytilkomne borgere har styrket denne identitet ved at øge museets og dets medarbejders opmærksomhed på at involvere ikke-brugerne allerede i udviklingsprocessen og reagere på deres behov.”

ET ÆNDRET 'MINDSET'

CULINN har på mange måder været et privilegeret projekt. Det har haft økonomiske midler, ekspertise, allokerede ressourcer og succeskriterier som ikke har været bundet op på besøgstal og økonomiske indtægter. Men som ved et hvert andet projekts udløb er det nødvendigt, at de enkelte museer forholder sig helt konkret til projektet, dets erfaringer og opdagelser. Hvad skal forankres? Og hvordan vil projektet, dets resultater og eventuelle forankring påvirke museets identitet?

Arbejdersmuseet handler fortsat om at hjælpe mennesker med at finde hjem til deres historie forstået som, at museets gæster kan spejle deres egne hverdag og livsbetingelser i museets udstillinger, undervisning og aktiviteter.

Mødet mellem museet og nytilkomne borgere har styrket denne identitet ved at øge museets og dets medarbejders opmærksomhed på at involvere ikke-brugerne allerede i udviklingsprocessen og reagere på deres behov. Men det har også styrket vores fokus på museets brugere generelt.

At vi på Arbejdernuseet i dag tager stilling til nytilkomne borgere som særskilt gruppe er et tegn på, at der er sket en forskydning i medarbejdernes og ledelsens opmærksomhed. Dermed er CULINN ikke et projekt med en udløbsdato og en forankringsplan, men i langt højere grad en fortløbende proces, et ændret 'mindset', der på sigt vil bidrage til at understøtte museets arbejde i en konstant opmærksomhed på vores relevans for flest mulige mennesker.

“Dermed er CULINN ikke et projekt med en udløbsdato og en forankringsplan, men i langt højere grad en fortløbende proces, et ændret 'mindset', der på sigt vil bidrage til at understøtte museets arbejde i en konstant opmærksomhed på vores relevans for flest mulige mennesker.”

LÆRINGSPOINTER

LÆRINGSPOINTER FRA CULINN

Accepter at et samskabende projekt kræver tid, åbenhed og fleksibilitet fra dig som museumsansat, men samtidig vil udvikle jeres museumpraksis og færdigheder i at række ud til nye målgrupper.

KENDSKAB TIL MÅLGRUPPEN

- Vær opmærksom på, at personer med flygtningebaggrund og nytilkomne er en meget mangfoldig målgruppe, der ikke kan samles under samme sæt af aktiviteter. Brug derfor indledende tid på at afklare hvilken gruppe det er, du ønsker at inddrage, og gå i dialog med dem om, hvad netop deres behov er.
- Pas på ikke at overfokusere på målgruppens kulturelle anderledeshed, men vær i lige så høj grad opmærksom på sociale og uddannelsesmæssige forskelle.
- Aktiviteter henvendt til børn er en god måde at række ud til målgruppen på, da børn ofte er mindre hæmmede af sproglige barrierer end voksne.

DIDAKTISKE RÅD

SPROGDIDAKTISKE

- Udvikl din undervisning i samarbejde med sprogdidaktiske fagligheder og eksperter fra for eksempel sprogskolerne. Lær sprogkursisterne at kende i felten. Tag for eksempel ud på sprogskolen og oplev undervisningen.
- Test, test, test - og tilpas med målgruppen ligeså mange gange, der skal til.
- Sprogdidaktiske fif: Tid, enkelthed og sproglig opmærksomhed er nøgleord i undervisningen. Undgå billedsprog, ironi og idiommer. Skær pointerne ind til benet, og vink farvel til lange faglige nuanceringer. Understøt med sprogkort og årstalskort.

DIDAKTISKE RÅD

MEDBORGERSKABSDIDAKTISKE

- Fortæl Danmarkshistorien med fokus på de kampe arbejderbevægelsen, kvindebevægelsen og andre, kæmpede. Det giver målgruppen en bed-

re forståelse for demokratiets dynamiske udvikling i fortiden, nutiden og fremtiden.

- Lad de involverede selv tage scenen som formidlere. Det giver ejerskab til den kulturhistorie, der formidles. Husk at et museum er en offentlig institution, der for mange nytilkomne opfattes som en autoritet og en magtinstans, og ikke et inkluderende demokratisk rum, hvor ordet er frit.

DIDAKTISKE RÅD

FORMIDLINGSDIDAKTISKE

- Tag udgangspunkt i målgruppens viden, erfaringer og interesser. Det giver størst chance for at formidlingen får relevans for de involverede. Start IKKE med allerede udviklede formater, men hiv dem eventuelt frem senere og tilpas.
- Skab meningsfyldte aktiviteter. Flygtninge og nytilkomne har mange forpligtelser i forhold til det offentlige med sprogskole, praktikforløb og har travlt med at etablere sig. Det er vigtigt, at de arrangementer og samarbejder, man ønsker at involvere dem i, giver mening for dem.
- Undersøg om de allerede har egne klubber og netværk, som du kan tappe ind i.

INTERKULTUREL DIDAKTIK

- For at kunne arbejde med interkulturel forståelse, kræver det, at museet tager et kritisk blik på egen praksis.
- Institutionen og den enkelt medarbejder må overveje, hvad motivationen er for at indgå i det interkulturelle samarbejde.
- Vær som museumsformidler opmærksom på dine egne fordomme og kulturelle filtre, der skaber dit verdensbillede.
- Er vi klar til at tage et kritisk blik på vores definition af 'kultur' og 'kulturarv' og inddrage nytilkomne borgeres syn på vores udstillinger og formidling?
- Tag udgangspunkt i et emne, der er et fælles anliggende for både medarbejder, museum og nytilkomne – et såkaldt fælles tredje. Herved undgår du at skabe et dem og os, men kan fokusere på et os.
- Vær opmærksom på, at nogle nytilkomne kommer fra samfund, hvor skolesystemet har en anden pædagogisk tradition end den dialogiske og inddragende danske. Ofte mere fokuseret på udenadslære og paratviden.

BRUG NETVÆRK (BÅDE CIVILSAMFUNDSGRUPPER OG FORMELLE UDDANNELSESINSTITUTIONER)

- Få adgang til målgruppen via de netværk, der allerede har relationer til dem. Netværk og institutioner, der dagligt arbejder med målgruppen, har en masse viden om målgruppen og har ofte målgruppens tillid. Hvis repræsentanten for civilsamfundsorganisationen viser dig tillid, vil det være nemmere at etablere en tillidsfuld relation.
- Netværket vil forsat være omkring målgruppen, når din projektperiode ophører. Det faktum, gør det mindre belastende for samvittigheden, når man som museumsmedarbejder trækker sig ud af projektet eller projektperioden ophører.
- Brug gerne både dine egne og jeres samarbejdspartneres netværk. Stræb efter at finde en balance mellem disse, så du ikke begrænses unødvendigt af samarbejdspartnerens rammer, men samtidig undgår at blive gate-keepere i dit eget projekt.
- Partnerskaber med uddannelsesinstitutioner opbygges gennem personlige relationer, men skal understøttes af pædagogiske og didaktiske strukturer. Det vil sige, at det lykkes at udvikle et undervisningsforløb, der passer godt ind i uddannelsesinstitutionens lærerplaner og eksamenskrav.

SAMSKABELSE SOM METODIK

- Samskabelse kræver mod og tålmodighed. Der skal være tid til samskabelsesprocessen og til netværksopbygning.
- Det kræver mod at være i den til tider kaotiske samskabelsesproces. Forsøg så vidt muligt at slippe kontrollen og behovet for planlægning.

MUSEETS SÆRLIGE FORUDSÆTNINGER OG BARRIERER

- Kulturforståelse er en vigtig forudsætning for at arbejde med nytilkomne og mennesker med anden etnisk baggrund. Museerne har generelt en særlig faglighed i arbejdet med en fælles forståelse af 'kultur' og 'kulturarven' og derfor særlige gode forudsætninger for at agere som 'den fælles tredje'; noget, som man kan samles om og som, den interkulturelle dialog kan tage udgangspunkt i.
- Det kræver dog, at museumsmedarbejderen er bevidst om sin egen kulturelle ballast. Det er ikke kun nytilkomne, der er kulturbærer, men i lige så høj grad den danske fødte museumsformidler.
- Brug af genstande. Genstande har en stærk formidlingskraft i en situation, hvor deltagerne stadig er i gang med at lære det danske sprog. Genstan-

de gør os bedre i stand til at kommunikere med historiske personer ved at forstå genstandens kontekst.

- Vær opmærksom på, at nytilkomne ofte ikke har forudsætninger for at forstå de danske museers ide om sig selv som offentlige demokratiske rum. Hermed menes, at man ofte i sin formidling og arrangementer forventer, at gæsterne engagerer sig i en åbenhjertig og tillidsfuld dialog for en stund, selvom den er kortvarig og flygtig. Vær derfor forsigtig med ikke at forvente for stor åbenhjertighed.

MEDARBEJDERKOMPETENCER

- Arbejdet med nytilkomne fordrer medarbejdere, der er dygtige til relationsarbejde og som motiveres af det processuelle i projektarbejde.
- At arbejde interkulturelt kræver en medarbejder, der er i stand til at skabe den ekstra trykthed i læringsrummet, det kræver at arbejde med nytilkomne.
- Have mod og udholdenhed til at arbejde i modgang.

LEDELSESMÆSSIG OPBAKNING OG INREACH

- Nødvendig forudsætning, nye målgrupper tager tid og involverer alle facetter af museets arbejde og skal indarbejdes i driften. Det kan en formidlingsmedarbejder kun opnå med ledelsesmæssig opbakning og prioritering.
- Arbejde med nye målgrupper og etablering af nye samarbejdsrelationer uden for museets rammer er udfordrende for medarbejderen og det er nemmere at holde modet oppe, hvis medarbejderen oplever ledelsens interesse og støtte.
- Outreach og inreach skal følges ad og er forudsætninger for hinanden. Outreach arbejdet i et innovationsprojekt skal forankres indad i institutionen. Både ledelse og kolleger skal inddrages i den nye viden, for at innovationsprojektet får værdi for institutionen: nye kontakter skal deles, nye erkendelser og 'blinde vinkler' i egen praksis skal formidles for, at museet udvikler sig.

A black and white photograph of a woman with glasses and a patterned sweater standing in a room. She is looking towards the camera. In the foreground, there is a large, out-of-focus object that appears to be a lamp or a piece of furniture. The word "PROJEKTER" is overlaid in white, bold, sans-serif capital letters.

PROJEKTER

PROJEKT:

UDVIKLING AF UNDERVISNING TIL SPROGSKOLER

MUSEUM:

ARBEJDERMUSEET OG NATIONALMUSEET

NATIONALMUSEET HAR UDVIKLET:

Demokrati og stemmeret – fra enevælden til i dag til Danskuddannelse 2, modul 4-6 og Danskuddannelse 3, modul 3.

ARBEJDERMUSEET HAR UDVIKLET:

Kampen for det gode arbejdsliv til Danskuddannelse 3, modul 4-5.
Familien Sørensen til Danskuddannelse 2, modul 4-6.

TIDSRUM:

Forår og efterår 2017

PROJEKTBESKRIVELSE:

Museerne udviklede i parløb nye undervisningstilbud til sprogkursister, voksne mennesker der er i gang med at lære dansk. De nye undervisningsforløb udfolder udviklingen af det demokratiske samfund på forskellig vis ud fra de to museers særlige genstandsfelter.

MÅLGRUPPE:

Sprogskolekursister på Danskuddannelse 2 og 3 på sprogskoler over hele Danmark.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Forløbene blev udviklet i samarbejde med en sprogskolelærer og med test og input fra forskellige sprogskoler i løbet af 2017.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 1

NÅR PLEJER IKKE VIRKER

Nationalmuseet og Arbejdermuseet er begge stærke aktører på undervisningsområdet. Men sprogkursister har vist sig at være en radikal anderledes målgruppe, og det har udfordret den måde, museerne plejer at udvikle undervisning på.

Af Galit Peleg, museumsinspektør på Arbejdermuseet
& **Katrine Berg Pedersen**, museumsinspektør på Nationalmuseet.

I et mørkt baglokale i en Føtex på Frederiksberg sidder fire mennesker omkring et bord. To af dem er i praktik i Føtex og i gang med at få sprogundervisning af den tredje person, der er deres lærer. Den sidste omkring bordet er museumsinspektør i gang med at tilegne sig viden om, hvem sprogkursister er, hvordan deres undervisning foregår, og hvilke rammer sprogskolerne fungerer i.

Besøget i baglokalet er en del af det indledende researcharbejde, der ligger bag udviklingen af undervisningsforløb til sprogkursister på Arbejdermuseet og Nationalmuseet. De to museer har sat sig for at udvikle undervisningen i et fælles parløb, og en del af det indledende arbejde med at lære målgruppen at kende foregår i felten, som her i baglokalet i Føtex, på sprogskoler, på praktiksteder og hos andre museer.

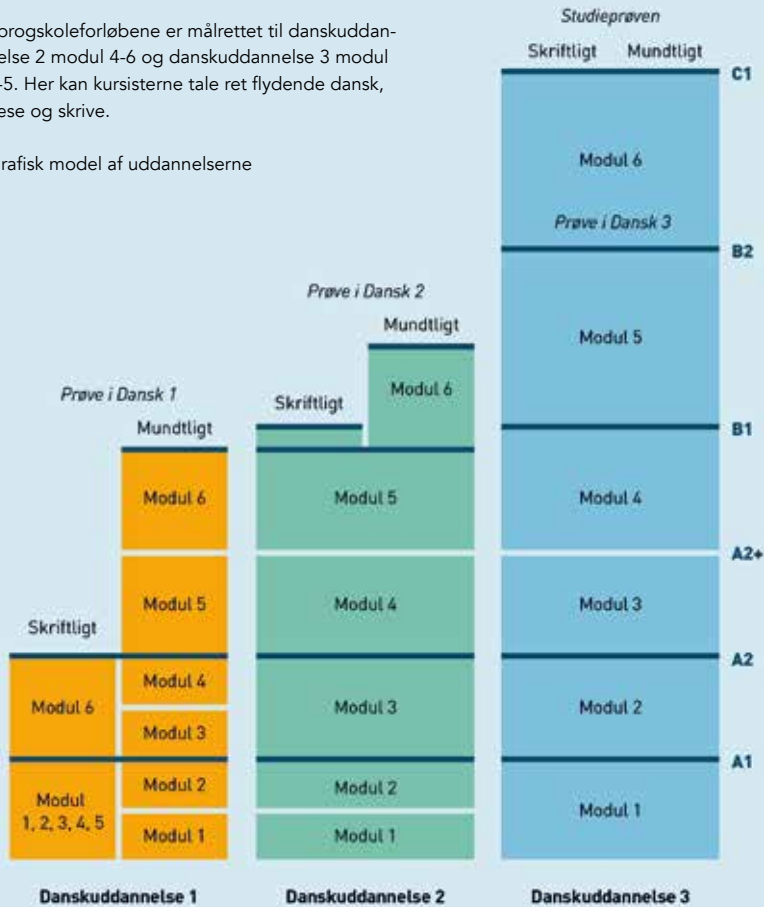
En af de helt centrale erfaringer, vi gør os gennem den indledende research, er, at sprogkursister er en meget bred betegnelse. Den dækker over voksne mennesker, der er i gang med at tilegne sig dansk som nyt sprog. De kan være nytilkomne, men de kan også have været i landet gennem en årrække. Og årsagen til, at de bor i Danmark, kan både være kærlighed, krig, arbejde, uddannelse og familie.

Men det er ikke kun deres baggrunde, der er vidt forskellige. Der er også stor forskel på, hvilken danskuddannelse de går på.

DANSKUDDANNELSER TIL VOKSNE UDLÆNDINGE M.FL.

Sprogskoleforløbene er målrettet til danskuddannelse 2 modul 4-6 og danskuddannelse 3 modul 4-5. Her kan kursisterne tale ret flydende dansk, læse og skrive.

Grafisk model af uddannelserne

A1, A2, B1, B2 og C1 relaterer til niveauerne i Europarådets beskrivelse af sprog-niveauer

“En af de helt centrale erfaringer, vi gør os gennem den indledende research, er, at sprogkursister er en meget bred betegnelse.”

På sprogskolerne er danskuddannelsen typisk inddelt på tre forskellige niveauer, i daglig tale kaldet DU1, DU2 og DU3. Her bliver sprogkursisterne placeret ud fra deres uddannelsesbaggrund. På DU1 går kursister, der ikke kan læse/skrive på deres modersmål og/eller er engelske analfabeter. DU2 er for kursister, der har en kort uddannelsesbaggrund fra hjemlandet og DU3 er for kursister, der har en mellemlang eller lang uddannelsesbaggrund.

På Nationalmuseet gik vi i gang med at udvikle et undervisningsforløb til DU2, mens vi på Arbejdernuseet gik i gang med at udvikle et forløb til DU3 og DU2. Fælles for alle tre undervisningsforløb var, at de rettede sig til sprogkursister på de sidste moduler af uddannelsen, hvor kursisternes dansk-sproglige kompetencer er stærkest.

Arbejdernuseet og Nationalmuseet har oplevet mange af de samme udfordringer i udviklingen af undervisning til sprogkursister. I det følgende møder vi museerne hver især og får indblik i, hvad man skal være opmærksom på, når man går i gang med at udvikle undervisning til sprogkursister.

DET ER EN OMMER!

Nationalmuseet har en lang tradition for at udvikle undervisning til forskellige målgrupper, og vi gik derfor ind i CULINN projektet med gåpåmod og en selvssikker didaktisk tilgang. Men aldrig har vi følt os så meget på glatis, som da vi for første gang testede vores undervisningsforløb udviklet til sprogkursister. Jo mere vi prøvede at forklare og illustrere, des mindre syntes kursisterne at forstå. Vi mødte tomme og forvirrede blikke og mest af alt tavshed.

Emnemæssigt havde vi fra begyndelsen lagt os fast på temaet ‘demokrati’, idet det er en væsentlig del af danskuddannelsernes fokus og samtidig ligger i tråd med CULINNs overordnede mål om at styrke nytilkomnes tilhørsforhold og oplevelse af at være medborger i deres nye land. Vi ønskede således at skabe en forståelse for Danmarks lange vej mod demokrati og synliggøre, at forskellige befolkningsgrupper gennem tiderne har brugt deres stemme for at opnå stemmeret.

Målet var i sidste ende at give kursisterne indsigt i deres egne muligheder for at bruges deres stemme i det danske samfund og bidrage til det nære fællesskab. For eksempel i bestyrelser, fodboldforeninger og lokaludvalg mm.

Det skulle dog hurtigt vise sig, at visionen om at opbygge et læringsforløb omkring et emne, der passede ind i udstillingen og projektmålet, ingenlunde

“Vi har aldrig følt os så meget på glatis, som da vi for første gang testede vores undervisningsforløb udviklet til sprogkursister.”

lod sig udfolde i praksis. Emnet ‘demokrati’ var for abstrakt, og den historiske kontekst var fjern og ukendt. Herudover havde det ingen relevans for sprogskolekursisterne på DU2 at tale om deres muligheder for at bruge deres stemme, da de oftest endnu ikke har gjort sig erfaringer med demokratiet i Danmark. Og samtidig fandt vi ud af, at den foreningskultur vi i Danmark ofte tager for givet, i mange dele af verden er et helt ukendt fænomen.

Vi stod derfor tilbage med overvejelserne omkring, hvordan vi så skulle gribe emnet an. Som underviser på et museum formidler vi historie og det er en rolle, vi er vant til at påtage os. Vi ved hvilke pointer, der hører til hvilke genstande, og hvordan vi engagerer eleverne i det historiske narrativ. Men efter mange testforsøg, der forløb over et halvt år, endte vi med at lade emnet falde i baggrunden samtidig med, at vi gav os selv et helt konkret benspænd, der bestod i, at vi højst måtte have to-tre pointer af historiefaglig karakter per rum.

I stedet kom generelle grundvilkår og genstandenes umiddelbarhed til at fylde. På den måde kunne kursisterne tænke sig selv ind i den historiske fortælling og spejle sig i fortidens mennesker. Af samme grund blev undervisningsdesignet bygget op omkring skrive- og læseøvelser, der havde til formål at få kursisterne til at beskrive det umiddelbare ved udstillingens genstande. Der var altså fokus på ord og sprog frem for genstandenes funktion i et historisk perspektiv.

Skriveøvelsen, som fremgår af sidestående billede, og den mundtlige formidling af begreberne adel, præst, købmand og bonde blev undervejs justeret en del, da de viste sig at kræve en større forklaring og modificering end forventet. Ordet ‘bonde’ var et ukendt og meget svært ord samtidig med, at den direkte parallel til ordet ‘landmand’ heller ikke var noget kursisterne kunne sætte ind i en kontekst. Beskrivelsen endte derfor til sidste med at være ‘folk der arbejder på landet’. Ligeledes var ordet ‘præst’ heller ikke en del af vokabularium, og det blev derfor til ‘mænd der arbejder i kirken’. Med begrebet ‘adel’ mødte vi en anden problematik på grund af vanskeligheder med den fonetiske forskel på et blødt og et hårdt D. Kursisterne fik ofte en forståelse af, at adel var et konkret navn.

TID SKABER RO OG TILLID

Et såkaldt ‘nutidshook’ ind i kursisternes livsverden er et ret almindeligt

ENEVÆLDEN I 1660

Præsten i 1600-tallet

Beskriv præstens tøj med tre ord:

1. _____
2. _____
3. _____

ENEVÆLDEN I 1660

Bonden i 1600-tallet

Beskriv bondens tøj med tre ord:

1. _____
2. _____
3. _____

ENEVÆLDEN I 1660

Købmanden i 1600-tallet

Beskriv købmandens tøj med tre ord:

1. _____
2. _____
3. _____

ENEVÆLDEN I 1660

Adlen i 1600-tallet

Beskriv adlens tøj med tre ord:

1. _____
2. _____
3. _____

didaktisk greb for at skabe relevans og opnå forståelse. Men ovenstående viser vanskelighederne ved at skabe rammerne for denne fælles reference-ramme, og det synliggør kompleksiteten af en umiddelbar simpel opgave.

Herudover er en væsentlig faktor tiden. For at skabe rammerne for mødet i øjenhøjde, hvor museet og de nye omgivelserne kan bearbejdes, skal der afsættes tid. Øvelser der tager fem-ti minutter med en dansk skoleklasse, vil ofte tage tyve minutter med en sprogklasse. Tiden skaber ro og tillid, hvilket er afgørende for, at der kan skabes en åbenhed og dialog, som i sidste ende er målet.

Den anden dimension af den mundtlige formidling er ordsprog og talemåder. De fleste forstår ordsproget 'op på hesten igen' i overført betydning helt uden at tænke over det. Men ordsprog og i særlig grad talemåder har i vores udviklingsproces synliggjort, hvor meget små vendinger kan ødelægge, fordi de kan være svære at forstå. Det gælder for eksempel nedenstående talemåder:

"Bagefter løber vi op igennem udstillingen, indtil vi når..."

"Ja, dét er ikke helt forkert"

"Vil I være søde at trække herved?"

"Nu må I gerne bladre"

Det er talemåder, der ikke blot skaber forvirring, men samtidig 'sætter en kæp i hjulet' for det videre forløb, og det kan tage lang tid, før man er 'på sporet' igen. Mødet med sprogkursisterne gav derfor ikke kun nye øjne på vores eget sprogbrug, men førte også til nye øjne på museernes udstillinger.

KOM IND I STUEN PÅ ARBEJDERMUSEET

Da vi skulle udvikle undervisningen til DU2 kursister på Arbejdermuseet, stod vi på skuldrene af Nationalmuseets erfaringer. Vi valgte derfor at tage afsæt i vores udstilling om Familien Sørensen. De sanselige og genkendelige hverdagsrum er nemme at afkode i modsætning til en klassisk montre udstilling, hvor sammenhæng og kontekst ofte forudsætter en særlig for forståelse samtidig med, at det ofte er noget, man skal læse sig til i supplerende tekster med høje lixtal.

På sprogskolerne er DU2 kursisterne vant til at arbejde med sprog ud fra temaerne hjem, arbejde og fritidsliv, som alle er temaer, der kan genfindes i udstillingen om Familien Sørensens univers. Vi byggede derfor undervisningen op omkring de temaer og inddrog opgavestrukturer, som kursisterne kender fra sprogskolen. På den måde kunne vi skabe genkendelse i form og indhold for kursisterne. Og vi blev godt hjulpet på vej af udstillingsrummet.

Familien Sørensens stue er en af Arbejdermuseets interiørudstillinger. Man kan bevæge sig rundt i den fattige arbejderfamilies et-værelses lejlighed, og det er nemt at forestille sig trængslen i stuen, hvor familien levede med deres fem børn og det sjette på vej. Den fattige arbejderfamilie flyttede

“Mødet med sprog-
kursisterne gav
derfor ikke kun
nye øjne på vores
eget sprogbrug,
men førte også
til nye øjne på
museernes
udstillinger.”

Snakken går i stuen hos Familien Sørensen og natpotten er kommet frem fra sit skjul under sengen. /Foto: Mark Thyrring

til byen i jagten på et bedre liv i slutningen af 1800-tallet, ligesom mange andre tilflyttere fra landet. Familien flyttede omkring og boede klempt på værelser og i små dårlige lejligheder som den, de besøgende kan gå rundt i på Arbejdermuseet.

Når en sprogskolekursist træder ind i Familien Sørensens stue, og får øje på natpotten, der står under sengen, lyder kommentaren ofte: "Eiij, den bruger vi også!"

Natpotten sparker til sprogkursisters erindring, og snakken om den bringer både nye danske ord og giver nye indsigter om det danske samfund. Tænk at der engang var klemte, mørke baggårdslejligheder med stinkende fælles das udenfor, hvor alle husstande tømte deres natpotter. Det er ikke et Danmark, kursisterne kender til.

Når genstande som natpotten vækker genkendelse hos kursisterne, stiller det skærpede krav til underviserens måde at tale om tingene på. Der skal være plads til de levende erfaringer, så en ting som natpotten bliver mere end bare et eksotisk levn fra en fjern og anderledes fortid. Underviseren skal skabe rum til kursisternes fortællinger og erfaringer og modtage dem respektfuldt og nysgerrigt.

Det gør indtryk på kursisterne, når de går på opdagelse i familien Sørensens liv, drømme og realiteter gennem udstillingen. At Danmark ikke altid har været et velfærdssamfund, kan være en stor øjenåbner for kursisterne – og det gør historien om industrialisering og den udvikling, som samfundet har været igennem de sidste 140 år, enormt konkret.

“At Danmark ikke altid har været et velfærdssamfund, kan være en stor øjenåbner for kursisterne – og det gør historien om industrialisering og den udvikling, som samfundet har været igennem de sidste 140 år, enormt konkret.”

NYE GREB I UNDERVISNINGEN

Hvordan og hvorfor det danske arbejdsmarked er indrettet, som det er, kan være svært nok at finde ud af for indfødte. Og viden om arbejdsmarkedet er da også en fast del af indholdet på tværs af alle danskuddannelser. Derfor

lå det også lige for, at Arbejdersmuseet tog dette op, da vi skulle udvikle et forløb til DU3 kursister.

Sammen med sproglerærkonsulenten gik vi husets udstillinger og rum igennem for at afklare potentialer og emner, og senere tog vi turen med testgrupper af sprogkursister. Valget faldt på vores eneste faste udstilling med klassiske montere og pletvise interiør. En udstilling om industriarbejdets udvikling. Gennem udstillingen møder man udvalgte arbejdskampe, og de blev omdrejningspunktet i det nye forløb for DU3 kursister.

På DU3 er der i større grad end de to andre uddannelser lagt vægt på, at kursisterne bliver stærke i at argumentere og diskutere på dansk. De taler om ligheder og forskelle og snakker fordele og ulemper, når de arbejder med emner i undervisningen på sprogskolen. Derfor er undervisningen på museet også bygget op omkring diskussion, hvor kursisters egne holdninger og erfaringer kommer i spil: Er en arbejdsdag på otte timer egentlig lang eller kort? Hvad gør arbejdslivet godt? Er det lønnen, arbejdstiden, muligheden for at gøre karriere eller noget helt fjerde? Er der ligestilling blandt kønnene på arbejdsmarkedet, og er der forskel på Danmark og hjemlandet?

Undervisning veksler med korte oplæg fra underviseren, der rammesætter, og kursisterne, der diskuterer sig gennem udstillingen på dansk. Undervejs får de indsigt i arbejdskampe, der på forskellig vis har formet og forandret det danske arbejdsmarked og samfund. Selvom abstraktionsniveauet er højere her sammenlignet med undervisning i Familien Sørensen, har vi måttet lære, at sproget også her sætter begrænsninger for, hvad kursisterne kan udtrykke. Det samme gælder underviseren på museet, der også skal opøve en særlig sproglig opmærksomhed for, at kursisterne kan forstå hende.

Det er en tommelfingerregel, at underviseren kun taler højst ét minut ad gangen. Langsomt, tydeligt og uden forstyrrende billedsprog og svære gloser. Det tager tid at lære, men er helt centralt for, at undervisningen fungerer. Lixtallet, de faglige nuancer og lange forklaringer skal alt sammen tilpasses. Selv teksterne i udstillingen har vi måtte skrive om, så de blev tilgængelige. Når kursisterne skal læse i udstillingen, bruger de deres særlige arbejdshæfte. Her er udstillingsteksterne tilpasset sprogligt og indholdsmæssigt til de opgaver, kursisterne skal løse.

VORES 'PLEJER' HAR FORANDRET SIG

Fælles for alle de nye undervisningsforløb på både Arbejdersmuseet og Nationalmuseet er, at der skal være god tid i undervisningen. Tid til at udtrykke sig, til at forstå og blive forstået - og tid til at lande på museet, som et nyt og ukendt undervisningsrum.

Gennem udviklingen af undervisning til sprogkursister er vi begyndt at se vores museer med andre øjne, og høre det vi siger i undervisningen med andre ører. Sprogdidaktikken har fundet vej til vores undervisning og vores udstillinger. Vores 'plejer' har forandret sig og er blevet godt hjulpet på vej

af grundig research, støtte og vejledning fra museumskolleger og eksperter, hvis faglige ekspertise, vi ikke selv besad. Og endelig er det hele blevet fulgt til dørs af vores egne erfaringer med sprogkursister som ny målgruppe for undervisning på museerne.

I dag har vi fået et nyt 'plejer'. Det har ændret vores praksis, og vi forholder os anderledes til, hvordan og på hvilket niveau vi inddrager historiefaglig viden. Vi er bevidste om vigtigheden af at kommunikere tydeligt, og hvad der er vores udstillingers styrker og svagheder. Når sprogskolerne og andre grupper af nytilkomne borgere besøger et af museerne til undervisning, bliver de nu mødt med det nye 'plejer'. Og det virker.

“Vores ‘plejer’ har forandret sig og er blevet hjulpet godt hjulpet på vej af grundig research, støtte og vejledning fra museumskolleger og eksperter, hvis faglige ekspertise, vi ikke selv besad.”

LÆRINGSPOINTER:

- Udvikl din undervisning i samarbejde med sprogdidaktiske fagligheder og eksperter. Lær sprogkursisterne at kende i felten. Og test og tilpas med målgruppen ligeså mange gange, der skal til.
- Udvikl fra bunden. Du kan IKKE tage et eksisterende undervisningsforløb og tilpasse det sprogkursisterne.
- Sprogdidaktiske fif: Tid, enkelthed og sproglig opmærksomhed er nøgleord i undervisningen. Undgå billedsprog. Skær pointerne indtil benet, og vink farvel til lange faglige nuanceringer. Det er 'learning by doing'

PROJEKT:

DANMARK MED NYE ØJNE – NY RUNDVISNING

MUSEUM:

NATIONALMUSEET

TIDSRUM:

Efterår 2018

PROJEKTBESKRIVELSE:

I samarbejde med studerende på FIF uddannelsen udviklede vi en rundvisning om det danske velfærdssamfunds historiske udvikling med udgangspunkt i de studerendes refleksioner over deres møde med dansk kultur og samfund. Genstandene medierede mellem de studerendes oplevelser og fortidens begivenheder. De studerende lærte både museumsmetodik og fik styrket deres medborgerskabsforståelse.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Københavns Professionshøjskole, Uddannelsen Forberedelse for Flygtninge og Indvandrere (FIF)

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 2

DANMARK MED NYE ØJNE*

På Nationalmuseet har nytilkomne selv indtaget rollen som rundviser og formidler af det historiske stof, der er blevet til som en fælles refleksion af aktuelle samfunds-mæssige forhold. Det har givet et nyt blik på Danmark og en højere grad af ejerforhold til historien.

Af Gitte Engholm, Nationalmuseet
& **Lakshmi Sigurdsson**, Københavns Professionshøjskole

En gruppe lærerstuderende går rundt i Nationalmuseets forhal med små kartotekskort i hænderne, mens de lydløst memorerer de tekster, de har forberedt om deres genstand og deres stop i rundvisningen 'Danmark med nye øjne'. De er nervøse og koncentrerede. I dag er der inviteret gæster, som skal præsenteres for det færdige resultat, en rundvisning om historie og samfundsforhold i Danmark. Rundvisningen er kulminationen på et halvt års udviklingsarbejde, der har formet sig som et samarbejde mellem Nationalmuseet og det et-årige Forberedelseskursus for Flygtninge og Indvandrere (FIF) og faget 'Kultur og samfundsforhold' på Københavns Professionshøjskole. FIF skal forberede flygtninge og indvandrere til at søge optagelse på en dansk læreruddannelse. Optagelseskravet til FIF er en gymnasial uddannelse, og mange kursister har erfaringer enten som lærere eller fra andre uddannelser i deres oprindelseslande.

Projektet 'Danmark med nye øjne' er et eksempel på, hvordan samarbejdet mellem museer og uddannelsesinstitutioner kan stimulere til en dyna-

*Denne artikel er uddrag af en længere version Danmark med nye øjne udkommet i Tidsskriftet Tilde (2020): Learning by teaching - Cooperation between teacher education and art institutions. Institutionen för estetiska ämnen, Umeå universitet.

misk oplevelse af medborgerskab ved at skabe koblinger mellem deltageres erfaringer, genstande og ruter gennem en udstilling. I stedet for blot at tage FIF holdet med på en af de faste omvisninger, valgte vi på Nationalmuseet at gennemføre et eksperiment og lade kursisterne skabe deres egen rundvisning. Det gav kursisterne mulighed for at bruge sproget aktivt i stedet for at være en passiv tilskuer til andres fortælling, og rammen blev en dynamisk tilgang til medborgerskabsdidaktik, som uddybes i det følgende.

“For nye borgere kommer medborgerskab før statsborgerskab i den forstand, at alle, der bor i Danmark, kan være medborgere, mens der er en række krav knyttet til erhvervelse af statsborgerskab.”

HVAD BETYDER MEDBORGERSKAB I GRUNDEN?

Både FIF kurset og CULINN projektet har til formål at understøtte medborgerskabsforståelse og medborgerkompetencer hos nytilkomne, men også at bidrage til kritisk undersøgelse og diskussion af medborgerskab som begreb. For nye borgere kommer medborgerskab før statsborgerskab i den forstand, at alle, der bor i Danmark, kan være medborgere, mens der er en række krav knyttet til erhvervelse af statsborgerskab.

På dansk kan vi skelne mellem statsborgerskab og medborgerskab. Statsborgerskab er en formel juridisk status, som giver rettigheder til at stemme og stille op til folketingsvalg. Medborgerskab er et bredere og mindre formelt begreb. Det ligger i ordet, at man ikke er medborger alene, men sammen med andre. Statsborgerskab har man papir på, for eksempel i form af et dansk pas. Medborgerskab handler mere om identitet, vilje til og mulighed for aktivt at tage del i det samfund, man lever i.

Et af brydningsfelterne i definitionen af medborgerskab er spændingen mellem en politisk og en social forståelse af begrebet. Den distinktion fremhæves af den hollandske pædagogiske tænker, Gert Biesta, i en artikel om medborgerskab og museumsdidaktik. En social forståelse af medborgerskab lægger vægt på fælles værdier og national identitet, og med den vægtning kan mangfoldighed og forskellighed blive opfattet som en udfordring. Teoretikere, der taler for en mere politisk forståelse af medborgerskab, har i højere grad fokus på forholdet mellem individer og staten med deres rettigheder

og pligter. De betoner derfor deltagelse i kollektive beslutningsprocesser. Her bliver mangfoldighed og forskellighed ikke opfattet som en trussel, men som selve de demokratiske processers og praktikers eksistensberettigelse (Biesta, 2014: 113).

Denne forskel i definitionen af medborgerskab har også betydning i forhold til fortolkning og formidling af Danmarkshistorien på museet. De nedslag, vi som museumsformidlere vælger, bidrager til en samlet fortælling om nationen. Hvor den sociale forståelse af medborgerskab vil bidrage til en fortælling om sammenhængskraft og fælles værdier, vil den politiske i højere grad betone konflikter, brud og mangfoldighed. De nedslag, vi på Nationalmuseet arbejdede med under forløbet med FIF holdet, belyste især historiske eksempler på kampe og konflikter, der er blevet udkæmpet af forskellige befolkningsgrupper, og som har ført frem mod det moderne demokratiske velfærdssamfund, vi har i dag.

HVORDAN SKABES INKLUDERENDE FORMIDLING?

Udgangspunktet for rundvisningen 'Danmark med nye øjne' var kursisternes møde med Danmark og forhold de havde undret sig over ved det danske samfund. Kursisterne blev opfordret til at dele iagttagelser og erindringer om deres første møder med Danmark. Først i mindre grupper. Senere i plenum. Det skulle vise sig at være et godt greb at tage udgangspunkt i emner og iagttagelser, der havde undret og provokeret kursisterne både positivt og negativt, fordi vi herigennem fik fokus på eksempler, der rummede følelser og udsprang af betydningsfulde værdisæt for kursisterne.

I samtalerne kastede det lys over kulturelle forståelser og værdier, som kursisterne var opvokset med og havde med sig som ikke-bevidst viden, men som nu blev formuleret og perspektiveret ved mødet med fænomener i den danske kultur. Nogle havde undret sig over, at der altid bliver drukket alkohol til fester, andre havde hæftet sig ved, at børn allerede i børnehaven lærer at diskutere. Der var samtaler om lejlighedssange, flagets betydning, cykler som kultur og integration, fagforeninger og arbejdskampe, homoseksualitet og retten til fri kærlighed, egalitær omgangsform på arbejdspladsen og chefen, der godt kan brygge kaffe, fællesskab og ensomhed, sund livsstil og nøgenhed som noget naturligt.

CULINN forløbet fandt dels sted i et undervisningslokale på Københavns Professionshøjskole, dels på Nationalmuseet både i et neutralt lokale og i udstillingen 'Danmarks historier'. Det fungerede rigtig godt at skifte lokalitet fra de neutrale undervisningslokaler på Campus Carlsberg til museets udstillinger, hvor genstande og materialitet aktiverer krop og sanser.

I seks studiegrupper arbejdede kursisterne på museet med at vælge hver to temaer, de fandt særligt interessante ved deres møde med Danmark. Museets kurator og en seniorforsker fandt derefter genstande i udstillingen 'Danmarks historier' på Nationalmuseet, som kunne perspektivere de tema-

Kursisterne øver deres mundtlige præsentation af de genstande, de havde ansvar for på rundvisningen 'Danmark med nye øjne'. Her i Nationalmuseets forhal. /Foto: Lakshmi Sigurdsson.

er, kursisterne havde valgt. Derefter gik vi på opdagelse i udstillingerne og lod kursisterne kigge på de genstande, der relaterede til studiegruppernes temaer. Hver af de seks studiegrupper fik ansvar for to stop på rundvisningen. Her var opgaven at skabe en fortælling, der tog udgangspunkt i deres personlige begrundelse for valget af tema, genfortalt i et billedskabende sprog, og en præsentation af genstanden, samt det nedslag i Danmarkshistorien, som genstanden repræsenterede.

Ammara og Rahat fra Pakistan brugte for eksempel et gammelt roejern til at fortælle om de polske kvinder, der kom til Lolland-Falster for at hakke roer på markerne i starten af 1900-tallet, men knyttede derefter an til senere indvandring til Danmark, FIF holdets egne erfaringer som indvandrere og den vigtige pointe om, at "det multikulturelle samfund er en gammel nyhed."

Den historisk perspektivering gav på den måde indtryk af udviklingen af det danske samfund gennem cirka 200 år frem til det nutidige samfund, som kursisterne møder i deres dagligdag. Det var i flere tilfælde vanskeligt, da det langt fra er alle træk ved nutidens samfund, der kan føres tilbage til specifikke fortidige begivenheder. Som oftest fører en række samtidige samfundsmæssige udviklinger til radikale forandringer i den samfundsmæssige struktur og de kulturelle værdier.

HVAD LÆRER MUSEER AF ET SAMARBEJDE MED NYDANSKERE?

For museet var det at inddrage kursisterne i processen med at udvikle en rundvisning og tage udgangspunkt i nye borgeres møde med Danmark en spændende mulighed for at se udstillingerne med nye øjne og tilføje en ny dimension til ønsket om at fortælle 'vores historie' som nation. Museet har en stor viden om genstandene og de historiske perioder, som genstandene stammer fra. Men hvilke forhold ved samfundet man som ny borger undres over, kan kun kursisterne pege på. De kunne gøre opmærksom på forhold, som herboende danskere ville tage for givet og ikke tillægge særlig betydning, men snarere opfatte som en velkendt og alment accepteret norm for samfundet.

Museet fik både nye interkulturelle erkendelser, men også nuanceret de sprogidaktiske udfordringer, der er ved at formidle til nytillkomne. Kursisterne kom fra mange dele af verden, for eksempel Syrien, Irak, Bangladesh, Pakistan, Rumænien, Italien, Ghana, Argentina, Somalia og Kina. De havde alle afsluttet sprogskolernes danskuddannelse og forstod mange ord og begreber, men de havde stadig vanskeligt ved at udtrykke sig om de ofte komplicerede problemstillinger, vi berørte i løbet af projektet. I udviklingsforløbet måtte vi derfor hele tiden medtænke de studerendes forforståelse og knytte an til deres erfaringer med eksempelvis forskellige samfundssystemer og uddannelsessystemer. Dette samtidig med, at vi etablerede et fælles fagsprog.

På et overordnet plan har udviklingsprojektet 'Danmark med nye øjne' haft

et medborgerskabsperspektiv, der som nævnt også er omdrejningspunktet for CULINN projektet, men det skulle samtidig opfylde undervisningskravene til faget 'Kultur og samfundsforhold' på FIF uddannelsen. Som fagelement skal FIF uddannelsen belyse skolens rolle og betydning i samfundet gennem arbejdet med emner som; samfunds- og kulturinstitutioner, magt- og interesseforhold, demokrati og minoriteter, rettigheder og pligter, velfærdssamfundet, kulturteorier og forskellige typer af historiebrug. Didaktisk skal det give erfaringer med en undersøgende tilgang. Alt det opfyldte projektforløbet til fulde.

Sideløbende med udviklingsarbejdet på museet læste og drøftede kursisterne på FIF holdet tekster om begreber som rettigheder, kultur, identitet, medborgerskab, demokrati og 'folk'. Det historiske perspektiv blev introduceret gennem dr.pæd. Ove Korsgaards diskussion af de kampe og konflikter, som knytter sig til begrebet folk i en dansk sammenhæng (Korsgaards 2013). Undervisningen trak på en kontekstualiseret tilgang til undervisning i demokrati, hvor forbindelsen mellem historiske kampe og konflikter om deltagelse og lige rettigheder bliver sat i relation til kursisternes erfaringer med medborgerskab både i Danmark og i oprindelseslandene.

“For museet var det at inddrage kursisterne i processen med at udvikle en rundvisning og tage udgangspunkt i nye borgeres møde med Danmark en spændende mulighed for at se udstillingerne med nye øjne og tilføje en ny dimension til ønsket om at fortælle ‘vores historie’ som nation.”

HVAD FIK KURSISTERNE UD AF FORLØBET?

Kursisterne skrev efterfølgende deres studieopgaver om deltagelsen i forløbet og reflekterede over både processen og indholdet af rundvisningen i forhold til det begrebsapparat, de sideløbende tilegnede sig gennem læsning af tekster. I en efterfølgende evaluering og i FIF holdets studieopgaver reflekterede de over forløbet og hvilke vigtige erkendelser de havde fået gennem deres deltagelse.

“I stedet for at få værdier præsenteret som del af en kanon til overtagelse, satte projektet rammer for undersøgelse og diskussion af værdierne både i historisk og aktuelt perspektiv.”

Vi har analyseret holdets udsagn dels på baggrund af CULINN projektets målsætning, dels på baggrund af målsætningerne for fagområdet 'Kultur og samfundsforhold' på FIF uddannelsen. Nationalmuseets CULINN medarbejdere ønskede at teste museumsrummets muligheder for at understøtte integration, og har derudover arbejdet med en mere kortsigtet intension om at give deltagende flygtninge og indvandrere en forståelse for begrebet medborgerskab.

Projektet har vist FIF holdet en vigtig og overraskende erkendelse, nemlig at det danske samfund ikke altid har været rigt, demokratisk og præget af et ideal om ligestilling og ligestilling mellem kønnene. Det er selvfølgelig en relativ sandhed, for i den offentlige debat diskuteres netop disse værdier til stadighed. Men relativt set og sammenlignet med fortidens samfundsmæssige udfordringer, førte arbejdet med de historiske nedslag til en fælles forståelse både af de forudgående kampe og af værdiernes betydning i dagens Danmark. Betoningen af for eksempel frihed og lighed som fælles værdier står centralt i den fremstilling af det danske samfund, som nytilkomne møder. I stedet for at få værdier præsenteret som del af en kanon til overtagelse, satte projektet rammer for undersøgelse og diskussion af værdierne både i historisk og aktuelt perspektiv.

Den historiske forståelse for de sidste hundrede års store forandringer har givet kursisterne på FIF holdet en erkendelse af, at samfundet er foranderligt, og deres undersøgelse af Danmarkshistorien har givet indblik i, hvordan både enkelte individer og grupper har sat bevægelser i gang. Den erkendelse kan forbindes med muligheden for at være med til at præge samfundet fremadrettet. Det blev således en positiv og vedkommende proces at forstå den historiske udvikling af de fænomener og træk ved det danske samfund, de selv havde peget på. En kursist udtalte: "Vi har alle sammen forskellige baggrunde og livshistorier, hvilket giver den enkelte person en unik indgangsvinkel til det at være dansk." En anden fremhævede at, "når kunst og kultur er til rådighed og kommunikeret på en relevant måde, kan det bidrage til at udvikle de kulturelle og sociale færdigheder, som vi især har brug for som indvandrere."

OG HVAD KAN VI SÅ KONKLUDERE?

Vores afsæt for forløbet var at bidrage til nytilkomnes integration ved give kursisterne på FIF holdet en stærk og personlig oplevelse af i højere grad at være medborgere i et samfund, de også ønskede at tage medansvar for. Men eftersom kursisterne stiler mod at blive lærere i folkeskolen, var det også et mål at give dem en mere aktiv og differentieret forståelse af deres rolle som lærere, der skal sikre folkeskolens elevers dannelse af demokratiske medborgere. Udviklingsforløbet var derfor også af mere didaktisk karakter og havde til formål at undersøge en ny tilgang til rundvisning som en metode, der har relevans for lærerstuderende, der forbereder sig på deres virke i folkeskolen.

To forhold har i særlig grad kunne stimulere kursisterne til at se sig som

demokratiske medborgere, nemlig at arbejdet med de historiske genstande har taget udgangspunkt i kursisternes egne beretninger, men også det forhold at kursisterne selv har indtaget rollen som rundviser og formidler af det historiske stof, der er blevet til som en fælles refleksion af aktuelle samfundsmæssige forhold, men spejlet i fortidens begivenheder. De fysiske autentiske genstande var vigtige som en mediator mellem kursisternes liv i nutidens samfund og fortidens begivenheder. Og ved at indtage rollen som formidler af nedslag i den danske kulturhistoriske fortælling fik kursisterne i lidt højere grad et ejerforhold til historien. Endnu vigtigere; at optræde på vegne af Nationalmuseet som rundviser betød, at kursisterne følte sig anerkendte af museet og for en stund lånte den autoritet, som museet repræsenterer.

Projektet 'Danmark med nye øjne' har fokus på en særlig gruppe studerende, som er tosprogede og i gang med at forberede sig til at søge optagelse på læreruddannelsen. Metoden og konklusionerne kan forhåbentlig give inspiration til nytænkning på andre kurser for indvandrere og flygtninge, som sigter mod en af velfærdsprofessionerne. Samarbejdet mellem FIF kurset og CULINN projektet havde Nationalmuseet som ramme for en praksisnær og anvendelsesorienteret undervisning i tråd med idealet om den åbne skole. Men et lignende forløb kunne lige så vel organiseres med for eksempel et kunstmuseum eller et lokalmuseum som ramme.

Pointen om at tage afsæt i deltagernes egne erfaringer og at give dem rollen som aktive formidlere i stedet for mere passive modtagere, kan også være relevant for samarbejdet mellem museer og læreruddannelse generelt. Det er nok ikke et helt nyt greb at lade de lærerstuderende arbejde med selv at udvikle en rundvisning på et museum, men måske kan både systematikken og de koblinger til medborgerskab, vi her har præsenteret, give ideer til, hvordan der kan eksperimenteres med forskellige ruter gennem andre udstillinger, som beforder lysten til at finde nye veje både som studerende og som borgere.

REFERENCER:

- Biesta, Gert (2014).** "Vi får ikke altid det, vi ønsker os: et ikke-arkaisk syn på uddannelse, demokrati og dannelse". Brøndholt Lundgaard & Jacob Thorek Jensen (red.). Museer, viden, demokrati. Kulturstyrelsen
- Korsgaard, Ove (2013)** Tænkepauser: Folk. Aarhus Universitetsforlag

LÆRINGSPOINTER:

- Tag udgangspunkt i målgruppens viden, erfaringer og interesser. Det giver størst chance for at formidlingen får relevans for de involverede.
- Fortæl Danmarkshistorien med fokus på de kampe arbejderbevægelsen, kvindebevægelsen og andre kæmpede. Det giver målgruppen en bedre forståelse for demokratiets dynamiske udvikling i fortiden, nutiden og fremtiden.
- Lad de involverede selv tage scenen som formidlere. Det giver ejerskab til den kulturhistorie, der formidles.

PROJEKT:

LIVET I OG OMKRING NORDPARKEN

MUSEUM:

BORNHOLMS MUSEUM,
SANKT MORTENS GADE AFDELINGEN

TIDSRUM:

December 2018 – juni 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

To udstillinger – en på museet og en ude i boligkvarteret NordParken. Udstillingerne blev til via nabovandringer, caféarrangement om kvarteret, folks historier/livet i området, fotos fra området og om hvilke emner, folk ønskede skulle være med i udstillingen inde på museet. Desuden tre arrangementer, hvor fotograf Martin Thaulow tog portrætter, fotos ude i kvarterer samt naboportrætter.

MÅLGRUPPE:

Alle i området omkring NordParken. Vi ønskede at favne flygtninge sammen med de andre beboere i området – både voksne og børn.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Vi samarbejde med det almennyttige boligselskab "Bo42" og "Bo42's" boligsociale projekt i NordParken. Desuden benyttede vi og af kontakter i Bornholms Flygtningevenner, Åvangsskolen samt baptistkirken i Rønne.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 9

DA VI RYKKEDE IND I ET ALMENT BOLIGOMRÅDE

Vil man som kulturhistorisk museum nå ud til nye brugere med flygtningebaggrund, er det en god ide at flytte museet ud af dets vante rammer. Men for at fastholde målgruppen, kræver det, at man er klar til at udfordre sine egne forestillinger om nyankomnes fællesskaber og behov.

Af Ida Folden Brink, projektkoordinator
& **Sanne Steenberg Hansen**, museumsformidler

En forårmorgen i maj trillede en stor bus ind foran beboercaféen i det alment boligområde NordParken i udkanten af Rønne. Fra kvarterets små veje og stier stimlede folk langsomt til. Familier og enlige, pensionister og børn kom gående med rygsække og kølebokse. Iblandt dem var både flergenerationsbornholmere og tilflyttere fra ind- og udland. Flere hilste venskabeligt på hinanden. Andre stod lidt generte og ventede på at stige ombord på bussen.

Vi havde en liste over dagens tilmeldte, men vores erfaring sagde os, at det ikke altid holdt stik. Denne dag gik forventninger og antal fremmødte godt i spænd, og den sidste familie ankom i akkurat sidste øjeblik. Da bussen rullede afsted, var stemningen munter, og snakken gik på både kurdisk, arabisk, burmesisk, rigsdansk og bornholmsk. Rammen for denne komsammen var, at alle der havde deltaget i CULINN på Bornholms Museum, var blevet inviteret med på en tur til landbrugsmuseet Melstedgård.

På landbrugsmuseet startede vi med en introduktion til livets gang på en velhavende bornholmsk gård i 1800-tallet. Børnenes fascination af de gamle stuer og især af gårdens kattekillinger samlede flokken. Gruppens forskelligheder viste sig, da madpakkerne blev trukket frem og små spisende klynger tog form; nogle havde flere retter og tallerkener med, andre havde købt en hurtig sandwich. Kaffen var alle dog fælles om.

Turen skulle markere afslutningen på Bornholms Museums CULINN aktiviteter i boligområdet NordParken og det omkringliggende villakvarter. Et projekt, der havde til formål at præsentere museets tilbud for nye borgere med flygtningebaggrund samt at facilitere netværk mellem dem og deres danske naboer. Paradoksalt var dette afsluttende arrangement det mest succesfulde i den henseende, idet usædvanligt mange mennesker med forskellige baggrunde dukkede op.

Efter fem måneders aktiviteter var vi endelig ved at få etableret et netværk og en relevans i området, men det havde krævet mange udfordringer og refleksioner på vejen.

“Man kan ikke føle sig som en ny dansker, hvis man ikke har relationer, venskaber eller noget fælles med danskere.”

ET ØNSKE OM AT INDDRAGE MÅLGRUPPEN

Da vi skulle i gang med projektet, gjorde vi os mange indledende tanker om, hvordan vi bedst fik implementeret CULINNs fokusområder i den bornholmske kontekst. Vi startede med at interviewe forskellige civilsamfundsaktører og personer med flygtningebaggrund for at høre deres tanker om projektet. Gennemgående for vores interviews med sidstnævnte var, at de efterspurgte nære relationer med lokale for at kunne føle sig hjemme i Danmark. Som Rawan fra Syrien udtrykte det:

“Jeg har ikke lyst til at føle medborgerskab ud fra politiske rettigheder, for det giver mig ikke følelsen af, at jeg er en del af Danmark, tværtimod. Så jeg synes, at den bedste mulighed er at gøre det fra et socialt synspunkt, også fordi det er det, vi mangler. Man kan ikke føle sig som en ny dansker, hvis man ikke har relationer, venskaber eller noget fælles med danskere”.

Mange af interviewpersonerne udtalte, at noget af det som var sværest ved at komme til Danmark, var, at de ikke havde ligeså meget kontakt til deres naboer, som i deres hjemlande. Eksempelvis fortalte en ung mand fra Eritrea:

“Da jeg kom til Danmark, var det svært for mig at bo alene og ikke have

Matilde og Lyan har gået i klasse sammen siden 0. klasse. De blev for alvor gode veninder, da Lyan brækkede sin arm og Matilde tilbød at hjælpe hende. Nu leger de sammen hele tiden på legepladsen foran deres lejligheder. Deres portræt var et af de yngre bidrag til udstillingen om naboskab. /Foto: Martin Thaulow.

Wahida med et billede af hende og hendes tre drenge taget i 2008. Det var én af de få ting, Wahida fik med, da familien flygtede fra Syrien. Hun troede, at de hurtigt ville vende tilbage igen, så derfor tog hun kun to kufferter med tøj og meget få ting med. Det står nu i familiens stue i NordParken. /Foto: Martin Thaulow.

venner, for i vores land er vi fælles om alt. Vi bor sammen, spiser sammen og hjælper hinanden. Her på Bornholm bor man mere adskilt, så det er svært for mig og andre flygtninge”.

Udtalelser som disse var én af grundene til, at vi valgte at lave et samarbejde med et boligsocialt projekt. Vi ønskede at rykke ud i mere uformelle rammer, hvor både etniske danskere og personer med flygtningebaggrund allerede havde et fælles udgangspunkt, nemlig deres hjem.

Projektet passede derudover godt ind i Bornholms Museums strategi om at udvikle et nyt format, kaldet MUSEUM+. Museet står i de næste år overfor en spændende udvikling, da helt nye museumsbygninger skal etableres, og her er MUSEUM+ et centralt element. MUSEUM+ er tiltænkt som et samlingssted for foredrag, møder og aktiviteter, der skal inddrage civilsamfundet i museets arbejde og dermed formidle tværgående erkendelser om Bornholms identitet og historie. Det har derfor længe været på tegnebrættet for Bornholms Museum at inddrage borgerne både i idéfasen og i arbejdet undervejs.

“Samlet set var det dog en stor fordel for os at samarbejde med de boligsociale aktører.”

AT SKABE NY KONTAKT I ETABLEREDE NETVÆRK

CULINN aktiviteterne på Bornholms Museum fandt sted fra december 2018 til juni 2019 og bestod i, at vi lavede en række arrangementer med beboere i og omkring NordParken. Der er omtrent 500 lejere i Nordparken, der hører under Bornholms største almene boligselskab kaldet Bo42. Det omkringliggende villakvarter består af ca. 100 huse. Alle aktiviteter vi lavede, skulle munde ud i to udstillinger, både én der blev sat op på museet og én, der skulle stå ude i boligområdet.

Da vi i december 2018 startede vores aktiviteter i området holdt vi to informationsaftener for alle, der havde lyst til at høre mere om vores projekt. I samarbejde med aktører fra Bo42s boligsociale projekt havde vi spredt invitationen ud i områdets interne kanaler. Ydermere havde vi brugt utallige timer på at cykle rundt i decembers kolde tusmørke og delt hundredvis af flyers ud i mere eller mindre bugnende postkasser.

Til informationsaftenen ventede vi spændt i beboercaféen, som vi havde fået lov til at låne til lejligheden. Første aften kom ét par fra Irak. Trods deres åbenhed kunne de ikke udfylde tomrummet fra de mange urørte snacks og kaffekopper på bordene omkring dem. Den efterfølgende aften kom tre personer, en ung mand fra Syrien og to etnisk danske kvinder. Alle fremmødte på informationsaftenerne kendte vi i forvejen. Vi var slukørede. Hvorfor var flere ikke dukket op?

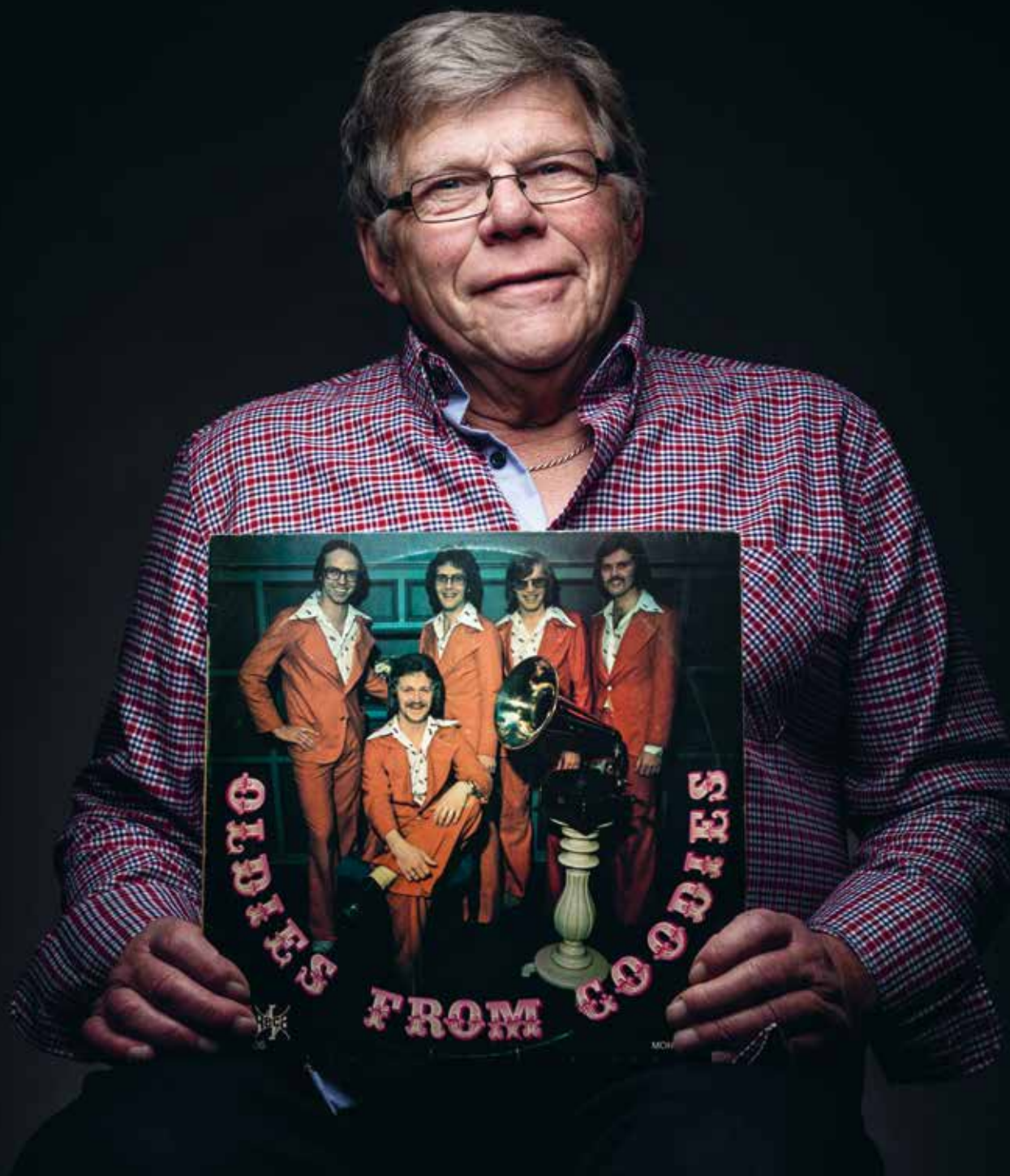
“I et projekt som CULINN, der har inklusion og samskabelse som kerneværdier, kan man som museumsansat ikke se sig fri for at blive tvunget til at reflektere over egne holdninger og roller overfor de mennesker, man ønsker at inddrage.”

Vi besluttede os for at vente med at gå i panik før vores næste arrangement, hvor vi havde inviteret beboerne på en historisk vandretur i området. Til denne tur kom da også 25 mennesker, men iblandt dem var kun få personer med flygtningebaggrund – det var de samme, der havde været til informationsaftenerne. Allerede i projektets spæde start erfarede vi altså, at det var svært at nå ud til målgruppen. Vi vidste fra indledende samtaler, at meget få i forvejen brugte museets tilbud, hvilket var endnu en årsag til, at vi havde valgt at samarbejde med det boligsociale projekt og dermed kunne trække på deres netværk.

Et samarbejde har åbenlyse fordele i form af at styrke levedygtigheden i allerede etablerede netværk, men det har også sine umiddelbare begrænsninger i kraft af, at man ikke har lige så frie tøjler, som hvis man er på egen hånd. For os eksemplificerede dette sig ved de boligsociale aktørers krav til, at al kommunikation skulle foregå på dansk. Det var vigtigt for dem, at deres arbejde ville fremme deres beboeres danskkundskaber, og samtidig ville de ikke risikere at favorisere nogle af deres beboergrupper ved kun at oversætte til visse sprog. Vi tog dette ad notam i det gode samarbejdes tegn og ud fra en overvejende enighed i deres principper, men set i bakspejlet har kravet været med til at ekskludere nogen.

Undervejs fandt vi nemlig ud af, at mange i målgruppen ikke turde dukke op til vores arrangementer, fordi de ikke følte, at deres sprogkundskaber var gode nok, eller fordi de ikke havde forstået formålet. Dette var altså et af de steder, hvor vores idealer om lighed og inklusion fik modsatrettede fortegn i praksis.

Samlet set var det dog en stor fordel for os at samarbejde med de boligsociale aktører. De var meget åbne, hjælpsomme og nyttige sparringspartnere. Dét at vi kunne bruge deres lokaler, som lå centralt i området, og som beboerne kendte i forvejen, betød også, at det blev langt nemmere for os at række ud til folk. Vi måtte dog hurtigt erkende, at det boligsociale projekts

Freddy med den bornholmske plade 'Oldies from Goodies'. Freddy har samlet på plader siden han var 15 år gammel og har over 450 LP'er, 300 CD'er og 150 singler. Han kom til Bornholm som soldat i 1971 og har boet der lige siden. /Foto: Martin Thaulow.

“Arrangementerne med børnene fungerede særligt godt, fordi vi oplevede, at børnene ikke havde samme sproglige barrierer som deres forældre.”

netværk ikke kunne bære projektet alene, og at vi derfor var nødt til at søge alternative strategier.

“Som museumsansat må man være forberedt på at skulle engagere sig personligt, hvis man vil lave et projekt som vores, men ideelt set skal man både bruge sig selv og trække på etablerede netværk.”

I GRÆNSELANDET MELLEM DET PERSONLIGE OG PROFESSIONELLE

I et projekt som CULINN, der har inklusion og samskabelse som kerneværdier, kan man som museumsansat ikke se sig fri for at blive tvunget til at reflektere over egne holdninger og roller overfor de mennesker, man ønsker at inddrage. For vores vedkommende betød det, at vi løbende måtte reflektere over, hvor vores egne og museets grænser skulle gå. Hvor aktivt kan og skal man som museum involvere sig i integration af flygtninge? Hvilke idealer havde vi selv, både i forhold til integration, men også i forhold til hvad vi gerne ville have at en samskabt udstilling skulle indebære?

Ligeledes er det givet, at man i et projekt som CULINN, der har innovation som udgangspunkt, må trække på alternative og måske endda personlige erfaringer og kanaler for at udvikle museets praksis. For os betød det, at vi blev gatekeepere i vores eget projekt, hvilket medførte en række etiske udfordringer. For at forstå hvordan, er det nødvendigt med en introduktion til vores professionelle og personlige udgangspunkt for projektet:

Sanne Steenberg Hansen har i mange år været museumsformidler på Bornholms Museum og har derfor et dybdegående kendskab til den bornholmske lokalhistorie. Derudover bor Sanne i det boligområde, vi arbejdede i og hendes personlige kendskab til området var endnu en grund til, at vi valgte netop dét fokus. Det betød, at vi fra start havde en viden om områdets mangfoldighed, historiske udvikling og daglige gang og en adgang til potentielle deltagere. Med Sannes forståelse indefra fra området risikerede vi dog også, at hendes personlige oplevelser og relationer kunne komme til at forme projektet i en retning, der ikke var repræsentativ for området.

Her var det givende at være to i projektet, for selvom Ida Folden Brink er vokset op i samme by, havde hun ikke samme nære kendskab til området som Sanne. Ida havde derimod tidligere arbejdet med personer med

Mohammed med en højttaler, som han fik af sin gode ven, Emre, i Tyrkiet. De to drenge boede ved siden af hinanden og legede meget sammen. Da Mohammed skulle flygte videre til Danmark, blev Emre ked af det og han har fortalt, at han drømmer om at komme til Danmark, hvor Mohammed er. De taler stadig meget sammen i telefonen på en blanding af arabisk, kurdisk og tyrkisk. /Foto: Martin Thaulow.

“Vi har oplevet, at selvom resultaterne i første omgang ikke er voldsomt udslagsgivende, er projekter hvor borgere og nye fagligheder inddrages ekstremt effektive til at udfordre museets arbejdsgange.”

flygtningebaggrund på Bornholm og havde derfor et netværk at trække på. Som antropolog havde Ida også kendskab til arbejdet med brugerinddragende metoder, hvilket kom til at forme måden, vi skabte udstillingen på. Idas tidligere arbejde på Bornholm gjorde, at hun kendte til målgruppens organisering i det bornholmske samfund. Det udmøntede sig blandt andet i, at vi kontaktede den lokale baptistkirke, da vi havde svært ved at komme i kontakt til personer med flygtningebaggrund fra Myanmar. Ida vidste, at mange af dem var aktive i kirken.

På trods af vores forskellige tilknytninger til området oplevede vi begge etiske udfordringer ved at være centrale personer i museets netværksskabelse. For Sanne især var det vanskeligt, fordi hun ofte mødte deltagerne på gaden, i skolen og i den lokale REMA1000. I et lille lokalsamfund er opdelingen af arbejdsliv og privatliv ofte mindre adskilt end i større byer, og ligesom lægen eller skolelæreren, der bliver stoppet og spurgt om faglige ting i deres fritid, oplevede Sanne at hendes professionelle og personlige rolle smeltede sammen. Kunne hun tillade sig at spørge ind til noget omkring projektet over hækken eller skulle hun vente til næste dag på kontoret? Det blev grænseoverskridende at spørge bekendte, naboer og sin datters kammerater om at deltage, for følte de, at hun udnyttede deres relation til dem?

For Ida var det mere hendes venskab til personer i målgruppen og viden om deres pressede dagligdag, der gav etiske udfordringer. Hun kendte personer med flygtningebaggrund, som med deres åbenhed og gode dansk kundskaber, var oplagte gatekeepers, men hun vidste også, at disse ofte blev brugt som kommunikationsled af blandt andet folkeskolelærere, arbejdspladser og de boligsociale aktører. Det blev konkretiseret, da Ida var på kaffebesøg hos en kvinde fra Syrien for at spørge, om hun kunne hjælpe med at nå ud til flere af de syriske kvinder i området. På én time ringede hendes telefon tre gange med sager, hun skulle oversætte og forklare. I tiden mellem opkaldene fortalte hun om hendes store bekymringer for, at hende og hendes børn potentielt kunne blive sendt tilbage til Syrien. Kendskabet til, at disse ressourcestærke gatekeepers ofte dør med de

samme bekymringer som andre personer med flygtningebaggrund, gjorde, at vi løbende blev konfronteret med følelsen af, ikke at ville drive rovdrift på deres hjælpssomhed.

Som museumsansat må man være forberedt på at skulle engagere sig personligt, hvis man vil lave et projekt som vores, men ideelt set skal man både bruge sig selv og trække på etablerede netværk. Det lykkedes os ikke at finde den rette balancegang, og skulle vi være blevet mere fri af vores roller som gatekeepere, havde det krævet en mere fokuseret indsats for at give deltagerne ejerskab over projektet. Det kræver tid, især med en målgruppe, der har sproglige udfordringer og mange bekymringer i hverdagen. Men det kræver også en konstant refleksion af, hvordan man arbejder med samskabelse. Det er en proces, vi her på projektets bagkant må erkende, kræver mere åbenhed, fleksibilitet og erfaring, end vi troede.

HVORDAN VI LAVEDE EN UDSILLING I OG MED ET BOLIGOMRÅDE

I forbindelse CULINN projektet arbejdede vi med to primære modeller: 1) at lave arrangementer i boligområdet og 2) at lave arrangementer på museet.

Vi lavede byvandring, hvor både vi og områdets beboere fortalte historier fra området. Vi fik deltagerne til at komme med en genstand, der havde stor betydning for dem og fik fotograf Martin Thaulow til at portrættere dem med deres ting. Vi valgte at inkludere børn fra tredje årgang på den lokale skole, der havde rødder i både Myanmar, Syrien, Norge og Danmark, og fik dem til at tage billeder med engangskameraer af deres yndlingssteder i kvarteret. Arrangementerne med børnene fungerede særligt godt, fordi vi oplevede, at børnene ikke havde samme sproglige barrierer som deres forældre. De var også mere umiddelbare i forhold til at producere ting til udstillingen og gik til både foto- og skriveopgaver med gåpåmod og højt humør.

Vi valgte sammen med deltagerne fire hovedtemaer til udstillingerne ud, som de syntes var vigtigst at fremhæve fra området. Det blev: det sociale liv, naboskab, diversitet og generationer. Især temaet omkring naboskab viste sig at være et, der vakte genklang, både for nogle af deltagerne, men også for os selv i forhold til at skulle forklare CULINNs fokus på medborgerskab på en mere konkret måde. Derfor valgte vi også, at naboskab skulle være det primære tema for udstillingen ude i NordParken, og i samarbejde med fotograf Martin Thaulow skabte vi en portrætudstilling om forskellige nabo-konstellationer. Vi oplevede, at udstillingen faktisk var med til at facilitere naboskab, det, at deltagerne skulle italesætte naborelationer, åbnede op for nye venskaber eller gamle relationer, der var lagt på hylden. Ligeledes mærkede vi en stor opbakning og begejstring ved åbningen af udstillingen ude i NordParken. Her kom en masse mennesker, som vi ikke før havde mødt i projektet, og det var altså en effektiv måde at nå ud til nye brugere på. I tråd med dette oplevede vi, at samarbejdet med fotograf Martin Thaulow og vo-

Mettemarie med hendes bamse Ikeah, som hun har fået af sin farmor. "Jeg har haft den siden jeg var 6 år. Hun har fulgt mig i tykt og tyndt". Mettemaries mor fortæller, at Ikeah er et fuldgældigt medlem af familien, og hun har sågar sin egen Instagram profil.
/Foto: Martin Thaulow.

“På trods af vores forskellige tilknytninger til området oplevede vi begge etiske udfordringer ved at være centrale personer i museets netværksskabelse.”

res brug af portrætter på udstillingerne, var en rigtig god måde at give vores deltagere ejerskab i projektet.

Selvom vi oplevede, at temaet naboskab for mange vakte genklang, måtte vi også erkende, at tætte naborelationer ikke var et behov for alle. Det satte igen spørgsmålstegn ved vores rolle og funktion som museumsansatte. Er det museets rolle at facilitere naboskab? Og var det overhovedet et ønske for hovedparten af vores målgruppe?

FORESTILLEDE FÆLLESSKABER OG FREMTIDENS MUSEUM

De indledende interviews med målgruppen fortalte os, at målgruppen efterspurgte netværk med danskere. Vi valgte derfor at invitere alle i området til at være med i projektet, men vores ønske om at ville inkludere alle, endte med at gøre det mere irrelevant for mange at deltage, fordi det blev svært at favne alles forskellige behov. Eksempelvis havde vi intentioner om at lave kulturaftener, hvor målgruppen kunne vise og fortælle om elementer af deres kultur. Men personer vi snakkede med, der havde både syrisk og myanmarsk baggrund, fortalte, at de ikke syntes dette gav mening, da de ikke altid følte sig kulturelt beslægtede med deres landsmænd. Nogle af personerne fra Myanmar talte ikke engang samme sprog.

Vores projekt bar altså præg af vores egne forudindtagelser om, at flygtninge havde behov for et fællesskab på tværs af nationaliteter, altså ikke bare behov for fællesskab med landsmænd. Forudindtagelser, der ikke stemte overens med målgruppens virkelighed. Netværk og relationer til danskere var et ønske fra mange af de flygtninge, vi snakkede med indledningsvis, men i praksis viste det sig, at der også var brug for at være blandt folk, der talte samme sprog. En af de mest betydningsfulde erfaringer vi kunne udlede af dette er, at man som museum ikke kan udvikle én model, der rækker ud til alle personer med flygtningebaggrund.

CULINN projektet har således givet en masse lavpraktiske erfaringer i forhold til at nå ud til folk og til at inddrage personer med forskellige forudsætninger, sprog og baggrunde direkte i museets arbejde. Vi har oplevet, at selvom resultaterne i første omgang ikke er voldsomt udslagsgivende, er projekter, hvor borgere og nye fagligheder inddrages ekstremt effektive til at udfordre museets arbejdsgange. Vi har erfaret, at samskabelse kræver kompromis, og at tålmodighed og fleksibilitet er nødvendige følgesvende, hvis ikke frustrationen skal tage overhånd.

Vores erfaringer fra CULINN tager vi videre i etableringen af MUSEUM+ og i udviklingen af arbejdet med at vise nye vinkler på Bornholms historie, identitet og værdier. Centralt er det, at organisationen på Bornholms Museum har lært at arbejde ud af huset, og at vi alle har mærket de anderledes udfordringer og gevinster, der følger med en sådan strategi. I første omgang er Bornholms Museum kommet på nethinden hos deltagerne i CULINN, og dermed er der bygget en farbar bro til nye brugere og nye idéer. Samarbej-

det med det boligsociale projekt har allerede sat spor med nye planlagte aktiviteter i form af familiearrangementer, udflugter og udstillinger. Bornholms Museum er for alvor på vej ud af sine vante rammer.

“Vi oplevede, at udstillingen faktisk var med til at facilitere naboskab, det, at deltagerne skulle italesætte naborelationer, åbne op for nye venskaber eller gamle relationer.”

LÆRINGSPOINTER:

- Acceptér at et sådant projekt kræver tid, åbenhed og fleksibilitet
- Brug tid på at afklare målgruppens behov både indledende og undervejs
- Brug eksisterende netværk: Både egne og det boligsociale projekts netværk
- Vær bevidst om sprogbarrierer
- Arrangementer med børn er gode til at række ud til målgruppen
- Vær opmærksom på, at målgruppen er meget mangfoldig

PROJEKT:

DEN INTERKULTURELLE CAFÉ

– museet som den fælles tredje i dannelse af nye fællesskaber på Slagelse Museum

EN PLADS TIL MIN HISTORIE

– museet som erindringsværksted på Kalundborg Museum

MUSEUM:

Museum Vestsjælland (MVE) er en museumsfusion af elleve besøgssteder over følgende kommuner: Holbæk, Sorø, Slagelse, Ringsted, Kalundborg og Odsherred. Under CULINN projektet deltog Kalundborg Museum og Slagelse Museum.

TIDSRUM:

Efterår 2018

PROJEKTBESKRIVELSE:

Slagelse Museum: Læringsforløb for voksne sprogkursister og pædagogstuderende på museet som mundede ud i et interkulturelt caféarrangement.

Kalundborg Museum: Læringsforløb for voksne DU1 sprogkursister (med begrænsede sprogfærdigheder på dansk) med afsluttende udstilling af sprogkursisternes erindringer fra hjemmelandet og fra Danmark.

MÅLGRUPPE:

Slagelse: Her vil projektet henvende sig til voksne sprogkursister på Slagelse Sprogcenter (DU2 og DU3) samt pædagogstuderende på tilvalgsmodulet 'Tværprofessionelt samarbejde med integration, etnicitet og kultur'

Kalundborg: Voksne DU1 sprogkursister. Deltagerne stammede fra forskellige lande. Hovedparten var fra Syrien.

SAMARBEJDSPARTNERE:

MVE samarbejdede med Slagelse Sprogcenter, Kalundborg Sprogcenter og Professionshøjskolen Absalon.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 11

MUSEET SOM RUM FOR INTERKULTUREL FORSTÅELSE

Det er Museum Vestsjællands erfaring, at museer kan skabe en autentisk dialog mellem nytilkomne og andre borgere, som er svær at skabe i et almindeligt klasse-lokale. Men det tager tid og personligt engagement at opbygge de bæredygtige samarbejder mellem museum og uddannelsesinstitutioner, der kan danne ramme omkring sådanne kulturmøder.

Af Jesse-Lee Costa Dollerup, formidlingsinspektør

På en kold, grå fredag i februar er der et mylder af aktivitet på Slagelse Museum. Klokken er 9.00. Pædagogstuderende og sprogkursister indtager museet og gør klar til at køre en fælles interkulturel café, som de har brugt de forudgående uger på at forberede. Stemningen på det lille museum for handel og håndværk minder om de sidste hektiske minutter bag teaterkulis-sen lige inden åbningsaftenen. Kaffen brygges og hjemmelavede lækkerier fra alle verdenshjørner lægges frem på fade. Puder, tæpper og personlige genstande forvandler museets 1800-tals håndværkergade til tre små sam-talestuer. To sprogkursister springer ind i museets medarbejderkøkken for at lave te. De føler sig hjemme og finder kopper og tallerkener frem uden

at spørge. Forventninger er høje, og en spænding og usagte bekymringer hænger i luften: Vil det her eksperiment overhovedet fungere? Kan der komme en autentisk dialog mellem deltagerne, eller vil det hele virke opstillet og akavet? Vil vi kunne forstå hinanden sprogligt?

Grupperne finder vej til de områder, de har valgt på museet. Stilheden indtræder. Hvorfor siger de ikke lidt noget? Hvorfor siger jeg ikke noget? Der går ti lange stille minutter. Pludseligt bryder en bølge af latter frem fra en af grupperne. Lydniveauet stiger i hele huset. Skuldrene sænkes. Smilene kommer frem. Samtalen går i gang. 'Os' og 'dem' smelter sammen til 'vi'.

Ovenstående er et øjebliksbillede fra et af de to pilotprojekter, som Museum Vestsjælland deltog i i foråret 2019. Pilotprojektet foregik på Slagelse Museum, der er en del af de elleve lokalmuseer, som Museum Vestsjælland er en fusion af.

På Slagelse Museum har CULINN initiativet bestået af et trebenet partnerskab mellem Museum Vestsjælland, Slagelse Sprogcenter og Professionshøjskolen Absalon. Partnerskabets omdrejningspunkt har været samskabelse af to parallelle læringsforløb, der er kulmineret i en interkulturel café afviklet af sprogkursister og pædagogstuderende på modulet 'Tværprofessionelt samarbejde med integration, etnicitet og kultur'.

“Men det interkulturelle arbejde har krævet, at vi som institution har taget et kritisk blik på egen praksis.”

ET ERFARINGSBASERET EKSPERIMENT

Vores motivation for at deltage i CULINN projektet har både været muligheden for at kunne bidrage med vores tidligere erfaringer og samtidigt arbejde videre med et spændende og for Museum Vestsjælland relevant område.

I modsætning til vores eksisterende, enkeltstående undervisningsforløb har vi i CULINN projektet satset på at udvikle længerevarende projektbaserede moduler, som kunne indgå i den faste undervisning hos pilotprojekternes deltagende skoler. Formålet har været at bygge stærke partnerskabsstrukturer, som giver mest mulig relevans for samtlige projektdeltagere og dermed har større sandsynlighed for at komme i drift efter projektperioden.

Vi gik ind i projektet med en stærk faglig ballast både i kraft af projekttoholderens uddannelse indenfor andetsprogsdidaktik og museets projekterfaring med interkulturelle læringsprocesser. Men det interkulturelle arbejde har krævet, at vi som institution har taget et kritisk blik på egen praksis.

Vi spurgte os selv, hvad vores initiativer på museet kunne gøre for pro-

“For at skabe det
nødvendige kaos
i de etablerede
rammer krævede
det en forankring
og opbakning hos
museets ledelse.”

“At arbejde bevidst
med en mere
dynamisk forståelse
af kulturbegrebet
har været en defi-
nerende ramme
for Museum
Vestsjælland
under CULINN.”

jektdeltagerne, som de ikke kunne få andre steder. Og hvad der var vores motivation og udgangspunkt for det interkulturelle arbejde som institution og som enkelte projektmedarbejdere.

Vores opmærksomhed på det og nedenstående spørgsmål spillede en særlig rolle og var med til at forme projekternes tilgang og holde arbejdet på sporet undervejs:

Er vi som institution moden til at arbejde interkulturelt? Hvad kan faldgruberne være? Er vi eksempelvis opmærksomme på vores egne forestillinger og vores egne kulturelle filtre? Og er vi klar til at tage et kritisk blik på vores definition af 'kultur' og 'kulturarv', når vi inddrager borgeres syn på vores udstillinger og formidling?

For at skabe det nødvendige kaos i de etablerede rammer krævede det en forankring og opbakning hos museets ledelse. På Museum Vestsjælland har den opbakning taget form af tillid til en stor kreativ bevægelsesfrihed til projekttoverholderen. Og på trods af, at den praktiske afvikling har siddet på ganske få hænder på museet, har der under hele projektperioden været et form for ejerskab og en synlig interesse for projektets fremskridt fra ledelsens side.

“Kultur blev her betragtet som en handling, noget, der bliver skabt mellem individer og som altid er i forandring.”

FOKUS PÅ KULTURBEGREBET

Hvorfor kan nye borgere ikke bare lære om dansk kultur og øve sproget på biblioteket, i klasselokalet eller et helt andet sted? Museer møder ofte dette spørgsmål, når de bevæger sig ud i projekter af social karakter, som falder udenfor de traditionelle museale rammer.

Det er et fair og væsentligt spørgsmål, som museerne er forpligtet til at komme med et kvalificeret svar på. For de pågældende projekter kan svaret findes i relation til museernes særlige faglighed i arbejdet med en fælles forståelse af 'kultur' og 'kulturarven'. At indsamle, bevare og formidle en fælles kulturarv er nogle af museernes kerneopgaver. Men med det ansvar for øje, er enkelte kulturinstitution også nødt til at kigge indad og kigge på sin egen forståelse af begreberne 'kultur' og 'kulturarv'.

At arbejde bevidst med en mere dynamisk forståelse af kulturbegrebet har været en definerende ramme for Museum Vestsjælland under CULINN. Med inspiration fra Iben Jensens arbejde med kulturforståelse (Jensen 2009), har deltagerne i begge initiativer undersøgt deres egen forståelse af 'kultur'.

Kultur blev her betragtet som en handling, noget, der bliver skabt mellem individer og som altid er i forandring. Som en af projektdeltagerne udtrykker det:

”Særligt det komplekse kulturbegreb stod meget klart for mig på dagen, hvor vi via dialog og udveksling fik mulighed for at se mennesker, præget af den kultur de kom fra, men ikke som værende den kultur de kom fra.”

– En pædagogstuderende fra Slagelse forløbet

Tilgangen til kultur som en kompleks og foranderlig størrelse gælder også museets forståelse af begrebet ‘kulturarv’, som er blevet sat på prøve. I modsætning til en statisk forståelse af ‘kulturarv’, er begrebet i løbet af CULINN projektet blevet undersøgt som noget, der er i konstant udvikling, og hvor deltagernes fortællinger kan indgå.

“Museets genstande, historiske fortællinger og samskabende projektarbejde har fungeret som projektdeltagernes fælles tredje – det vil sige noget, som deltagerne har kunnet undersøge i fællesskab og samles om.”

ET UNIKT RUM FOR DIALOG

I vores samarbejde med Slagelse Sprogcenter og Professionshøjskolen Absalon har Museum Vestsjælland forsøgt at skabe didaktiske og pædagogiske rammer, som har kunnet bygge broer mellem to grupper af borgere.

Begge grupper ønskede at komme i dialog med hinanden, men vidste ikke, hvordan de skulle banke på hinandens døre. Museets rolle har derfor været at facilitere relevante dialoger og hjælpe med at udvikle deres interkulturelle forståelse.

Museets genstande, historiske fortællinger og samskabende projektarbejde har fungeret som projektdeltagernes ‘fælles tredje’ (Husen 1996) - det vil sige noget, som deltagerne har kunnet undersøge i fællesskab og samles om. Det er i denne undersøgelsesproces, at den autentiske dialog og interkulturelle forståelse er opstået, og det er i denne proces, at vi som museum har spillet en aktiv rolle.

Læringsforløbet har kulmineret i en interkulturel café, som deltagerne skabte i fællesskab. Caféen var den fælles afsluttende opgave. Og det var

Mad- og kaffetraditioner på tværs af kulturer og geografi var et gennemgående tema under den interkulturelle café.
/Foto: Museum Vestsjælland

Deltagerne i den interkulturelle café brugte medbragte genstande og billeder, som de mente kunne sige noget om deres kultur som en slags samtalestykker til at igangsætte dialogen. / Foto: Museum Vestsjælland

håbet, at museet kunne danne ramme om et ligeværdigt møde mellem deltagerne uden de magtforhold, som deltagerne oplever ude i samfundet. Her fungerede deltagerens medbragte genstande som samtalestykker. I forbindelse med den interkulturelle café har både pædagogstuderende og sprogkursister eksempelvis taget genstande eller billeder med, som har betydet noget for dem og fortalt noget om deres hjemland. For sprogunderviser Fenja Schlosser Bæk fra Slagelse Sprogcenter har det bidraget til at igangsætte en dialog, der er svær at skabe i et almindeligt undervisningslokale:

”På museet og i hele opbygningen af forløbet, bliver der sat en ramme for et autentisk møde mellem deltagere fra forskellige kulturer. Både kursisterne og de pædagogstuderende medbringer genstande, og det at kunne skabe en fortælling ud fra en konkret genstand, ser jeg som et af museets vigtigste opgaver. På museet skabes en autentisk dialog mellem sprogkursisterne og de pædagogstuderende, som stort set er umulig at skabe i undervisningslokalet i dagligdagen.”

– *Fenja Schlosser Bæk, sprogunderviser fra Slagelse Sprogcenter*

I læringsforløbet har sprogkursisterne og de pædagogstuderende desuden deltaget i en række forberedende forløb op til den interkulturelle café. Her har sprogkursisterne blandt andet arbejdet med begreberne ’kultur’, ’historie’ og ’fællesskab’, hvor de har reflekteret over, hvordan museets genstande og deres egne medbragte genstande kan indgå i fælles fortællinger. De pædagogstuderende har haft fokus på at omsætte teorier om andetsproglæring og kulturbegreb til praksis.

Mødet mellem de to grupper har både givet et indblik i deltagerens forskellige kulturer og i andre menneskers livssituationer. Som en projektdeltager siger:

”Jeg synes, at det har været helt vildt spændende, men også lidt grænseoverskridende... for hvor meget kan man spørge om...? Vi snakkede især meget om det der med Syrien, om krig og det blev meget personligt og vi sad sådan... allesammen i gruppen og følte uha, at det kom tæt på – selvom vi jo ikke selv har været der, så fik man lidt sådan en klump i halsen.”

– En pædagogstuderende fra Professionshøjskolen Absalon

Til evalueringen har begge grupper udtrykt ønske om at mødes af flere omgange. En af sprogkursisterne sagde blandt andet:

”Vi har nu snakket med danskere, og jeg fandt ud af, at jeg kan tale dansk. Jeg har i et år ikke talt med danskere, fordi jeg ikke ved, om de vil forstå mig. Derfor er det meget vigtigt, at de pædagogstuderende og sprogcenteret mødes mange gange, så vi kan snakke sammen og forstå hinanden. Jeg ønsker, at vi kan mødes mange gange”.

– *En sprogkursist fra Slagelse Sprogcenter til evalueringen.*

På Kalundborg Museum deltog hele DU1 uddannelsen fra Kalundborg Sprogcenter i et fem-trins partnerskabsforløb om museet som et sted for erindringer. /Foto: Museum Vestsjælland

Deltagerne har efter projektforsløbet mødtes på eget initiativ på Professionsskolen Absalon, hvor de har holdt en samtalegruppe om en film, der handler om de udfordringer, der kan opstå i kulturmøder på danske børneinstitutioner.

EN STEMME I MUSEUMSRUMMET

Det andet pilotprojekt i CULINN regi har fundet sted i Kalundborg. Her har museet samarbejdet med sprogkursisterne på DU1 uddannelsen på Kalundborg Sprogcenter. Kursisterne har en kort eller ingen skolebaggrund. En del af dem er traumatiserede flygtninge.

Museets fokus har været at give DU1 kursisters livsfortællinger en stemme i museumsrummet, som kunne række ud til det øvrige samfund. I den forbindelse har kursisterne deltaget i en række museumstorsdage, hvor de har arbejdet med erindringer og minder. Eksempelvis har kursisterne undersøgt, hvordan genstande, billeder, lyde, dufte og fysiske rum fremkalder følelser og erindringer fra eget liv før og nu, uanset hvor i verden de kommer fra. Dette har foregået både på sprogcenteret, på museet og i byrummet.

”Det største tab ved at være i eksil er jo, at man på mange måder mister ’sig selv’. Her [gennem udstillingsprojektet] var der muligheder for at genoplive, det, man kommer fra, og man finder ud af, der ikke er så meget forskel på livet i et kurdisk/syrisk landbrug i dag og bedstemors husmandssted i Kærby, Nordvestsjælland.”

– Karin Uhrenholdt, sprogunderviser på Kalundborg Sprogcenter

Kursisters egne livsfortællinger har været et centralt element under forløbet, der kulminerede med en fælles udstilling af ca. 30 selvvalgte og selvskrevne mindefortællinger. Et forløb, der ifølge sprogunderviser Karin Uhrenholdt, har været med til, at sprogkursisterne har fået et tilhørsforhold til museet:

”Kursisterne har følt, smagt, lugtet til og ikke mindst set ting, der har udløst minder, som så er blevet omsat til talt og skrevet dansk. En meget motiverende proces for mennesker, hos hvem det normalt ikke falder let at udtrykke sig på denne måde. (...) Mange nye borgere i Kalundborg Kommune har fået et tilhørsforhold til det lokale museum, og dette tror vi vil trække tråde langt ud i fremtiden ikke mindst for den næste generations tillid til og tro på, at de har en plads i den store sammenhæng.”

– Karin Uhrenholdt, sprogunderviser Kalundborg Sprogcenter

Når det gælder arbejde med nytilkomne og særligt flygtninge har pilotprojektet i Kalundborg lært os, at det er vigtigt at finde balancen mellem at tage hensyn og at udtrykke en berøringsangst med deltageres fortid. Hvad kan man tillade sig at spørge om? Her har sprogunderviserne været vigtige sparringspartnere.

“Vigtigst af alt har livsfortællingerne vist sig at kunne bygge bro mellem to verdener. Nytilkomne bliver ofte mødt at et system, hvor fokus er at lære sproget og bidrage som arbejdskraft hurtigst muligt efter ankomsten.”

Vigtigst af alt har livsfortællingerne vist sig at kunne bygge bro mellem to verdener. Nytilkomne bliver ofte mødt af et system, hvor fokus er at lære sproget og bidrage som arbejdskraft hurtigst muligt efter ankomsten. Men det kan være vanskeligt at falde til og deltage i fællesskabet, hvis ikke der bliver skabt rum til at dele både de gode og dårlige oplevelser, man tager med sig i sin livsfortælling. Kursisternes forskellige fortællinger afslører et helhedsbillede af deres nuværende virkelighed og de verdner, de har taget med sig i deres erindringer. Her et uddrag fra en kursists fortælling:

”Jeg kommer fra en kurdisk by i Syrien. Den hedder Sakriat – det betyder Sukkerfin på dansk. Før krigen boede der flere tusinde mennesker i byen. Nu bor der kun 500. De fleste mennesker er flygtet til Tyrkiet, Libanon og Europa. De er flygtet både fra ISIS og Assad.”

Jeg savner min by meget, men jeg er glad, fordi jeg har nogle gode minder. Mit bedste minde er om min mor. Hun var en meget dygtig kvinde. Hun kunne lave alt selv: smør, ost, brød – dejlig mad af vores egne grønsager og frugter...

REFERENCER:

Jensen, Iben (2009): Grundbog i kulturforståelse, Roskilde Universitetsforlag, 1. udgave, 4. oplag.

Husen, Michael (1996): Det fælles tredje – om fællesskab og værdier i det pædagogiske arbejde, i Pécseli, B. (red.) (1996): Kultur & pædagogik, København: Socialpædagogisk Bibliotek. Munksgaard/Rosinante.

Der blev snakket om forskellige kaffetraditioner til den interkulturelle café. /Foto: Museum Vestsjælland.

LÆRINGSPOINTER:

- Hvis interkulturelle initiativer skal blive en del af et museums DNA, skal man som institution skabe en balance mellem personlige relationer og bæredygtige pædagogiske partnerskabsstrukturer.
- Det vellykkede partnerskab skal i lige så høj grad have et stærkt fundament i kraft af bæredygtige pædagogiske og didaktiske strukturer.
- De personlige relationer spiller en særlig rolle der, hvor der skal skabes ekstra tryghed i læringsrummet, som i arbejde med nytilkomne.
- Forankring, opbakning og synlighed hos ledelsen på samtlige institutioner er også et must, hvis det interkulturelle arbejde skal være muligt at drifte.
- Ledelsesmæssig opbakning er afgørende. Ejer- skab og synlig interesse for projektet fra ledelsens side giver mod på projektet og kreativ bevægelses- frihed til projekttovholderen.
- Museet er en oplagt fælles tredje, som kan understøtte interkulturel forståelse og interkulturel dialog mellem forskellige borgergrupper.

- I kraft af museernes særlige faglighed i arbejdet med en fælles forståelse af 'kultur' og 'kulturarven' har museet særligt gode forudsætninger for at agere som den fælles tredje, noget som man kan samles om og som den interkulturelle dialog kan tage udgangspunkt i.
- Det interkulturelle arbejde kræver, at museet som institution tager et kritisk blik på egen praksis og spørger sig selv:
- Hvad kan vores initiativer på museet gøre for projektdeltagerne, som de ikke kan få andre steder?
- Hvad er vores motivation og udgangspunkt for det interkulturelle arbejde som institution og som enkelte projektmedarbejdere?
- Er vi som institution moden til at arbejde interkulturelt? Hvad kan faldgruberne være? For eksempel er vi opmærksom på vores egne fordomme og vores egne kulturelle filtre, som skaber vores verdensbillede?
- Er vi klar til at tage et kritisk blik på vores definition af 'kultur' og 'kulturarv' og inddrage borgeres syn på vores udstillinger og formidling?

PROJEKT:

SPROGSKOLE PÅ MUSEUM

MUSEUM:

IMMIGRANTMUSEET

TIDSRUM:

Efterår 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

Museet har i samarbejde med Furesø Sprogskole udarbejdet et særligt undervisningsforløb til sprogskoler, DU2. Materialet består af forberedelsesmateriale, opgaver til selvstændigt at søge informationer under besøget på museet og et efterbehandlingsmateriale, der arbejdes med på sprogskolen. Materialerne tager udgangspunkt i museets permanente udstillinger.

MÅLGRUPPE:

Sprogskoler, DU2

SAMARBEJDSPARTNERE:

Furesø Sprogskole

FLERE INFORMATIONER:

Se **CULINN.dk**, **Culture Monitor nr. 12**

MED KOMMUNEN I RYGGEN OG AMBITIONERNE PÅ NAKKEN

Lokalpolitisk opbakning og et vellykket samarbejde med en lokal sprogskole har været med til at skabe et bæredygtigt sprogforløb på Immigrantmuseet i Farum. CULINN projektet har givet museet et mere nuanceret syn på målgruppen og har budt på flere overraskelser undervejs.

Af Lise Milan Nielsen, undervisningsansvarlig
& **Malene Dybbøl**, museumsinspektør.

Immigrantmuseet trådte ind i CULINN projektet med en klar banefordel. Som det eneste statsanerkendte museum i Danmark, der arbejder med migrationshistorie, har museet siden 2012 beskæftiget sig med indvandrere, udvandrere og flygtninge. Vi er vant til at formidle til mange målgrupper, og med gratis adgang til museet har vi det alsidige publikum, som mange andre museer sukker efter. Vi hvilede derfor i projektets præmis om, at de kulturhistoriske museer både kan, men også skal, spille en bedre rolle i integrationen af nye borgere. Alligevel blev resultaterne ikke helt, som vi havde drømt om, hvilket kom tydeligt til udtryk, da vi skulle have vores første dokumentation af vores læring i hus.

”Har du lært noget nyt om Danmark i dag?”, lød spørgsmålet, da vi stod forventningsfulde og rødkindet efter at have kørt vores første testforløb igennem med et hold kursister fra Furesø Sprogskole.

Overfor stod os en sprælsk og charmerende kursist. Dansk gift og selv fra Brasilien. Og svaret kom prompte: ”Nej, egentlig ikke – men det var et rigtig sjovt besøg”.

Det var ikke det svar, vi havde håbet på. Men netop i denne første kommentar lå en god læring. Her stod vi overfor et menneske, der var kommet til Danmark på grund af kærlighed, og som allerede var integreret og inkluderet. Vi havde med et ressourcestærkt menneske at gøre. En nytilkommen, der vidste meget om det samfund, han var landet i, og som havde sat sig ind i kulturen længe før mødet med os.

Her stod vi og skulle dokumentere den store forskel, vi havde gjort som museum. Vi havde øje på bolden og havde på forhånd en forventning om deltagerens reaktioner og kommentarer; at museet havde givet dem ny viden om Danmark og danskerne. Svaret var derfor helt uventet. Men lad os kaste et blik på det, der gik forud for testforløbet, inden vi springer frem til konklusionen.

RUM TIL AT SAMARBEJDE

Det stod hurtigt klart, at Immigrantmuseets fokuspunkt under CULINN projektet var at skabe et undervisningsforløb rettet specifikt mod sprogskoler. Museet har gennem årene haft besøg af mange sprogskoler på mange forskellige sprog-niveauer. Samarbejdet med sprogskoler var derfor ikke nyt. Det nye for os var heller ikke læring i sprogskolernes didaktik eller mødet med en anden målgruppe end den vante. Det nye var, at CULINN gav os en kærdkommen lejlighed til at skabe rum for et længe efterlyst undervisningsforløb udviklet i samarbejde med sprogskolen og med en opgradering af museets kvalifikationer.

Tidligere har Immigrantmuseet skræddersyet undervisningsforløb med udgangspunkt i den enkelte underviser og sprogkursisternes ønsker og sproglige niveauer. Men i en tiltagende presset hverdag, har vi i de senere år oplevet et ønske fra sprogskoleunderviserne om et færdigsyet undervisningsforløb bestående af et før-, under- og eftermateriale. Ved at deltage i CULINN havde vi nu chancen for, at vi som museum kunne fordybe os i en specifik gruppe af museumsgæster: Sprogkursisterne. En luksus som hverdagen med drift og udvikling af de allerede eksisterende tilbud, ikke tidligere har givet os mulighed for.

Vi allierede os med Furesø Sprogskole, der som samarbejds- og sparringspartner i CULINN projektet har været med under udviklingen af undervisningsforløbet fra opstart til det færdige produkt. For os var den samskabende proces med Furesø Sprogskole en mulighed for at udvikle og finpudse museets produkt og en allerede eksisterende kunnen.

I de indledende øvelser med underviserne blev niveauet gjort klart: Hvad skulle fokus være? Skulle der være mange øvelser? Mange billeder? Vi gennemgik nogle af de allerede eksisterende undervisningsforløb og rettede dem til, så formen blev genkendelig i forhold til undervisningen hjemme på sprogskolen. Her blev Immigrantmuseets permanente samling udgangspunktet, og ud fra udvalgte temaer i dansk migrationshistorie gik kursisterne efterfølgende selv på jagt i udstillingen og undersøgte en masse forskellige museumsgenstande og tekster.

“Et af de fortællegreb, som Immigrantmuseet normalt benytter sig af, er at tage udgangspunkt i grunde til, at folk rejser og i de mange grupper, der er kommet til Danmark igennem tiden.”

SPROGFORBISTRING

I foråret 2019 blev sprogskeleforløbet prøvekørt første gang af to grupper sprogekursister fra sprogskolen. Kursisterne blev budt velkommen, og efter en kort introduktion til museet, skulle de teste det nye forløb. Panikken bredte sig og suk og skræk stod printet i alles øjne: “Hvad? Endnu en test? Nu?”. For kursisterne, der lige havde været oppe til den afgørende eksamen, var ordet ‘test’ ensbetydende med noget, der skulle bestås og bedømmes. Vi fik hurtigt udbedret skaden og forklaret, at der ikke var tale om en eksamen, og sved på panden blev afløst af latter. Herefter var isen brudt og vi måtte erfare, at selv som rutineret museumsformidler skal man være opmærksom på sprogforbistringer og nuancer i det danske sprog, når man arbejder med sprogekursister og nytilkomne.

Et af de fortællegreb, som Immigrantmuseets normalt benytter sig af, er at tage udgangspunkt i grunde til, at folk rejser og i de mange grupper, der er kommet til Danmark igennem tiden. At fortælle en Danmarkshistorie, hvor folk i århundreder har rejst til og fra landet i jagten på et bedre liv. Deres oplevelser deles på tværs af tid og rum med hundredtusinder af mennesker: Med hollænderne på Amager, wienerbørn fra Østrig, polakker på Lolland-Falster, med de tyske flygtninge efter anden verdenskrig, nutidens flygtninge og med udvandrere til Amerika.

Det stod klart for os allerede i den indledende fase af CULINN projektet, at også den pointe var vigtig for de deltagende sprogekursister. De så sig spejlet i Danmarkshistorien og var så ivrige efter at supplere vores fortælling, at sproget også blev prøvet af. En af kursisterne, Beata fra Polen, kunne

Et hold "testpiloter" fra Furesø Sprogskoles DU2 hold gik til emnet med stor entusiasme. Låger blev åbnet, opskrifter diskuteret og dansk migrationshistorie suppleret med egne oplevelser. / Foto: Immigrantmuseet.

supplere med en mere personlig vinkel om roepolakkerne på Lolland-Falster, som hendes mand var direkte efterkommer af. En anden kursist, Tina fra Afghanistan, blev slået af ligheden mellem en bryllupsdragt fra Malaysia og hendes egen kulturs festtøj. Snakken gik på kryds og tværs, og fortællinger om traditioner, madkultur og lovgivning, der er opstået på grund af ind- og udvandring, gav stof til eftertanke. Især afdelingen om mad appellerede til kursisterne. Hver eneste skuffe i udstillingen blev endevendt. Retter blev udvekslet og opskrifter diskuteret.

Med baggrund i omvisningen rundede vi af med en fri snak om materialet, forløbet og museet. Entusiasmen fra sprogkursisterne var stor og bekræftede os i fortællegrebet. Der blev også talt meget om årsager til at rejse til et nyt land. Kursisterne kunne genkende, at de samme overvejelser, de selv havde om at rejse, gik igen i Danmarkshistorien. Denne gruppe sprogkursister var rejst til Danmark hovedsageligt på grund af arbejde eller ægteskab. De havde ikke synderlige reservationer ved at tale om deres hjemland, deres overvejelser eller deres nye liv. Men det er ikke tilfældet for alle nytilkomne borgere, der besøger museet. For nogle mennesker kan et besøg på Immigrantmuseet betyde et møde med nogle hårde minder og om en rejse, der ikke blev taget frivilligt.

KONFRONTATIONEN MED FORTIDEN

Undervejs i projektet fik Immigrantmuseet besøg af en gruppe sprogslekursister, der hovedsageligt bestod af ældre kvinder fra Tyrkiet og Pakistan. De var alle kommet til Danmark i løbet af 1980'erne og 1990'erne i fodsporene på deres mænd, der havde fået arbejde i Danmark i løbet af 70'erne. For en af disse kvinder blev mødet med Immigrantmuseets samling lidt af en følelsesladet oplevelse. Under introduktionen til museet, hvor formidleren talte om forskellige grunde til 'at rejse', blev hun pludselig meget ked af det. Forløbet blev øjeblikkeligt parkeret, der blev brygget en kande kaffe og sadlet om.

Kvinden fortalte, at hun, siden hun kom til Danmark, havde haft svært ved at komme ind i det danske samfund og derfor følte sig isoleret og ensom. Hun savnede sit gamle liv og sin familie i Tyrkiet, og da museumsformidleren snakkede om 'at rejse' af forskellige årsager, følte hun, at det var hendes historie, der blev fortalt. Alene det at være i nærheden af hendes fortælling fik kvinden til at tænke på den familie, hun havde tilbage i Tyrkiet, på det liv hun havde efterladt og på den ensomhed, hun nu følte.

Museets emnefelt kan med andre ord skabe nogle situationer, hvor nytilkomne eller folk med indvandrer- eller flygtningebaggrund bliver konfronteret med en forhistorie, der ikke altid er rar. Et enkelt greb, der handler om at få andre til at tænke over forskellige grunde til at rejse, kan sætte mange følelser i gang. Det kan enten være smertelige minder, traumatiske begivenheder eller slet og ret hjemve og en længsel efter sit tidligere liv. I sådanne

situationer kræver det, at man som omviser og formidler har gjort sit forarbejde godt, og at man har et indgående kendskab til målgruppen og eventuelle faldgruber, så der er plads til at improvisere. Man er nødt til at være i god kontakt med den gruppe, der kommer ind ad døren, og det er vigtigt at vide, hvad der 'trigger' følelsen, og hvordan man kan parkere den.

I det her tilfælde viste det sig, at mange af de andre kvinder havde det på samme måde, og de aftalte indbyrdes, at de skulle mødes til kaffe en af de følgende dage. Savn og traume er altså faktorer, man er nødt til at medtænke i projekter som CULINN.

POLITISK MEDVIND

Immigrantmuseet er et forholdsvist nyt museum, der er vokset ud af en lokal-historisk kontekst, en politisk vilje og en fremsynet borgmesters ambitioner.

Beliggende i Farum, hvor andelen af borgere med tyrkisk baggrund er høj, har det fra politisk hold givet god mening at etablere museet her. I 1960'erne og 1970'erne modtog Farum en stor andel af de gæstearbejdere, der kom til Danmark i forbindelse med opsvinget i industrien. På grund af manglen på ufaglært arbejdskraft kom arbejdere fra især Tyrkiet, Jugoslavien og Pakistan. I Farum opførte man derfor en del nyt boligbyggeri, heriblandt Farum Midtpunkt. Farums lokalmiljø ændrede sig, og lokalarkivet begyndte en indsamling og forskning i beretninger fra gæstearbejderne og deres efterkommere.

Det egentlige museum udsprang ikke af et kulturområde, men derimod af et arbejdsmarkedsområde. Tidligere borgmester Peter Brixtoftes markante profil satte en ny dagsorden indenfor både arbejdsmarkedspolitik, nytilkomne og integration: Alle nye borgere skulle i arbejde med det samme. Det var en menneskeret og et væsentligt element i integrationen. Et andet element var naturligvis en anerkendelse af den kultur, man bragte med sig og den kultur, man kom til. Her skulle de nytilkomne kunne se sig afspejlet i vores fælles historie og føle sig anerkendt. Integrationen kunne kun lykkes, hvis alle kulturer kunne se sig selv repræsenteret. Det gjaldt også i kulturinstitutionerne, og her spillede museerne en stor rolle: De havde en forpligtelse til at understøtte de nye borgeres tilhørsforhold og oplevelse af at være medborgere i det nye land.

I dag afspejles den store kommunale opbakning til museet på mange måder. Helt konkret ved at størsteparten af museets faste økonomi finansieres af Furesø Kommune. Der er en forståelse for museets behov for ny viden via forskning og en fast bevilling til ph.d. opslag. Heri ligger også en anerkendelse af museets arbejde: Vigtigheden af at formidle migrationshistorien til alle. Den gratis adgang til museet og alle undervisningsforløbene betyder desuden, at vores skoletjeneste dagligt væltes bagover af besøg fra børnehaver, skoler, VUC'er og højere læreanstalter fra hele landet.

I et projekt som CULINN har det betydet, at Furesø Sprogskole uden

“Man er nødt til at være i god kontakt med den gruppe, der kommer ind ad døren, og det er vigtigt at vide, hvad der ‘trigger’ følelsen, og hvordan man kan parkere den.”

betænkninger har kunnet tænke det nye forløb ind i deres kommende undervisning. For sprogskolerne, der i disse år er blevet mere og mere trængt på økonomien, er det afgørende. Med den kommunale økonomi og opbakning i ryggen er projektet blevet bæredygtigt.

En anden anerkendelse af museet er, at vores kompetencer bliver efterspurgt på tværs af kommunens forvaltninger. Vi er til stede og samarbejder på tværs med integrations-, sociale- og sundhedsindsatser. Alle disse outreach-aktiviteter, der rækker udover 'normale' samarbejder mellem kulturinstitutioner, fylder meget i museets dagligdag og arbejde. Vi tilbringer meget af vores tid ude af huset. Det er der, vi møder en stor del af vores publikum. Og det er der, vi etablerer de nye samarbejder, hvad enten det drejer sig om nye udstillinger, relevante netværk eller opsøgning af viden.

BENSPÆND OG UDFORDRINGER

I projekter som CULINN arbejder man med en given tidsramme. Det giver en god struktur på arbejdet og pisker én til at komme i gang og være vedholdende, også når den ene aflysning efter den anden vælter ind. Men det gør også processen sårbar. Livet udenfor museumsverdenen kan spænde ben.

Efter i et par måneder at have arbejdet med sprogskoleforløb og udvikling af materiale, og holdt møder frem og tilbage, måtte vi erkende, at vi ikke nåede de resultater, vi havde forestillet os. Aha oplevelsen udeblev. Det tog tid at hale de rigtige kontakter i land. Kontakter, der levede op til kravet om at række ud mod nyankommne. Virkeligheden ramte os, når sprogskolehold blev aflyst på grund af eksamenstravlhed og pressede kursister.

Et ungt hold flygtninge fra et modtagecenter i Nordsjælland måtte aflyse, da flere af dem gennemførte ramadan for første gang og derfor var helt afkræftede. Kommunens frivilligcenter og deres hold af ældre tyrkiske og kurdiske kvinder på fleksydelse lod også vente på sig. Pludselig var vi i en omvendt situation: Mens skoleklasser, universitetshold og HF'ere fra hele landet væltede ind, udeblev den målgruppe, vi havde fokus på. Furesø Sprogskoles åbenlyse interesse og prioritering af projektet kom derfor som en yderst kærkommen håndsrækning.

“CULINN har været en værdifuld mulighed for at vende spejlet indad både mod museets vante praksis og mod museumsverdenen i al almindelighed.”

Immigrantmuseet åbnede i 2012 og er det eneste statsanerkendte museum, der arbejder med dansk migrationshistorie.
/Foto: Mikkel Arnfred

Smukke hænder dekoreret med henna mehndi på en af kursisterne. / Foto: Immigrantmuseet.

RESULTATER, LÆRINGER OG POINTER

CULINN har været en værdifuld mulighed for at vende spejlet indad både mod museets vante praksis og mod museumsverdenen i al almindelighed. Og i den selvrefleksion ligger meget læring gemt. Efter vores første test af undervisningsforløbet måtte vi konkludere, at for nogle af sprogkursisterne havde museet været en øjenåbner, for andre havde det slet ikke. Vi havde tænkt på kursisterne som en homogen gruppe, men deres baggrundskendskab til Danmarkshistorien var lige så varieret som med alle andre grupper. Ikke ny læring, men en vinkel man hurtigt kan blive blind for i det daglige arbejde.

“Vi havde tænkt på kursisterne som en homogen gruppe, men deres baggrundskendskab til Danmarkshistorien var lige så varieret som med alle andre grupper. Ikke ny læring, men en vinkel man hurtigt kan blive blind for i det daglige arbejde.”

Samarbejdet med Furesø Sprogskole har vist sig som en gevinst. Det har skabt et tæt samarbejde og en direkte kontakt til lokalsamfundet, hvilket betyder, at begge parter nu tænker hinanden ind i det daglige arbejde med integration af nytilkomne.

Den helt konkrete tilgang og model for sprogskoleforløb skabt af Arbejdermuseet og Nationalmuseet har været håndgribelig og lige til at kopiere og sætte ind i et lille museums arbejdsform og gang. Furesø Sprogskole fungerer i det nye samarbejde som garant for museets arbejde, og vi kan drage nytte af hinanden.

Med det etablerede netværk kan sprogskolen trække på museets kunnen og viden om dansk indvandringshistorie. På den måde har sprogskolen fået et nyt aspekt ind i den faste undervisning. For os som museum har samarbejdet gjort det lettere fremover at række ud mod kommunens nytilkomne. Vi har mødt ressourcestærke kursister og det modsatte. Mennesker, der tidligere er kommet på museet, men som vi nu har en direkte forbindelse til, og som vi kan kontakte med sprogskolen som bindeled. Samarbejdet viser sig også bæredygtigt i skrivende stund, hvor forløb og museumsbesøg bliver en del af skolens sprogundervisning.

En gratis adgang til understøttende undervisning, muliggjort af kommunen, har været afgørende for, at Immigrantmuseet står med et bæredygtigt produkt. Det at der ikke er nogen økonomisk barriere, når man booker et sprogforløb på Immigrantmuseet, gør, at vi nu står med et samarbejde, der uproblematisk kører videre.

Vi er med CULINN projektet blevet bekræftet i, at museerne har en vigtig rolle at spille i forhold til kulturelt medborgerskab. Projektet har på den måde givet museet muligheden for at udfolde indvandringshistoriens potentiale med et konkret greb. Med en grundig etableret kontakt til skolen og et færdigudviklet sprogforløb, er grundstenen lagt til at brede det yderligere ud. Derudover har CULINN også åbnet op for fremtidige, allerede planlagte arrangementer, hvor kursisterne selv fortæller deres Danmarkshistorie på Immigrantmuseet. Endnu en vigtig sten på det fundament, som Immigrantmuseets fundament bygger på: At alle skal kunne se sig repræsenteret i Danmarkshistorien.

“Derudover har CULINN også åbnet op for fremtidige, allerede planlagte arrangementer, hvor kursisterne selv fortæller deres Danmarkshistorie på Immigrantmuseet. Endnu en vigtig sten på det fundament, som Immigrantmuseets fundament bygger på: At alle skal kunne se sig repræsenteret i Danmarkshistorien.”

LÆRINGSPOINTER:

- **Små skridt er gode skridt!**

Det lille 'tætte' samarbejde med for eksempel en sprogskole giver et sikkert resultat. Det tætte lokale partnerskab har også givet kontakter, vi i det daglige arbejde kan trække på og trække ind på museet. Vi er blevet garanter for hinanden og kan bygge videre på allerede etablerede relationer.

- **Outreach og inreach skal være bedste venner**

Uden det ene fungerer det andet ikke. Outreach arbejdet i et innovationsprojekt skal forankres indad i institutionen. Både ledelse og kolleger skal inddrages i den nye viden, for at innovationsprojekter får værdi for institutionen: nye kontakter skal deles, nye erkendelser og 'blinde vinkler' i egen praksis skal formidles for, at museet udvikler sig.

- **Relationsarbejde er ikke et quick-fix**

Det tager tid at finde nye netværk og vedholdenhed at få aftaler i hus. Og nye relationer skal plejes og passes. Og alligevel kan virkeligheden udenfor museets daglige drift spænde ben for et projekt, hvor der er deadlines i forhold til levering.

PROJEKT:

VI ♥ LINDHOLM

MUSEUM:

MUSEUM LOLLAND-FALSTER

TIDSRUM:

Efterår 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

Vi ♥ Lindholm er et samskabelsesprojekt, hvor beboere og andre med tilknytning til Lindholm sammen med Museum Lolland-Falster har skabt en pop-up udstilling, der formidler beboernes egne oplevelser og opfattelser af Lindholm området. Udstillingen blev udviklet og opbygget over en række workshops i september og oktober 2019. Særudstillingen Vi ♥ Lindholm åbnede i november 2019 og vises i 2020 på forskellige offentlige institutioner på Lolland og Falster.

MÅLGRUPPE:

Beboere i boligområdet Lindholm, Nykøbing F., og andre med tilknytning til boligområdet.

SAMARBEJDSPARTNERE:

- Helhedsplanen Lindholm Indefra
- Bydelsmødrene i Lindholm
- Projekt "Her hvor vi bor" under UrbCulturalPlanning

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 13

SAMSKABELSE KRÆVER MOD OG TÅLMODIGHED

Det udfordrende i samskabelsen er, at man som museum skal turde give slip på kontrollen og planlægningen. Museum Lolland-Falster har erfaret, at det kræver både mod og tålmodighed at give ordet videre frem for selv at fortælle og styre.

Af Alexandra Damgaard, museumsinspektør
& **Cecilie Bønnelycke**, museumsinspektør

Efter ugers forberedelse sad vi her endelig, sommerfuglene i maven var tydelige; mon der ville komme nogen til vores første 'Vi ♥ Lindholm' workshop? Tanken var, at Museum Lolland-Falster sammen med beboere i bydelen Lindholm i Nykøbing Falster skulle udvikle og opbygge en pop-up udstillingen om livet i boligområdet, sådan som det opleves inde fra.

Uret på væggen viste 12.05; det hele skulle være begyndt kl. 12.00. Lokalet i Aktivitetshuset i Lindholm var fyldt med fotos af forskellige monter, fotostater, kreative måder at lave udstillinger på og masser af post-its, kuglepenne og materialer til de planlagte gruppeøvelser. Efter endnu 5 anspændte minutter dukkede to deltagere op og efter yderlige 10 minutter kom endnu en deltager forsigtigt ind.

Lettelsen over at der faktisk kom nogen, var iblandet bekymringen over, hvordan de næste workshops ville forløbe og om det i sidste ende overhovedet skulle lykkes os at få stablet en pop-up udstilling på benene. Siden har vores CULINN forløb bragt både hovedbrud, frustrationer og selvransagelse med sig. Hvorfor var det så vanskeligt at nå vores målgruppe?

“Men samtidig har processen skabt vigtig læring og ikke mindst nye erkendelser om netværkets betydning i et outreach-projekt som CULINN.”

ARBEJDET MED OUTREACH

Workshoprækken var én blandt flere af Museum Lolland-Falsters CULINN-relaterede forløb. I løbet af 2019 udbød museet blandt andet byvandring, skovture, madlavning i naturen, omvisninger og undervisningsforløb. Fælles for mange af disse tilbud var, at vi havde svært ved at tiltrække deltagere – og især deltagere fra CULINNs målgruppe af nytilkomne. Men samtidig har processen skabt vigtig læring og ikke mindst nye erkendelser om netværkets betydning i et outreach-projekt som CULINN.

I disse år arbejder Museum Lolland-Falster strategisk med pejlemærkerne identitet, dannelse og museum for alle. Det betyder, at museet aktivt og i alle igangværende projekter bestræber sig på at arbejde i dialog med omverdenen og at formidle i øjenhøjde dér, hvor borgerne er. Derfor har Museum Lolland-Falster også flere outreach-forløb i porteføljen, der ligesom CULINN retter sig mod de borgere, som ikke så ofte er repræsenteret blandt museets brugere.

CULINN projektet har lagt sig tæt op ad Museum Lolland-Falsters pejlemærker og igangværende outreach-initiativer. For eksempel omfatter museets tilbud historiske samtalesaloner, hvor demente borgere ved hjælp af genstande og fotos får mulighed for at mindes deres barndom og ungdom. Og i 2020 fortsætter museet outreach-indsatsen under Kulturministeriets satsning ‘Kulturbroen’, hvor der vil blive arbejdet med at danne fællesskaber og identitet for børn og unge i udsatte boligområder på Lolland-Falster igennem involvering i historien og egne boligområder.

Det har med andre ord givet god mening for Museum Lolland-Falster at være en del af CULINN. Processen har skabt vigtig læring og ikke mindst nye erkendelser om netværkets betydning i et outreach-projekt, som vi kan

Pop-up udstillingen Vi ♥ Lindholm kom til at bestå en sort boks, der kunne udstilles på skiftende steder, så som boligområdet og det lokale bibliotek. /Foto: Museum Lolland-Falster.

bruge i det videre arbejde med grupper, der ikke er en del af museets sædvanlige brugerskare.

TRÆK PÅ EKSISTERENDE NETVÆRK

Efter flere forsøg på at få fat på målgruppen, skete der et gennembrud, da vi endelig fik kontakt til en gruppe nyuddannede bydelsmødre i Lindholm. Bydelsmødre er en gruppe kvinder med anden etnisk baggrund end dansk, som arbejder frivilligt i deres lokalområde for at støtte isolerede kvinder. For os var de vigtige at få kontakt med, fordi de har gode kontakter og store netværk i de boligsociale områder, som de selv bor i og er en aktiv del af. Derfor har de også et godt og indgående kendskab til hverdagen i den målgruppe, vi gerne ville nå.

“For os var de vigtige at få kontakt med, fordi de har gode kontakter og store netværk i de boligsociale områder, som de selv bor i og er en aktiv del af. Derfor har de også et godt og indgående kendskab til hverdagen i den målgruppe, vi gerne ville nå.”

Derudover kunne de vejlede og hjælpe os til, hvordan vi bedst muligt fik etableret kontakt til målgruppen. For eksempel var det en lavpraktisk, men vigtig læring, at aktiviteter og begivenheder helst ikke skulle ligge på lørdage, hvor der var arabiskundervisning for mange af Lindholms tosprogede børn. Vi lærte også, at voksenarrangementer uden børn var svære at trække publikum til, fordi det gav forældrene problemer i forhold til børnepasning. Og samtidig fandt vi ud af, at aktiviteter på hverdage var vanskelige for mange i målgruppen på grund af travlhed med arbejde, skole og hverdagens gøremål.

Vi har igennem hele projektet haft god kontakt til de boligsociale helhedsplaner både i Nykøbing Falster, Guldborgsund Kommune og i Maribo og Nakskov i Lolland Kommune. Med kontakten til bydelsmødrene fik vi det sidste skub, der kunne få os i direkte kontakt med alle de interne netværk i disse boligsociale områder.

Bydelsmødrene var uddannet som et led i Guldborgsund Kommunes boligsociale helhedsplan i området, Lindholm Indefra. Helhedsplanen for-

“Derimod skulle vi lære at bruge de eksisterende netværk og fællesskaber meningsfuldt som samarbejds- og sparringspartnere.”

På ydersiderne spraymalede deltagerne udsagn om livet i Lindholm, der er stort boligområde i det østlige Nykøbing Falster. Inde i boksen blev den fyldt med foto af beboere og livet i området. /Foto: Museum Lolland-Falster

midlede kontakten til bydelsmødrene og kom desuden til at fungere som en værdifuld samarbejdspartner igennem hele projektperioden. Kontakten til helhedsplanen 'Lindholm Indefra' var afgørende for projektet. Både fordi museet herigennem fik opbygget en god og nær relation til bydelsmødrene, og fordi helhedsplanens boligsociale medarbejder lå inde med vigtig viden om de øvrige netværk og grupper i Lindholm og kunne hjælpe med kontakt.

VIRKELIGHEDEN ER EN ANDEN

Vores bestræbelser på at komme i kontakt med målgruppen lykkedes særlig godt, når vi kunne trække på eksisterende grupper, klubber og fællesskaber i Lindholm, og når kontakten gik igennem den boligsociale medarbejder, som i forvejen kendte beboerne. Det nære samarbejde med helhedsplanen littede derfor vores arbejde med at vinde fodfæste i Lindholm betydeligt.

Men kontakten med helhedsplanen udfordrede os også på vores forestilling om, at vi skulle hjælpe målgruppen med at bygge netværk op fra grunden; at de havde brug for os. Virkeligheden var nemlig en helt anden.

Lindholm dannede rammen om et væld af formelle og uformelle netværk, såsom Ungeteam, Ungeråd, bydelsmødre, bankoklub og de mange græsfællesskaber af beboere, som spontant uden nogen særlig organisering samlede sig for at drikke kaffe på fællesarealerne, spille kort, træne i fitnesscenteret, gå lange aftenture, sy, strikke eller noget helt andet. Mange af disse aktiviteter og fællesskaber var populære og veletablerede. Lindholm havde allerede netværkene. Vores opgave var altså ikke at opbygge nye netværk og tilbud, som dels risikerede at drukne i mængden, dels krævede mere af deltagerne end de uformelle netværk, de allerede kendte og brugte. Derimod skulle vi lære at bruge de eksisterende netværk og fællesskaber meningsfuldt som samarbejds- og sparringspartnere.

Bydelsmødrene kom til at fungere som ambassadører for museet og CULINN i deres netværk. Netværk som ellers ikke var bekendte med museet eller museets samarbejde med Lindholm Indefra. Og det er via bydelsmødrene og helhedsplanen Lindholm Indefra, at Museum Lolland-Falster efterfølgende har igangsat flere outreach-projekter i Lindholm.

NYE VÆRDIER TIL GAMLE PROJEKTER

Noget af det, der overraskede os ved case-eksemplet fra vores første 'Vi ♥ Lindholm' workshop, var, at vi nu havde udviklet et koncept, der tog udgangspunkt i et behov, som vi mente at have identificeret hos vores målgruppe frem for blot at tilbyde en ikke-skræddersyet hyldevare, som museet udbød i forvejen.

Fraværet af fremmødte til workshoppen satte gang i refleksioner over, om vi overhovedet tilbød det rigtige. Havde vi identificeret vores målgruppes behov ordentligt? Tilbød vi overhovedet noget, der var attraktivt for

dem? Var Lindholms beboere overhovedet interesserede i at deltage i en samskabelsesproces med Museum Lolland-Falster?

De overordnede værdier, der fra CULINNs side var indarbejdet i projektet, var netværk, samskabelse og bæredygtighed. Derudover havde vi med pop-up udstillingen 'Vi ♥ Lindholm' ønsket at tilføje værdier som fællesskab, ligeværdighed og at bruge museet som en taleplatform for Lindholms beboere. På papiret og i dialogen med bydelsmødrene var ideerne og værdierne gode, men i praksis var det svært at vinde tilslutning til dem.

Problemet var, at det tilbud, museet kom med, i virkeligheden kom til at konkurrere med de mange tilbud, som frivillige og det lokale boligsociale projekt 'Lindholm Indefra' allerede havde søsat i området.

“En anden vigtig erfaring er, at man ikke bare kan tage museets sædvanlige tilbud, ændre dem lidt og udbyde dem til CULINNs målgruppe.”

En vigtig læring er derfor, at man med et projekt som CULINN bliver nødt til at reflektere over, hvilke tilbud der i forvejen eksisterer i det område, man gerne vil byde ind i, og hvordan man som museum kan byde ind i de aktiviteter, som allerede er i gang. Måske kan museets kulturhistoriske viden kobles på de selvforanstaltede, lange aftengåture i området eller på det bankospil, der afholdes hver anden søndag i aktivitetshuset? Herved kan man som museum anerkende, frem for at underkende, de eksisterende aktiviteter og bruge dem som et grundlag, hvortil der kan tilføres ekstra værdi. Udfordringen er dog, at disse aktiviteter ofte opstår mere spontant og foregår i aftener og weekender, hvilket kræver ekstra fleksibilitet i forhold til arbejdstid af museets medarbejdere.

En anden vigtig erfaring er, at man ikke bare kan tage museets sædvanlige tilbud, ændre dem lidt og udbyde dem til CULINNs målgruppe. Som museum med en trofast skare af faste brugere er vi vant til at kunne sende en åben invitation ud til et arrangement og være sikre på, at vores målgruppe dukker op. Derfor var det en vigtig læringspointe for os, at det ikke nødvendigvis var tilfældet med CULINN målgruppen. Denne gruppe kender ikke nødvendigvis museet og dets tilbud i forvejen, og de orienterer sig ikke naturligt mod museet som kulturtilbud. Derfor kræver det en mere aktiv indsats fra museets side for at opbygge en tillidsfuld relation, hvis netop denne målgruppe skal tiltrækkes.

Et af de netværk, som Museum Lolland-Falster fik kontakt til igennem helhedsplanen Lindholm Indefra, var Lindholms pigeklub. Her er pigerne i gang med at spraymale lærreder til pop-up udstillingen. /Foto: Trine Schächter Rasmussen/Lindholm Indefra

Tiden vil vise, om vi i højere grad nu kan tiltrække de grupper, vi i forbindelse med CULINN har været i kontakt med. Uanset hvad vil det til stadighed være en relation, der skal plejes og vedligeholdes over det næste lange stykke tid.

DEN UKONTROLLEREDE SAMSKABELSE

Ægte samskabelse kræver mod og tålmodighed. Pop up-udstillingen 'Vi ♥ Lindholm' er blevet til i samskabelse mellem museet og Lindholms beboere. Det er derfor beboernes egen udstilling. Det er deres stemme, der høres. Ikke museets. Derfor har vi også som museum måtte slippe kontrollen undervejs i processen.

Planlægningen af udstillingsarbejdet blev udfordret af, at fremmødet på de forskellige workshops varierede meget, både i antal og i hvem, der rent faktisk dukkede op. Sommetider var det nye ansigter, der på ny skulle sættes ind i projektet, andre gange var det gengangere fra tidligere workshops, der vidste, hvad forløbet gik ud på. Skabelsen af udstillingen måtte derfor tilpasses deltagerne fra gang til gang, og derfor blev indholdet af udstillingen også ændret løbende.

Derudover var det svært at sikre leverancer til udstillingen i samskabelsesprocessen. For hvad, hvis den deltager, der havde den gode ide, kun dukkede op én gang med ideen og ikke deltog i selve den fysiske skabelse af udstillingen? Det betød, at udstillingens planlægning hele tiden havde en flydende form og var kontinuerligt i proces. Og som museum, der er vant til at planlægge detaljeret og langt ud i fremtiden, var det en udfordring.

“Det udfordrende i samskabelsen var, at vi som museum skulle turde give slip på kontrollen og planlægningen.”

Det udfordrende i samskabelsen var, at vi som museum skulle turde give slip på kontrollen og planlægningen. Vi skulle turde give ordet videre og fungere som en mikrofon frem for selv at fortælle og styre. Under udviklingen af pop up-udstillingen 'Vi ♥ Lindholm' måtte vi derfor som museum finde modet til at afprøve nye arbejdsmåder og finde roen i situationer, hvor vi ikke kunne eller skulle bevare kontrollen over indhold, proces og tidsplan.

En af læringspointerne i denne forbindelse er, at man må holde fokus på processen frem for resultatet. Det kan være udfordrende for et museum. Det kræver nemlig, at man tør ændre sit fokus fra, at det er os som museum, der fortæller kulturhistorie, og at vi lykkedes, når vi har lært vores brugere noget

På tur med Museumsbanen Maribo-Bandholm. Både turen med veteranetoget og det efterfølgende arrangement Damp og Diesel på Frilandsmuseet i Maribo var gratis for nytilkomne, men kun få benyttede sig af tilbuddet. /Foto: Museum Lolland-Falster

om begivenheder, årstal eller personer. I stedet må vi sætte succeskriteriet et andet sted: Måske ligger succesen i, at vi i et samskabelsesprojekt som dette sætter vores målgruppe i stand til selv at fortælle kulturhistorie? Eller at målgruppen får øje på kulturhistorien i deres hverdag på en ny måde efter mødet med museet? Måske ligger succesen i, at den nye målgruppe ved hvor museet er, og at de i højere grad end tidligere opfatter, at museet også kan være noget for dem? Eller måske består succesen simpelthen i, at de har haft en god oplevelse på deres egne præmisser

KULMINATIONEN

Åbningen af pop-up udstillingen 'Vi ♥ Lindholm' i Aktivitetshuset i Lindholm i efteråret 2019 var kulminationen på en række af workshops, der begyndte med de tre forsigtige deltagere. Udstillingen var faciliteret af Museum Lolland-Falster, men indholdet var skabt af beboere i Lindholm, der sammen udtrykte deres tanker om at bo i det boligområde, der for dem var et hjem, men som for kommunen var Lolland-Falsters eneste såkaldte ghetto. Et officielt udpeget udsat boligområde.

Processen med udstillingen har været fyldt med nye erkendelser både for Museum Lolland-Falster og beboere i Lindholm, som skabte udstillingens indhold. Beboerne har på en ny måde mødt museet som en ligeværdig partner, der har været interesseret i deres historie og fortællinger. Og museet har igennem projektet erfaret, at det er altafgørende at bygge oven på eksisterende initiativer, projekter, netværk og fællesskaber i bydelen for at sikre relevans og bæredygtighed i outreach-arbejdet. Samtidig har den til tider kaotiske samskabelsesproces understreget, at museumsmod er påkrævet, når museets sædvanlige autoritet og arbejdsmetoder skal udfordres og beriges.

“Og museet har igennem projektet erfaret, at det er altafgørende at bygge oven på eksisterende initiativer, projekter, netværk og fællesskaber i bydelen for at sikre relevans og bæredygtighed i outreach-arbejdet.”

LÆRINGSPOINTER:

Træk på de eksisterende netværk

- Målgruppen har allerede netværk, træk på disse
- Det er vigtigt at finde en kontaktperson, der har et indgående kendskab til hverdagens udfordringer og muligheder hos målgruppen

Samskabelse kræver mod og tålmodighed

- Der skal være tid til samskabelsesprocessen og til netværksopbygning
- Det kræver mod at være i den til tider kaotiske samskabelsesproces
- Forsøg så vidt muligt at slippe kontrollen og behovet for planlægning

Skab meningsfyldte aktiviteter

- Find ud af hvilke tilbud, der eksisterer i forvejen og byd ind i de tilbud der allerede er
- Anerkend de eksisterende tilbud

A background image showing students in a classroom setting, with one student in the foreground writing on a piece of paper.

PROJEKT:

MIN SKOLEHISTORIE

MUSEUM:

VARDEMUSEERNE, HODDE GAMLE SKOLE

TIDSRUM:

Efterår 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

I projektet "Min Skolehistorie" har dansk skolehistorie og -kultur igennem tiden stået overfor og mødtes med skolehistorier fra de elever, der deltog i projektet. Igennem formidling, leg og dialog har Hodde Gamle Skole dannet rammen om fortællinger om at gå i skole på tværs af tid og kultur.

MÅLGRUPPE:

Unge nytilkomne, der er elever i en af Vardes integrationsklasser

SAMARBEJDSPARTNERE:

10iCampus i Varde og deres ene integrationsklasse

FLERE INFORMATIONER:

Se **CULINN.dk**, Culture Monitor nr. 10

VI KAN SPEJLE OS I DET, VI HAR TIL FÆLLES

Hodde Gamle Skole har som en del af Vardemuseerne dannet ramme om undervisningsforløbet 'Min Skolehistorie'. Et projekt hvor skoleminder på tværs af kultur og etniciteter har været det, der har forbundet deltagerne.

Af Malene Frosch Langvad, akademisk projektmedarbejder,
Trine Just Hansen, museumsformidler
& **Anja Høegh**, leder af Læring

En ung syrisk kvinde skriver med sikker hånd sirlige, arabiske tegn med kridt på den gamle sortmalede trætavle. Fra højre mod venstre. Tallene fra et til ti. Igennem tiderne er der med sikkerhed sat dobbeltstreger under utallige regnestykker på de brede sorte brædder. Men arabiske tal har tavlen næppe mærket mange af i årenes løb. Skolen, vi befinder os i, blev bygget i 1831 og var rammen om skoleelevers hverdag frem til 1955. Her har vestjyske børn trodset det vindomsuste vejr for at være en del af den almueskole, som Frederik 6. indførte i Danmark i 1814.

På de vestjyske breddegrader tog det sin tid for skoleordningen at rod-fæste sig. Skoleordningen fik sin egen form, fordi forældrene var afhængige af også at kunne bruge børnenes arbejdende hænder i gårdens gøremål. Derfor var skoletiden særlig intens om vinteren og knapt så tidsopslugende om sommeren, når høsten bankede på døren. Sådan lyder fortællingen om de vestjyske skolebørn 'fra gamle dage'. En historie, der bliver formidlet her i den gamle almueskole, Hodde Gamle Skole, der nu er skolemuseum.

“Temaet er netop valgt ud fra tanken om, at skolehistorier er noget universelt: Alle uanset alder og etnicitet har forestillinger, minder, erfaringer og måske drømme om dét at gå i skole.”

Hodde Gamle Skole har som en del af Vardemuseerne dannet ramme om undervisningsforløbet ‘Min Skolehistorie’. Et CULINN projekt hvor skoleminder, på tværs af generationer og etniciteter, har været dét, der har forbundet deltagerne i noget fælles. Temaet er netop valgt ud fra tanken om, at skolehistorier er noget universelt: Alle uanset alder og etnicitet har forestillinger, minder, erfaringer og måske drømme om dét at gå i skole. Samtidig spiller folkeskolen en væsentlig rolle for identiteten i det danske samfund, som den unge syriske kvinde, med kridtet mellem fingrene, er ankommet til.

‘Min skolehistorie’ er blevet til i et samarbejde mellem Hodde Gamle Skole og en integrationsklasse fra 10. Klassecenteret 10iCampus i Varde. Eleverne i klassen er mellem 16 og 21 år og kommer fra mange forskellige lande, heriblandt Syrien, Irak, Eritrea og Somalia. Undervisningsforløbet med integrationsklassen blev tilrettelagt med deres klasselærere, og undervejs i forløbet har eleverne været med til at forme et kommende undervisningsmateriale, der skal udbydes til kommunens elever.

DEN DEMOKRATISKE BEVIDSTHED

I skolehistorierne kan vi spejle os i dét, vi har tilfælles. Vi kan mødes i dét, der er forskelligt og skabe relationer til hinanden; i minder og drømme, i nysgerrige spørgsmål og tanker, og i fælles udfordringer med pen og blæk i anstrengelsen om at give bogstaverne de helt rigtige snoninger i skønskriften.

Forholdet mellem den danske skolekultur og de skoleminder, som eleverne har med sig fra deres hjemlande, er på mange måder præget af modsætninger. En af eleverne beskriver den danske skole som følelsen af frihed i forhold til den skole, hun kendte før. Men når vi dykker ned i den danske skolehistorie, som i en form for tidsrejse, genkender eleverne brudstykker fra deres egne minder; fra en tid med hårdere disciplin, strengere pædagogik, en anden tilgang til undervisning og hvor læreren måtte straffe eleverne fysisk. Det er især forholdet mellem elever og lærere og metoderne til læring, der bliver trukket frem, når deres fortællinger skal sættes i forhold til dansk

“Min Skolehistorie” handler om formidling på tværs af tid og kulturer, så selvom Hodde Gamle Skole er fra 1831, er der selvfølgelig også plads til Google og smartphones, når noget forklares bedst med billeder. /Foto: Malene Frosch Langvad, Vardemuseerne.

“At eleverne har tillid til deres klasselærere, smitter af på deres forhold til os, når klasselæreren viser eleverne, at hun har tillid til os.”

skolekultur. Måske fordi, det er dét, der binder elevernes historier sammen indbyrdes og samtidig er dét, der bygger bro til den danske skole i 'gamle dage'.

Også den demokratiske bevidsthed i den danske skole står centralt, når eleverne beskriver forskelle mellem den skole, de går i nu og den, de kender hjemmefra. En kvinde fra Eritrea viser de skoleuniformer, hun havde på i sin skoletid dér. Da hun kommer til kapperne og de velkendte dimissionshatte med den firkantede top, samtykker hun til de tilhørendes reaktioner: "Ja, de er flotte." Men ikke uden også at tilføje: "De er flotte. Men der er ikke demokrati dér." For hende trækker det tydelige tråde til skolekulturen og til, hvordan det er at gå i skole, for hun forklarer senere: "Hvis jeg spørger læreren her i Danmark, om hun vil hjælpe mig med noget, så siger hun: 'Ja, okay'. Men sådan er det ikke i mit hjemland, for der er ikke demokrati."

HVOR TILGÆNGELIGE ER VI?

Det betyder noget for formidlingen, at vi er her; i den gamle skolestue med de slidte pulte, der er formet af tidens tand. Med anskuelsestavlerne på væggene, de gamle skolebøger på bordene og spanskrøret i hjørnet. Det betyder noget, at fortiden er her lige nu, mellem hænderne på os og lige foran vores øjne, for her bliver historien konkret. Vi taler ikke bare om historien, vi mærker den også. Men skolemuseet og nogle af de andre udstillingssteder, der tilhører Vardemuseerne, har givet udfordringer i arbejdet med CULINN.

“I praksis har det vist sig at have betydning for tilgængeligheden i forhold til målgruppen: Distancerne er lange, og mulighederne med offentlig transport er ikke ligeså enkle og hyppige som i storbyernes pulserende liv.”

Vardemuseerne har i alt otte forskellige udstillingssteder, der fordeler sig fra den ene ende af kommunen til den anden. I praksis har det vist sig at have betydning for tilgængeligheden i forhold til målgruppen: Distancerne er lange, og mulighederne med offentlig transport er ikke ligeså enkle og hyppige som i storbyernes pulserende liv. Hertil kommer de økonomiske begrænsninger, der følger med, når transportomkostninger bliver en del af ligningen.

VI KAN SPEJLE OS I DET, VI HAR TIL FÆLLES

Eleverne fra integrationsklassen fik mulighed for at prøve kræfter med "lege fra gamle dage". De fleste af legene kendte de nu godt i forvejen; blandt andet at hoppe i langreb og spille med marmorkugler. /Foto: Malene Frosch Langvad, Vardemuseerne.

Udfordringen med transport er til stede på et helt generelt plan, når det handler om museets formidlingstilbud, men det kommer tydeligt til udtryk, når målgruppen ikke er vant til det danske sprog og i det hele taget ikke kender lokalområdet ret godt. Det gør nemlig, at der tilføjes en dimension af, at der også skal være mentalt overskud til i det hele taget at begive sig på udflugt. For CULINN i Varde har det også haft betydning for, hvordan vores forløb helt praktisk har kunnet udforme sig, og det har også været medvirkende til, at nogle af vores samarbejder faldt fra hinanden.

For at muliggøre formidlingsforløbet med integrationsklassen har vi derfor vekslet imellem at mødes med klassen i deres vante rammer på Campus og på det gamle skolemuseum. Det kræver mange ressourcer at få koordineret en udflugt på tværs af sprog- og lokalkendskab, og her blev integrationsklassens klasselærer, for os, en helt central nøgleperson, der, med sin etablerede relation til klassen, gjorde det muligt i det hele taget at lave aftalen om formidling og bringe eleverne til det rigtige sted på det rigtige tidspunkt.

SÅRBARE RELATIONER

Klasselæreren i integrationsklassen blev vores indgangsvinkel til målgruppen af nytilkomne unge og var i den forstand en væsentlig gatekeeper for os. Det var en indgangsvinkel, der kom os til gode i vores møde med eleverne, fordi hun allerede har etableret en relation til de unge. At eleverne har tillid til deres klasselærer, smitter af på deres forhold til os, når klasselæreren viser eleverne, at hun har tillid til os. Det er ikke en selvfølge, at gruppens nøglepersoner altid vil fremstå så konkrete som i vores tilfælde, men det kan have stor betydning for projektets levedygtighed at have øje for disse personer. I første omgang i forhold til den vigtige gatekeeper rolle, de spiller i processen mod at få kontakt og relationer til den primære målgruppe, men også på sigt i det vedvarende samarbejde.

Tillidsrelationerne er måske især vigtige, når vi arbejder med en målgruppe, der har tung bagage med sig i livets rygsæk, der både tynger og tærer på det mentale overskud. Det gør nemlig, at det ukendte, som for eksempel et nyt projekt med et fremmed museum og fremmede mennesker, bliver ekstra krævende. Derfor er det mindst ligeså vigtigt at kigge nærmere på et delprojekt, der belyser den sårbarhed, der kan være forbundet med at arbejde med den målgruppe, som CULINN gør.

Inden samarbejdet med integrationsklassen blev etableret, var et andet samarbejde ved at blive bygget op. Dette var til en frivilliggruppe, der laver aktiviteter og skaber netværk for nytilkomne. Kort før, at den del af projektet skulle realiseres, stod vi med et afbud i hænderne og et afbrudt samarbejde. Forklaringen lød, at projektet blev for overvældende både for de frivillige og for de nytilkomne.

På det tidspunkt gik bølgerne højt i dansk flygtningepolitik og det gjorde

hverdagen ekstra utryk for mange af de brugere, som frivilligruppen havde tilknyttet. Dertil kom, at vores gatekeepers arbejdede frivilligt. De følte, at projektet blev for omfattende og stort, både for dem selv, men især for flere af flygtningene, da det blev vurderet, at det emne de skulle arbejde med, ville være for sårbart og komme for tæt på de traumer, som flygtningene bar med sig.

Med vores blik rettet mod et nyt samarbejde valgte vi at ændre fokus og emne. De første skridt ind i CULINN projektet skete med henblik på, at Vardemuseerne i øjeblikket arbejder med etableringen af et nyt museum, der med navnet FLUGT, Refugee Museum of Denmark, skal formidle flygtningehistorier fra Anden Verdenskrig og op til i dag. Det var derfor nærliggende at lade CULINN projektet flette sig sammen med FLUGTs temaer og arbejde med fortællinger om at være på flugt. Men det viste sig at være et tema, der var for krævende og for svært at komme tæt på i de helt nyetablerede relationer. Dette kombineret med den stormfulde flygtningepolitik gjorde, at vi måtte vi tage andre vinkler i brug.

Resultatet blev, at de to projekter slap grebet på hinanden, og herfra opstod de første tanker om forløbet 'Min Skolehistorie', fordi det skabte rammen om et forløb, hvor etniciteter og generationer kunne mødes i noget, vi trods forskelligheder, har konkrete, fælles erfaringer om. At mødes i skolehistorier var samtidig en ramme, der ikke som udgangspunkt satte krav om, at vi skulle dykke ned i de mest sårbare fortællinger sammen.

Det er ikke det samme som at sige, at det sårbare og traumatiske er umuligt at nærme sig og få åbnet op for. Men tid og etablering af relationer og tillid er en afgørende del af den proces, og det var tid, vi ikke længere havde på hænderne i CULINN projektets ramme. Med en sårbar målgruppe har vi oplevet, at også projektet bliver sårbart, og til en vis grad uforudsigeligt, fordi de personer, der er en del af forløbet, ikke kan garantere og forpligte sig på at være med hver gang, et møde er aftalt. Det har betydningen for etableringen af tilliden og for dybden af relationerne og den viden, der udveksles heri.

“Det er ikke det samme som at sige, at det sårbare og traumatiske er umuligt at nærme sig og få åbnet op for. Men tid og etablering af relationer og tillid er en afgørende del af den proces.”

SAMSKABELSE SKAL HJÆLPES PÅ VEJ

Tid og overskud er en knap ressource, der har været udslagsgivende for realiseringen af nogle af vores projekter. Dels havde det betydning i de projekter, der ikke blev til noget, men det havde også stor betydning i de projekter, der blev realiseret. Og især havde det betydning for den måde, hvorpå det vigtige samskabelseselement i CULINN projektet kunne bringes i spil. Vi oplevede i hvert fald, at samskabelsen havde brug for at blive hjulpet på vej ved, at vi tog teten i en hverdag, hvor tid ikke er en uudtømmelig ressource, og hvor kendskabet til museets mulighedsrum ikke i forvejen var til stede.

I praksis betød det, at vi, efter et indledende kaffemøde, opridsede de udstillingssteder, der var mulighed for at bruge og knyttede forslag til temaer for formidling herpå. Forslagene var baseret på den indledende samtale og tilrettelagt efter klasselærerens anvisninger og ønsker. I denne fase op til selve formidlingen var det dét, samskabelsen bestod i: Dialog, tilpasning ud fra ønsker og præsentation af de muligheder, vi kunne tilbyde.

Derfor skuer vi også længere ud end selve rammerne i CULINN, når vi tænker i samskabelsesmuligheder, for nu hvor relationen og kendskabet er begyndt at spire, ligger der potentiale for yderligere samarbejde og udvikling af fremtidige forløb.

“Derfor skuer vi også længere ud end selve rammerne i CULINN, når vi tænker i samskabelsesmuligheder, for nu hvor relationen og kendskabet er begyndt at spire, ligger der potentiale for yderligere samarbejde og udvikling af fremtidige forløb.”

I samarbejdet med eleverne i integrationsklassen har det været centralt for os at formidle, at de hjælper os ved at deltage. Her har samskabelse også været vigtigt, for med elevernes input, deres reaktioner og tanker har de hjulpet os nærmere det formidlingsprodukt, som vi planlægger at rulle ud til fremtidig formidling for kommunens almene 5. klasser. Et formidlingsprodukt, der omhandler dansk skolehistorie og samtidig belyser, at skolekultur er forskellig rundt om i verden. Eleverne fra integrationsklassen har bidraget med deres egne skolehistorier og peget på, hvad der for dem især kendetegner den danske skolekultur. Det skaber værdi for dem, at de har arbejdet med

“Derudover har CULINN resulteret i et øget målgruppekendskab og nogle vigtige etiske overvejelser i forbindelse med at varetage og formidle menneskers livshistorier.”

Ella Hedegaard Andersen, der er frivillig aktivitetsleder ved Røde Kors Esbjerg, kom og fortalte eleverne om sin egen skoletid.
/Foto: Malene Frosch Langvad, Vardemuseerne.

et projekt, der reelt bliver brugt af andre efterfølgende, og at de samtidig oplever, at projektet ikke bare handler om, at de skal lære om en ny kultur, men at deres historier også har stor betydning og værdi for andre.

Processer som denne, kan godt kræve noget tilvænning og tilløb, fordi de unge ofte kommer fra et samfund, der ikke har opfordret til samskabelse. Derudover er de unge ikke vant til en undervisningsform, hvor deres mening drages ind og ses som værdiskabende. Derfor har denne proces også været delt op i etaper, der blev indledt med et møde i deres klasse, hvor de blev bedt om at male et billede, der fortalte noget om deres skole. Disse billeder blev senere til udgangspunktet for elevernes fortællinger.

FORANKRING: PÅ VEJ MOD FLUGT

De resultater, erfaringer og overvejelser, som vi har haft i forbindelse med CULINN, afspejler sig blandt andet i Vardemuseernes videre arbejde med det nye museum FLUGT. Vi har etableret et netværk og har sparket døre ind til relationer, vi ikke havde forinden. Derudover har CULINN resulteret i et øget målgruppekendskab og nogle vigtige etiske overvejelser i forbindelse med at varetage og formidle menneskers livshistorier.

Med CULINN er der opstået begyndende tillidsrelationer til nytilkomne og flygtninge, der har relevante historier med, som kan bruges i forbindelse med det kommende museums tema og dets udstillinger. Men det er ikke det samme som at sige, at disse mennesker helt umiddelbart kan trækkes med over i arbejdet med FLUGT. Det sker i hvert fald ikke uden overvejelser om, hvordan vi bedst muligt gør det uden, at det bliver for overvældende for de deltagende flygtninge.

Ingen af dem skylder os at fortælle deres historie. Det skal de udelukkende gøre, fordi de selv har lyst og kan se formålet ved at fortælle den. Derfor har det også været vigtigt for os, især i arbejdet med de unge mennesker i integrationsklassen, at deres flygtningehistorier ikke blev blandet ind i forløbet om skolehistorie. Dette fordi vi så vidt muligt vil undgå at stille os i en position, hvor vi som kulturinstitution kommer til at gøre krav på deres historier og ressourcer. Men én ting er, at vi verbalt udtrykker, at vi ikke kræver det, noget andet er, at vi samtidig er os bevidste om den position og den magt, vi har som kulturinstitution.

Både i CULINN og FLUGT forsøger vi at gøre op med den magtposition ved at fordele ekspertrrollerne; vi kan som museum formidle den danske kulturhistorie, men det er de nytilkomne elever, der er eksperter i deres skolehistorie. Med den rolle har de fået muligheden for at vise os, at skoleliv kan se ud på mange forskellige måder verden over. På samme vis er det de nytilkomne, der er eksperterne, når det gælder om at forme indholdet på FLUGT. Det er dem, der skal lære et dansk publikum om, hvad deres virkelighed indebærer, og deres historier er i allerhøjeste grad værdifulde.

LÆRINGSPOINTER:

Det fælles tredje åbner op for relationer og afvæbner det sårbare

- Vi startede med et fokus på flygtningehistorier, men oplevede, at et begyndende samarbejde faldt fra, blandt andet med den forklaring, at emnet blev for sårbart at arbejde med for målgruppen. Det betød, at vi i stedet satte kurs mod vores projekt om skolehistorie, der på meget umiddelbar vis havde et fokus på noget fælles tredje, vi kunne mødes med målgruppen i.

Tillid tager tid – lån tillid fra nøglepersoner

- Det tager tid at etablere tillidsrelationer til nye mennesker og målgrupper. Vi har nydt godt af at have en indgangsvinkel til målgruppen via integrationsklassens lærer, fordi eleverne på forhånd har etableret tillid til hende. Når hun viser, at hun har tillid til os, smitter det af på eleverne.

Ingen skylder os deres historie

- Vi har undervejs gjort os mange overvejelser om, hvordan vi som kulturinstitution beder om andres ressourcer og/eller historier. Vi har i den forbindelse været meget bevidste om den magtposition, vi har i forhold til målgruppen, og at vores magtposition ikke skal bruges til at krænge historier ud af nogen, uden at de har haft lyst og følt tillid til vores intentioner.

Sproglige udfordringer og usagt viden

- Det sproglige aspekt giver selvsagt udfordringer i forhold til at kunne skabe dialog og en nuanceret formidling. Én ting er at forsimple sprog og indhold, noget andet er ikke samtidig at gøre det så forsimplet, at man kommer til at tale ned til målgruppen. Det samme gør sig givetvis også gældende den anden vej, når målgruppen er blevet bedt om at fortælle om deres egne erfaringer og tanker. På begge sider af dialogen ligger en masse viden tilbage, der ikke er blevet sagt højt.

Læringskultur

- Der kan opstå udfordringer, når målgruppen kommer fra en markant anderledes læringskultur end den vi er vant til i den danske skolekultur. Blandt andet har vi erfaret, at fælles læring baseret på dialog og samskabelse er uvant for mange nytilkomne, der er vant til udenadslære og ikke så ofte er blevet spurgt om deres mening.

Tilgængelighed

- Selvom vi bryder os af, at museerne er for alle, har vi fået syn for blinde vinkler i denne tanke. For selvom vi som museum i princippet har dørene åbne for alle, betyder det ikke, at vi samtidig udstråler den pointe. Mange nytilkomne kender primært museer fra deres hjemlande, hvor de er elitære. De mener derfor ikke, at museerne er relevante eller henvender sig til dem.

PROJEKT:

SØNDAGSSYSLER – VERDEN I VÆRKSTEDET

MUSEUM:

NATIONALMUSEET OG ARBEJDERMUSEET

TIDSRUM:

6 søndage, efterår 2018

PROJEKTBESKRIVELSE:

Arrangementerne samlede kvinder med kærlighed til håndarbejde og interesse for kulturmøde. Kvinderne kom fra mange forskellige lande. Hvert arrangement havde fokus på et håndværk: strikning, hækling, broderi mv. Ved hvert møde gav en ekspert et oplæg om håndværkets geografiske og historiske spredning og udvikling. Og mens der arbejdedes med håndarbejdet, fortalte deltagerne en personlig historie om deres introduktion til håndværket.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Designværkstedet i Tingbjerg Igne:Oya var den bærende kerne. Etnisk danske kvinder købte billet til arrangementerne.

FLERE INFORMATIONER:

Se **CULINN.dk**, **Culture Monitor nr. 5**

PROJEKT:

KULTURVENNER

MUSEUM:

NATIONALMUSEET OG ARBEJDERMUSEET

TIDSRUM:

Hele 2019

PROJEKTBEKRIVELSE:

Danske og nytilkomne familier matches og får et bevis på, at de nu er kulturvenner. Beviset giver dem gratis adgang til Nationalmuseet og Arbejdermuseet. Målet er, at nytilkomne familier introduceres for museerne og oplever museerne som et hyggeligt sted at besøge som familie.

MÅLGRUPPE:

Familier og enkeltpersoner, der er kommet til Danmark som voksne.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Dansk Flygtningehjælp og Røde Kors frivillige, samt Chp. Host-program og Foreningen Nydanskere fandt både de herboende og de nytilkomne familier og stod som sådan for at skabe kontakt mellem familierne.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 4

A background image with a yellow tint showing people in a workshop or meeting. A woman is visible in the upper left, and other people are in the lower right, some looking at papers or devices.

PROJEKT:

YOUNG VOICES

MUSEUM:

ARBEJDERMUSEET

TIDSRUM:

Efterår/vinter 2018

PROJEKTBESKRIVELSE:

Young Voices var et samskabelsesprojekt mellem Arbejdmuseet og Turning Tables, hvor unge bosiddende på Center Sandholm og Sjælsmark Udrejsecenter deltog i to workshops på Arbejdmuseet, hvor der blev arbejdet med historiefortælling og demokratiske udtryksformer med afsæt i Arbejdmuseets genstandsfelt. De deltagende unge brugte inspirationen fra Arbejdmuseet i produktionen af deres egne, kunstneriske produkter, hvor de formidlede deres egne historier og forestillinger om fremtiden.

MÅLGRUPPE:

Nytilkomne børn og unge på asylcentre

SAMARBEJDSPARTNERE:

Turning Tables

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 8

PROJEKT:

UD AF SKOLEN, IND I SAMFUNDET

MUSEUM:

NATIONALMUSEET

TIDSRUM:

Efterår 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

Kursisterne på holdene Dansk som andet sprog (basis og basis g) udviklede en byvandring i lokalområdet. Som forberedelse læste holdet forskellige litterære tekster, der fortalte om områdets historie. Derefter besøgte de Nationalmuseet eller Arbejdermuseet og fik her en rundvisning i Danmarkshistorien. På den måde fik kursisterne forståelse for sammenhængen mellem deres lokale område og Danmarkshistorien. Byvandringen gennemførtes sammen med lokale beboere. Frivillige fra Venligboerne og den lokale sprogcafé deltog således i både byvandring og museumsbesøg.

MÅLGRUPPE:

Kursister på AVU Dansk som andet sprog, basis, der er del af HF VUC Kbh Syd.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Khb Syd og Frivillige fra Venligboerne fra både Hvidovre og Tårnby, samt Den lokale sprogcafé i Hvidovre.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 6

PROJEKT:

HAMA-AFTEN

– MATERIEL OG IMMATERIEL KULTURARV

MUSEUM:

NATIONALMUSEET

TIDSRUM:

November 2018

PROJEKTBESKRIVELSE:

Aftenarrangement på Nationalmuseet om byen Hamas historie før og efter borgerkrigen i Syrien, der startede i 2011. Aftenen bestod af rundvisning i udstilling Den nære orient, hvor bl.a. genstande fra Hamas tidlige historie er udstillet, foredrag ved eksilforskere fra Syrien, musikperformances og servering af mad. Foredragene fokuserede både på Syriens materielle kulturarv i form af arkæologiske fund, men også på immateriel kulturarv, som musik og krigstraumer.

MÅLGRUPPE:

Arrangementet henvendte sig både til syrere og danskere med interesse for Syrien, men vidste sig også at appellere til nytilkomne med muslimsk, arabisk herkomst.

SAMARBEJDSPARTNERE:

SKDK (Det syriske kulturinstitut i Danmark) repræsenteret ved June Dahy Lektor i arabiske sprog på Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier og en gruppe af syrere, der understøtter instituttets aktiviteter. Aftenen afvikledes desuden med hjælp fra frivillige.

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 3

PROJEKT:

SE MIN ARBEJDSPLADS NATIONALMUSEET

MUSEUM:

NATIONALMUSEET

TIDSRUM:

Efterår 2019

PROJEKTBESKRIVELSE:

Indvandre Kvindecentret besøgte Nationalmuseet med en gruppe unge (15-19 årige) med anden etnisk baggrund, der står for at skulle vælge uddannelse. Museet HR-afdeling har udviklet et dagsprogram, der dels giver de unge en introduktion til museet som en stor arbejdsplads, dels bringer de unge rundt på museet, hvor de møder fem forskellige medarbejdere, der repræsenterer forskellige fagområder og forskellige uddannelsesområder.

MÅLGRUPPE:

Unge, uddannelsessøgende med anden etnisk baggrund, hvis forældre ikke har taget uddannelse i Danmark.

SAMARBEJDSPARTNERE:

Indvandre Kvindecentret i København

FLERE INFORMATIONER:

Se CULINN.dk, Culture Monitor nr. 7

FORFATTERE OG PROJEKTDELTAGERE

GITTE ENGHOLM

Projektleder, Nationalmuseet

Gitte Engholm er uddannet skolelærer, antropolog og ph.d. i antropologi. Hun har været ansat på Nationalmuseet som museumsinspektør siden 2005 og har blandt andet arbejdet med outreach-projekter og med udvikling af nye publikumsgrupper på museet gennem samskabte events. Ligesom hun har erfaring med at inddrage frivillige og frivilligorganisationer i formidlingsarbejdet på museet. Fra tidligere ansættelser som forsker og evaluator har hun bred indsigt i flygtninge- og integrationsområdet. I 2018 afsluttede Gitte en lederuddannelse på Harvard Business School.

NIELS RIGHOLT

Direktør, Center for Kunst og Interkultur (CKI)

Niels Righolt har ansvar for den strategiske og ledelsesmæssige udvikling hos CKI, og er særligt engageret i projekter som undersøger mulighederne for et styrke det kulturelle demokrati i Danmark. Niels var med til at skabe Nordisk Forum for Interkultur i 2007 og han har siden siddet i en række fora med interkultur som omdrejningspunkt; blandt andet Platform for Intercultural Europe, SKIS (DK). Et andet område som trækker på hans faglige ekspertise er publikumsområdet. Niels er medlem af EU's ekspertgruppe på området, han er medlem af ADESTE konsortiet og i bestyrelsen for Audiences Europe Network og det Nordiske Arts and Audiences.

LINDA NØRGAARD-ANDERSEN

Projektleder, Arbejdersmuseet

Linda Nørgaard-Andersen er Programchef på Arbejdersmuseet siden 2017 og til dagligt ansvarlig for udviklingen af museets strategi og dets udstillinger, undervisning og generelle formidlingstilbud herunder events og formater inden for livslang læring. Fra 2008-2017 har hun været ansat i Skoletjenesten som undervisnings- og udviklingsansvarlig og har gennem projekter som UHØRT UNGDOM og Unge stemmer, arbejdet med at fremme demokratisk deltagelse. Fra 2009 -2016 har hun været koordinator i Skoletjenesten. Her har Linda ansvar for efteruddannelse og kurser og er kursusleder på Museums Undervisnings Uddannelsen under ODM.

KAREN LISA SALAMON

Følgeforsker

Karen Lisa Salamon er ph.d. i ledelse, antropolog, uafhængig forsker og skribent. Siden 1990'erne konsulent i organisationskultur, designstrategi og kulturproduktion. Som adjunkt ved CBS, lektor ved Danmarks Designskole og senere lektor ved Københavns Universitet har hun gennemført forskningsprojekter med fokus på samspillet mellem ledelse, kulturproduktion og kulturformidling. Salamon er uafhængig kulturskribent og organisationskonsulent med firmaet Etnograf.dk og har publiceret over hundrede artikler og flere antologier og bøger.

BUTHAINA SHAHEEN

Programchef, Det Syriske Kulturinstitut i Danmark (SKDK)

Buthaina Shaheen er Programchef på Det Syriske Kulturinstitut i Danmark (SKDK). Hun har en tværfaglig baggrund med akademisk- og erhvervsfaglig uddannelse inden for projektudviklingsarbejde, research og undervisning. Hun har beskæftiget sig med emner relateret til Mellemøsten, kulturmøder, asylområdet og flygtningearbejde. Buthaina har arbejdet i flere lande såsom Syrien, Italien og Danmark på både skoler, universiteter, internationale og humanitære organisationer.

IDA BRINK

Projektkoordinator, Bornholms Museum

Ida Brink er uddannet antropolog med speciale i integrations- og migrationsstudier. Hun har tidligere beskæftiget sig med sammenhængen mellem danske udkantsproblematikker og inklusion af mennesker med flygtningebaggrund. Ida er desuden projektleder i foreningen Refugee Today, der gennem visuel journalistik sætter fokus på flygtnings vilkår, både inden- og udenfor Danmarks grænser.

SANNE STEENBERG HANSEN

Museumsformidler, Bornholms Museum

Sanne Steenberg Hansen er uddannet historiker og voksenpædagog fra Københavns Universitet og Universitetet i Tromsø. Sanne er uddannet museumsformidler og har på Bornholms Museum været med til at udvikle skole- og formidlingsområdet på museets fire afdelinger. Sanne er aktiv i Bornholms Skoletjeneste og Bornholms Formidlingsnetværk.

LISE MILAN NIELSEN

Skoletjenestemedarbejder, Immigrantmuseet

Lise Milan Nielsen er uddannet historiker med speciale i museumsformidling og har især arbejdet med museers formidling af svære emner som krig og konflikt til børn og unge. Lise har siden 2016 været ansat, som undervisningsansvarlig på Immigrantmuseet, der er del af Furesø Museerne. Lise er desuden tovholder på samarbejder mellem museer og uddannelsesinstitutioner.

MALENE DYBBØL

Museumsinspektør, Immigrantmuseet

Malene Dybbøl er cand. mag. i europæisk etnologi og ertificeret publikumsudvikler under det europæiske program ADESTE. Malene Dybbøl har været ansat som museumsinspektør på Immigrantmuseet siden 2017 med blandt andet ansvar for strategisk kommunikation og eksterne samarbejder. Malene har været leder af projektet under Kulturstyrelsens Kulturaftale (KMØ), der havde til formål at nå nye målgrupper og hun bidrager aktivt til AEMI (Association of Migration Institutions), der er et internationalt netværk af migrationsinstitutioner fra hele Europa.

ALEXANDRA DAMGAARD

Museumsinspektør, Museum Lolland-Falster

Alexandra Damgaard er historiker og museumsinspektør på Museum Lolland-Falster. Som en del af museets Nyere Tids gruppe arbejder hun både med formidling, forskning, indsamling, udstillinger og diverse projekter. I 2017 indsamlede hun bl.a. genstande og historier fra asylcentret i Rødbyhavn, da det lukkede ned. Desuden har hun været tovholder og projektleder på Museum Lolland-Falsters CULINN projekt.

CECILIE BØNNELYCKE

Museumsinspektør, Museum Lolland-Falster

Cecilie Bønnelycke er historiker og har været ansat som museumsinspektør på Museum Lolland-Falster siden juni 2019, hvor hun er en del af museets Nyere Tids team. Cecilie arbejder med både forskning, formidling, samling og forskellige udviklingsprojekter, blandt andet rettet mod samtidsindsamling og -dokumentation. Cecilie har tidligere, på Langelands Museum, arbejdet med genstandsindsamling fra langelandske asylcentre og med interviews med asylansøgere og andre asylaktører på Langeland.

JESSE-LEE COSTA DOLLERUP

Formidlingsinspektør, Museum Vestsjælland

Jesse-Lee Costa Dollerup er formidlingsinspektør på Museum Vestsjælland med ansvar for, undervisning, udvikling, outreach og projektledelse. Jesse-Lee er cand.mag. i moderne kultur og kulturformidling med en tværfaglig akademisk baggrund i assyriologi, kunsthistorie, lingvistik og andetsprogs-tilegnelse fra Danmark, Frankrig og USA. Jesse-Lee har mange års erfaring inden for museumsformidling, sprogundervisning samt andetsprogsdidaktik og med inklusionsprojekter i Danmark og i USA. Siden 2015 har hun stået i spidsen for udviklingen af Museum Vestsjællands partnerskabsprogram med skoler og videregående uddannelser.

MALENE FROSCH LANGVAD

Projektmedarbejder, Vardemuseerne

Malene Frosch Langvad er akademisk projektmedarbejder ved Vardemuseerne LÆRING. Hun er antropolog med et twist af journalistik og kombinerer derfor gerne kvalitativ analyse og formidling af menneskers historier om livet i alle mulige afskygninger med levende ord.

TRINE JUST HANSEN

Formidler, Vardemuseerne

Trine er uddannet skolelærer og har en lang erfaring med sig fra folkeskolen. Hun har desuden en diplomuddannelse i 'Formidling af Kunst og Kultur for Børn og Unge' fra Den Danske Scenekunstscole i Odsherred. Hun har været ansat som kunst- og kulturformidler ved Vardemuseerne LÆRING siden januar 2018. Her er hun, sammen med gode kolleger, ansvarlig for at udvikle, videreudvikle samt facilitere formidlingsforløb til børnehaver, skoler og gymnasier. Vardemuseerne LÆRING har stor fokus på sanseinddragende formidling og æstetiske læreprocesser og udvikler også selv en række undervisningsmaterialer.

LAKSHMI SIGURDSSON

Lektor, Københavns Professionshøjskole

Lakshmi Sigurdsson er cand.mag. i religion og Master i Citizenship Education, lektor ved Københavns Professionshøjskole. Underviser i medborgerskab, etik og religion på læreruddannelsen og i faget Kultur og samfund på forberedelseskurset for flygtninge og indvandrere (FIF).

ANJA HØEGH

Leder af Vardemuseerne LÆRING

Anja har siden august 2014 været leder af Vardemuseerne LÆRING. Hun er uddannet lærer og har tidligere arbejdet som museumsformidler ved Museum Silkeborg. Hun har en bred erfaring med blandt andet udvikling af undervisningsmaterialer, museumsrundvisninger, samt udvikling af netværk. Hun brænder for samarbejde på tværs af organisationer, æstetiske og meningsskabende læreprocesser og for at tænke ud af boksen.

GALIT PELEG

Undervisnings- og udviklingsansvarlig, Arbejdermuseet

Ansæt som museumsinspektør på Arbejdermuseet på CULINN projektet. Har indgående undervisningserfaring fra museumssektoren med engagerende genstands- og dialogbaseret undervisning til mange forskellige målgrupper. Særlig erfaring med at sætte spot på medborgerskab i udstillingssammenhæng. Er oprindelig uddannet etnolog med en udpræget kulturforståelse og særlige redskaber til kulturformidling og relationsarbejde. Galits verden udgår fra indre Nørrebro, hvor hun også har arbejdet frivilligt med beboerinddragende aktiviteter i et stærkt og meget blandet boligområde.

KATRINE BERG PEDERSEN

Museumsinspektør, Nationalmuseet

Katrine Berg Pedersen er uddannet historiker og religionsvidenskaber fra Aarhus Universitet og har siden 2014 arbejdet på Nationalmuseet i København. Til dagligt arbejder Katrine blandt andet som projektleder på Nationalmuseets PlayLab, som undervisningsansvarlig på Etnografisk samling og Middelalder & Renæssance, samt konceptudvikler på museets formidlingsformater.

CULINN (Cultural Citizenship and Innovation) 2017-2020

Projektledelse: Museumsinspektør, ph.d. Gitte Engholm i samarbejde med Linda Nørgaard-Andersen, programchef på Arbejdersmuseet og Niels Righolt, leder af CKI (Center for Kunst og Interkultur)

VÆRT FOR PROJEKTET:

Nationalmuseet
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K.
www.natmus.dk

Antologien Mellem Innovation og Integration – Når museer møder nytilkomne borgere har samlet erfaringer og resultater fra projektet CULINN.

Redaktion: Projektleder Gitte Engholm og journalist Signe Bjerre.

Tekster: Projektdeltagere fra CULINN projektet 2017-2020

Layout: Grethe Bruun og Danielle Brandt

Tryk: Tarm Bogtryk

ISBN: 87-7602-367-2

Tak til alle projektdeltagere for entusiasme og mod til at udfordre sig selv og tak til civilsamfundsaktører, frivillige og nytilkomne for at deltage med tid og tanker.

Tak for økonomisk støtte fra Innovationsfonden, der i 2016 udlovede en særlige pulje på 15 millioner til innovative projekter, der kunne støtte integration af flygtninge.

9 788776 023676 >